

**GELİŞİMSEL YETERSİZLİĞİ OLAN BİREYLERE
TABLET BİLGİSAYARLA SUNULAN VİDEO
MODELLE ÖĞRETİMİN İŞ GÖRÜŞMESİ BECERİSİNİ
ÖĞRETMEDEKİ ETKİLİLİĞİ**

Yüksek Lisans Tezi

Turgut BAHÇALI

Eskişehir, 2016

**GELİŞİMSEL YETERSİZLİĞİ OLAN BİREYLERE TABLET BİLGİSAYARLA
SUNULAN VIDEO MODELLE ÖĞRETİMİN İŞ GÖRÜŞMESİ BECERİSİNİ
ÖĞRETMEDEKİ ETKİLİLİĞİ**

Turgut BAHÇALI

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Zihin Engelliler Öğretmenliği Programı

Özel Eğitim Anabilim Dalı

Danışman: Doç. Dr. Arzu ÖZEN

Eskişehir

Anadolu Üniversitesi

Eğitim Bilimleri Enstitüsü

Mayıs, 2016

JÜRİ VE ENSTİTÜ ONAYI

Turgut BAHÇALI'nın "Gelişimsel Yetersizliği Olan Bireylere Tablet Bilgisayarla Sunulan Video Modelle Öğretimin İş Görüşmesi Becerisinin Öğretimindeki Etkililiği" başlıklı tezi 27.05.2016 tarihinde, aşağıda belirtilen jüri üyeleri tarafından Anadolu Üniversitesi Lisansüstü Eğitim-Öğretim ve Sınav Yönetmeliğinin ilgili maddeleri uyarınca Özel Eğitim Anabilim Dalı Zihin Engelliler Öğretmenliği programı yüksek lisans tezi olarak değerlendirilerek kabul edilmiştir.

	Adı-Soyadı	İmza
Üye (Tez Danışmanı)	: Doç.Dr. Arzu ÖZEN	
Üye	: Prof.Dr. E.Sema BATU	
Üye	: Doç.Dr. Yasemin ERGENEKON	
Üye	: Yard.Doç.Dr. Özlem KAYA	
Üye	: Yard.Doç.Dr. Nevin Güner YILDIZ	

Prof.Dr. Esra CEYHAN
Anadolu Üniversitesi
Eğitim Bilimleri Enstitü Müdürü

ÖZET

GELİŞİMSEL YETERSİZLİĞİ OLAN BİREYLERE TABLET BİLGİSAYARLA SUNULAN VİDEO MODELLE ÖĞRETİMİN İŞ GÖRÜŞMESİ BECERİSİNİ ÖĞRETMEDEKİ ETKİLİLİĞİ

Turgut BAHÇALI

Özel Eğitim Anabilim Dalı

Anadolu Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Mayıs, 2016

Danışman: Doç. Dr. Arzu ÖZEN

Bu çalışmanın amacı, gelişimsel yetersizliği olan bireylere tablet bilgisayarla sunulan video modelle öğretimin iş görüşmesi yapma becerisinin öğretimindeki etkililiğinin incelenmesidir. Araştırma gelişimsel yetersizlik tanısı alan 21-24 yaş arasındaki iki erkek ve bir kadın denek ile gerçekleştirilmiştir. Çalışma tek denekli araştırma yöntemlerinden denekler arası yoklama evreli çoklu yoklama modeli ile gerçekleştirilmiştir. Araştırmanın bağımlı değişkeni, deneklerin bir işverenle iş görüşmesi sırasında yapması gereken davranışları gerçekleştirme ve etkili bir iş görüşmesi öncesinde ve sırasında yapması gereken davranışları sözel bilgi olarak ifade etme düzeyidir. Araştırmanın bağımsız değişkeni, deneklerin kendisi tarafından kullanılan tablet bilgisayarla sunulan video modelle öğretim sürecidir.

Araştırma bulguları, deneklerin iş görüşmesi yapma becerisini edindiklerini ve etkili bir iş görüşmesi öncesinde ve sırasında yapması gereken davranışları sözel olarak ifade ettiklerini göstermektedir. Ayrıca bulgular, deneklerin, öğrendikleri bilgileri farklı ortam, kişi ve duruma genelleyebildiklerini göstermektedir. Denekler öğrendikleri bilgileri çalışma tamamlandıktan sonra da sergileyebilmişlerdir.

Anahtar Sözcükler: Gelişimsel yetersizlik, Video model, Tablet bilgisayar, İş görüşmesi.

ABSTRACT

THE EFFECTIVENESS OF VIDEO MODELING PRESENTED BY TABLET PC ON TEACHING JOB INTERVIEW SKILLS TO INDIVIDUALS WHO HAVE DEVELOPMENTAL DISABILITIES

Turgut BAHÇALI

Department of Special Education

Anadolu University Institute of Education Sciences, May, 2016

Advisor: Associate Prof. Dr. Arzu ÖZEN

This study's aim was to investigate the effectiveness of video modeling presented with tablet pc on teaching job interview skills to individuals who have developmental disabilities. Subjects of the study were two men and a woman whose ages are 21-24 and whose diagnosis is developmental disability. The research was carried out with multiple probe design which between subjects the is one of single subject research models. Dependent variable of the research was the level of the subjects' performing the behaviours which they have display during job interview with the employer and their level of verbalising the behaviours which they have display for an effective job interview. Independent variable of the research was teaching process with video modeling presented via tablet pc which the subjects used by themselves.

The findings of the research revealed that the individuals, who have developmental disabilities, acquired the skill of having job interview and verbalised the behaviours which they should display both before and during an effective job interview. Besides, the findings of the research revealed that, the individuals generalized the information they learnt to different environment, to different person and to different situation. Subjects could also display the information they learnt after the study finished.

Keywords: Developmental disability, Video modeling, Tablet pc, Job interview.

ÖNSÖZ

Gelişimsel yetersizliği olan bireylere tablet bilgisayarla sunulan video modellerle öğretimin iş görüşmesi becerisini öğretmedeki etkililiğinin incelendiği bu çalışmanın hazırlanması ve uygulanması aşamasında bana destek olan kişiler olmuştur. Öncelikle bu çalışmanın ortaya çıkmasında, yoğun iş temposuna rağmen çalışmanın başından sonuna kadar benimle birlikte çalışan, bana zaman ayıran, bilgi ve tecrübelerini benimle paylaşan ve bana yol gösteren tez danışmanım Doç. Dr. Arzu ÖZEN'e teşekkürlerimi sunarım.

Araştırmama katılan öğrencilerime ve ailelerine teşekkür ederim. Tez uygulamamı gerçekleştirdiğim Batıkent Engelliler Sosyal Yaşam Merkezi öğretmenleri Şengül DOLMUŞ ile Duygu KENAR'a ve yardımcı personel Gülsün ÇELİKEL'e teşekkür ederim.

Çalışmama katkılarından dolayı hocam Prof. Dr. E. Sema BATU'ya teşekkür ederim. Araştırmanın güvenilirlik verilerini toplayan Araş. Gör. Caner KASAP ile Araş. Gör. Çetin Topuz'a ve araştırma verilerinin grafiklerinin çizilmesinde bana yardımcı olan Araş. Gör. Feyat KAYA'ya teşekkür ederim. Araştırmanın videolarının hazırlanmasında bana yardımcı olan Serkan ÇELİKEL'e, Gazi ACAR'a, Semih Yunus KIZILDERE'ye ve Araş Gör. Ercan ÖPENGİN'e teşekkür ederim.

Yaşamımda ve tez çalışmamda bana destek olan, varlığı beni her zaman mutlu eden nişanlım Günay ERDOĞAN'a teşekkür ederim.

Eğitim ve çalışma hayatımda bana yol gösteren ve her zaman desteğini aldığım ablam Gülşah BAHÇALI'ya teşekkür ederim. Beni bu günlere getiren ve emeğini asla ödeyemeyeceğim anne ve babama teşekkürlerimi sunarım.

Mayıs, 2016

Turgut BAHÇALI

ETİK İLKE VE KURALLARA UYGUNLUK BEYANNAMESİ

Bu tezin bana ait, özgün bir çalışma olduğunu; çalışmamın hazırlık, veri toplama, analiz ve bilgilerin sunumu olmak üzere tüm aşamalardan bilimsel etik ilke ve kurallara uygun davrandığımı; bu çalışma kapsamında elde edilemeyen tüm veri ve bilgiler için kaynak gösterdiğimi ve bu kaynaklara kaynakçada yer verdiğimi; bu çalışmanın Anadolu Üniversitesi tarafından kullanılan “bilimsel intihal tespit programı”yla tarandığını ve hiçbir şekilde “intihal içermediğini” beyan ederim. Herhangi bir zamanda, çalışmamla ilgili yaptığım bu beyana aykırı bir durumun saptanması durumunda, ortaya çıkacak tüm ahlaki ve hukuki sonuçlara razı olduğumu bildiririm.

Turgut BAHÇALI

İÇİNDEKİLER

Sayfa

BAŞLIK SAYFASI.....	i
JÜRİ VE ENSTİTÜ ONAYI.....	ii
ÖZET.....	iii
ABSTRACT.....	iv
ÖNSÖZ	v
ETİK İLKE VE KURALLARA UYGUNLUK BEYANNAMESİ.....	vi
İÇİNDEKİLER.....	vii
TABLolar DİZİNİ	xi
ŞEKİLLER DİZİNİ.....	xii
ÇİZELGELER DİZİNİ	xiii
1. GİRİŞ.....	1
1.1. Gelişimsel Yetersizliği Olan Bireyler.....	1
1.2. Gelişimsel Yetersizliği Olan Bireylerin Eğitiminde Kullanılan Bilimsel Dayanaklı Uygulamalar.....	2
1.3. Teknoloji Temelli Uygulamalar.....	3
1.4. Bilgisayar Temelli Teknoloji.....	5
1.5. Tablet Bilgisayarlar.....	6
1.6. İş Becerileri.....	8
1.7. İlgili Araştırmalar.....	11
1.8. Araştırmanın Gereksinimi.....	19
1.9. Araştırmanın Amacı.....	21

1.10. Araştırmanın Önemi.....	21
2. YÖNTEM.....	23
2.1. Katılımcılar.....	23
2.1.1. Deneklerin özellikleri ve önkoşul özellikler.....	23
2.1.2. Araştırmacı.....	26
2.1.3. Modeller.....	26
2.1.4. Gözlemci.....	27
2.2. Ortam.....	27
2.3. Araç Gereçler.....	27
2.3.1. Senaryo ve video görüntüsü.....	28
2.4. Araştırma Modeli.....	31
2.5. Bağımlı Değişken.....	32
2.5.1. Başlama düzeyi, günlük yoklama, genelleme ve izleme oturumları olası öğrenci tepkileri.....	32
2.5.2 Öğretim oturumları olası öğrenci tepkileri.....	32
2.6. Bağımsız Değişken.....	33
2.7. Deney Süreci.....	33
2.7.1. Pilot uygulama.....	33
2.7.2. Başlama düzeyi oturumları.....	34
2.7.3. Tablet bilgisayar kullanmayı öğretme oturumları.....	35
2.7.4. Öğretim oturumları.....	35
2.7.5. Günlük yoklama oturumları.....	37
2.7.6. Genelleme oturumları.....	38

2.7.7. İzleme oturumları.....	38
2.8. Verilerin Toplanması.....	38
2.8.1. Etkililik verilerinin toplanması.....	39
2.8.2. Sosyal geçerlik verilerinin toplanması.....	39
2.8.3. Güvenirlik verilerinin toplanması.....	39
2.9. Verilerin Analizi.....	41
2.9.1. Etkililik verilerinin analizi.....	41
2.9.2. Sosyal geçerlik verilerinin analizi.....	41
2.9.3 Güvenirlik verilerinin analizi.....	42
3. BULGULAR.....	45
3.1. Etkililik Bulguları.....	45
3.1.1. Mehmet'in iş görüşmesi öncesi ve iş görüşmesi sırasında yapması gereken davranışlara ilişkin bulgular.....	47
3.1.2. Damla'nın iş görüşmesi öncesi ve iş görüşmesi sırasında yapması gereken davranışlara ilişkin bulgular.....	47
3.1.3. Hakan'ın iş görüşmesi öncesi ve iş görüşmesi sırasında yapması gereken davranışlara ilişkin bulgular.....	48
3.1.4. Mehmet'in iş görüşmesi yapma beceri öğretimine ilişkin bulgular.....	51
3.1.5. Damla'nın iş görüşmesi yapma beceri öğretimine ilişkin bulgular.....	51
3.1.6. Hakan'ın iş görüşmesi yapma beceri öğretimine ilişkin bulgular.....	52
3.2. Genelleme Bulguları.....	52

3.3. Sosyal Geçerlik Bulguları.....	55
3.3.1. Öğrencilerden toplanan sosyal geçerlik bulguları.....	55
3.3.2. Öğretmenlerden toplanan sosyal geçerlik bulguları.....	56
4. TARTIŞMA.....	60
4.1. Tartışma.....	60
4.2. Sınırlıklar.....	67
4.3. Öneriler.....	67
4.3.1. Uygulamaya yönelik öneriler.....	67
4.3.2. İleri araştırmalara yönelik öneriler.....	67
KAYNAKÇA.....	69
EKLER.....	82
ÖZGEÇMİŞ.....	108

TABLolar DİZİNİ

Sayfa

Tablo 2.1. Araştırmaya Katılan Deneklerin Özellikleri.....	25
Tablo 2.2. Deneklerin İş Görüşmesi Öncesi Yapılması Gereken Davranışlar, İş Görüşmesi Yapma Becerisi ve İş Görüşmesi Sırasında Yapması Gereken Davranışlarına İlişkin Uygulama Güvenirliği Bulguları.....	43
Tablo 2.3. Deneklerin İş Görüşmesi Öncesi Yapılması Gereken Davranışlar, İş Görüşmesi Yapma Becerisi ve İş Görüşmesi Sırasında Yapması Gereken Davranışlarına İlişkin Gözlemciler Arası Güvenirlik Bulguları.....	44
Tablo 3.1. Öğrencilerden Toplanan Sosyal Geçerlik Bulguları.....	56
Tablo 3.2. Öğretmenlerden Toplanan Sosyal Geçerlik Bulguları.....	59

ŞEKİLLER DİZİNİ

Sayfa

Şekil 3.1. Mehmet, Damla ve Hakan'ın İş Görüşmesi Öncesi Yapması Gereken Davranışlar ve İş Görüşmesi Sırasında Yapması Gereken Davranışlara Yönelik Doğru Tepki Yüzdeleri.....	46
Şekil 3.2. Mehmet, Damla ve Hakan'ın İş Görüşmesi Yapma Becerisine Yönelik Doğru Tepki Yüzdeleri.....	50
Şekil 3.3. Mehmet, Damla ve Hakan'ın İş Görüşmesi Öncesi Yapması Gereken Davranışlar ve İş Görüşmesi Sırasında Yapılması Gereken Davranışlara Yönelik Genelleme Ön-Test Son-Test Doğru Tepki Yüzdeleri.....	53
Şekil 3.4. Mehmet, Damla ve Hakan'a İlişkin İş Görüşmesi Yapma Becerisine Yönelik Genelleme Ön-Test Son-Test Doğru Tepki Yüzdeleri.....	54

ÇİZELGELER DİZİNİ

	<u>Sayfa</u>
Çizelge 2.1. İş Görüşmesi Yapmaya İlişkin Davranışların ve Repliklerin Yer Aldığı Beceri Analizi.....	29
Çizelge 2.2. İş Görüşmesi Öncesinde Yapılması Gereken Sözel Bilgiye İlişkin Davranışlar.....	30
Çizelge 2.3. İş Görüşmesi Sırasında Yapılması Gereken Sözel Bilgiye İlişkin Davranışlar.....	31

1. GİRİŞ

1.1. Gelişimsel Yetersizliği Olan Bireyler

Gelişimsel yetersizliği olan bireyler nörolojik nedenlerden dolayı kişisel, sosyal, akademik veya iş becerilerinde sınırlılıklara sahiptir ve genellikle okul çağına girmeden bu özellikleri ortaya çıkmaktadır. Gelişimsel yetersizlik (GY); otizm spektrum bozukluğu (OSB), zihin yetersizliği (ZY), dil ve konuşma bozuklukları (DKB), bedensel yetersizlik (BY) ile dikkat eksikliği ve hiperaktivite bozukluğunu (DEHB) kapsamaktadır. Bu bozukluklar sıklıkla bir arada görülebilmektedir (Diagnostic and Statistical Manual of Mental Disorders-5 [DSM-5], 2013, s. 31).

GY olan bireylerin gösterdikleri yetersizlikler, yetersizliğin türüne bağlı olarak farklılaşabilmektedir. GY olan bireyler arasında en sık karşılaşılan yetersizlik grupları ise ZY ve OSB'li bireylerdir. OSB olan bireyler sıklıkla sosyal etkileşim yetersizlikleri, sözel ve sözel olmayan iletişim problemleri ile tekrarlayıcı veya sınırlı ilgi ve aktiviteler göstermektedirler (NAC, 2015, s. 11). MEB Özel Eğitim Hizmetleri Yönetmeliği (2012, s. 2)'ne göre OSB, sosyal etkileşim, sözel ve sözel olmayan iletişim, ilgi ve etkinliklerdeki sınırlılığı erken çocukluk döneminde ortaya çıkan ve bu özellikleri nedeniyle özel eğitim ile destek eğitim hizmetine ihtiyacı olan bireyi ifade etmektedir. ZY olan bireyler ise kavramsal, sosyal ve pratik uyum becerileri ile zihinsel işlevlerde ve uyumsal becerilerinde anlamlı sınırlılıklar göstermektedirler. Ayrıca, bu yetersizlik 18 yaşından önce ortaya çıkmaktadır (AAIDD, 2010, s. 6). MEB Özel Eğitim Hizmetleri Yönetmeliği (2012, s. 3)'ne göre ZY olan birey, zihinsel işlevler bakımından ortalamanın iki standart sapma altında kalan, buna bağlı olarak kavramsal, sosyal ve pratik uyum becerilerinde eksiklikleri ya da sınırlılıkları olan, bu özellikleri 18 yaşından önceki gelişim döneminde ortaya çıkan ve özel eğitim ile destek eğitim hizmetlerine ihtiyaç duyan birey olarak tanımlanmıştır. GY olan bireylerin özelliklerinden dolayı eğitimi de önem arz etmektedir.

Alanyazında GY olan bireylerin eğitiminde etkililiği ve verimliliği kanıtlanmış pek çok uygulama ve yöntem kullanıldığı görülmektedir. Bu yöntemleri GY olan bireylerle çalışan uzmanlar ve aileler kullanmaktadır. Bazı durumlarda uzmanlar ve aileler GY olan bireyler için öğretim etkinliklerini planlarken hangi öğretim yöntemini uygulayacakları konusunda kararsız kalmaktadırlar. Çünkü her uygulamanın haftalık uygulama süreleri farklılaşmakta, bazı yöntemlerde uygulamalar masa başında,

bazılarında ise doğal ortamda gerçekleşmektedir. Uzmanlar ve aileler her zaman GY olan bireyler için en etkili uygulamayı kullanmak istemektedirler. Bunun temel gerekçeleri ise etkisiz bir uygulama, zaman kaybına neden olabilmekte, olası olumsuz sonuçlar ortaya koyabilmekte ve GY olan bireyleri etkili bir uygulamadan mahrum bırakabilmektedir. Bu bireylerin eğitimlerinde öngörülen temel yaklaşım ise bilimsel dayanaklı uygulamalardır. 2000’li yıllardan bu yana bilimsel dayanaklı uygulamaların belirlenmesi ve kullanılması konusunda ciddi bir artış gözlenmektedir (Kurt, 2013, s. 81-91). İzleyen bölümde konuyla ilgili açıklamalara yer verilmiştir.

1.2. Gelişimsel Yetersizliği Olan Bireylerin Eğitiminde Kullanılan Bilimsel Dayanaklı Uygulamalar

Bilimsel dayanaklı uygulama, bir eğitim yaklaşımı olarak planlanan bir öğretim programının uygulama sonuçlarının deneysel olarak tekrar test edildiğinde her zaman aynı olumlu sonuçları tutarlı biçimde ortaya koyması olarak tanımlanabilir (Simpson, 2005, s. 140-149). Özel eğitim alanında bilimsel dayanaklı uygulamalar GY olan bireylerin eğitiminde etkili ve daha olumlu sonuçlar ortaya koyma olasılığı olan uygulamalar olduğu için anlamlı bir çalışma alanı olarak karşımıza çıkmaktadır (Cook ve Odom, 2013, s. 135). Amerika Birleşik Devletleri’nde (ABD) 2001 yılında yayınlanan “No Child Left Behind” (Hiçbir Çocuk Geride Kalmasın) yasasında bilimsel dayanaklı uygulamaların GY olan bireylerin eğitiminde ilke olarak benimsenmesi ve kullanımının yaygınlaştırılması önemle vurgulanmıştır (Bach, 2013, s. 1). Çeşitli meslek kuruluşları, bir uygulamanın yeterli düzeyde bilimsel dayanağa sahip bir uygulama mı, yoksa umut vaat eden bir uygulama mı olduğuna karar vermede kullanılmak üzere belli ölçütler önermişlerdir (Kırcaali-İftar, 2015, s. 10). Otizm Spektrum Bozukluğu Mesleki Gelişim Merkezi’nce (National Professional Development Center on Autism Spectrum Disorders [NPDC], 2012) belirlenen bilimsel dayanaklı uygulama ölçütleri; (a) Grup deneysel araştırmalarda, yüksek nitelikli iki tam deneysel ya da yarı deneysel grupta düzenlenen araştırma. (b) tek denekli araştırmalarda, üç farklı araştırmacı ya da araştırma grubu tarafından düzenlenmiş en az beş yüksek nitelikli tek-denekli araştırma. (c) bir yüksek nitelikli tam deneysel ya da yarı deneysel grupta yürütülen araştırma ile (d) üç yüksek nitelikli en az üç farklı araştırmacı ya da araştırma grubu tarafından yürütülen tek denekli araştırma olarak sıralanmıştır (Kurt, 2013, s. 90). Alanyazında GY olan bireylerin eğitiminde bu ölçütleri karşılayan ve kullanımı önerilen pek çok bilimsel

dayanaklı uygulama yer almaktadır. Bu uygulamalar arasında teknoloji temelli uygulamalar yer almaktadır. İzleyen bölümde teknoloji temelli uygulamalara ilişkin açıklamalara yer verilmiştir.

1.3. Teknoloji Temelli Uygulamalar

Özel eğitimde son yıllarda teknoloji kullanımının artmasıyla, GY olan bireyler ihtiyaç duydukları temel desteklere erişebilmektedirler. Bu desteklere erişim, onların müfredat temelli genel eğitim standartlarında ilerlemelerini kolaylaştırmaktadır (Martin, 2006, s. 1). Bir anlamda eğitimde teknolojinin kullanımı, GY olan bireylerin dikkat sürelerini artırarak onların öğrenmeye olan ilgilerini de artırmaktadır (Fernandez-Lopez vd., 2013, s. 1). Edyburn (2006, s. 5)'e göre, teknolojik araçlar ve henüz kullanıma yeni sunulan teknolojiye dayalı temel bilişsel destek uygulamaları, öğrencinin akademik performansını geliştirmektedir. Bu durum GY olan bireylerin eğitim gördükleri sınıflarda kendilerini daha konforlu hissetmelerini sağlamaktadır ve GY olan bireyler sınıflarında daha başarılı olmaktadır (Christmann ve Christmann, 2003, s. 51). Dahası, teknolojiye erişim, öğrencinin sınıf ortamında edindiği akademik ve akademik olmayan becerilerin yanı sıra, onun günlük yaşamda karşılaşılabileceği problem çözme ve neden sonuç ilişkisi geliştirme gibi üst düzey düşünme becerileri için de anlamlı öğrenme deneyimleri sağlamaktadır (Martin, 2006, s. 1).

Teknolojik araçlar GY olan bireylerin eğitiminde uygun biçimde kullanıma sunulduğunda, bu araçların uzun süreli olumlu etkileri görülmektedir (Kellems vd., 2015, s. 1). Teknoloji temelli uygulamalar, GY olan bireylere pek çok donanım sunarak, onların günlük yaşamda yetersizliklerinden kaynaklanan sorumluluklarını yerine getirmelerinde önemli kolaylıklar sağlamaktadır. Bu durum, onların gerçek potansiyellerini ortaya çıkarmakta (Hasselbring ve Glaser, 2000, s. 118-119) ve tipik gelişim gösteren bireylerin sahip olduğu fırsatlara erişimlerinde önemli bir eşitlik sağlamaktadır (Jefferis vd., 2003, s. 134-135; Stodden, Conway ve Chang, 2003, s. 29). Ayrıca, öğrenme ortamlarında bu eşit fırsatlara erişim, onlara tipik gelişim gösteren bireylerle eşit düzeyde rekabet ortamı sunmaktadır (Martin ve Crawford, 2005, s. 4). Böylece GY olan bireyler, 12 yaşından sonra ya da lise sonrası dönemde geleceğe yönelik kariyer amaçlarını belirlemede büyük bir potansiyele sahip olma şansını yakalamaktadırlar (Thompson, 2003, s. 21). Bu bilgileri temel alarak GY olan bireylerin yaşamında teknoloji kullanımının olası yararları (Burgstahler, 2003, s. 10-11)' e göre

izleyen biçimde özetlenebilir: GY olan bireylerin eğitiminde teknolojinin uygun şekilde kullanımıyla GY olan birey; a) Yetersizliği nedeniyle yerine getiremediği pek çok davranışı deneyimleme fırsatını yakalayabilir, b) eğitimin tüm seçeneklerine erişim kazanabilir, c) temel akademik becerileri öğrenebilir, d) sınıf tartışmalarına katılabilir, e) herhangi bir olumsuz durumla karşılaştığında kendini savunabilir, f) akranlar, danışmanlar ve rol modellere erişim kazanabilir, g) lise ve iş hayatına geçişe hazırlanabilir, h) yüksek öğretim kurumlarına girebilir, ı) iş temelli öğrenme deneyimlerinde akranları gibi başarı şansını yakalayarak onlarla birlikte çalışabilir, i) iş ve işe dayalı akademik becerilerde bağımsızlığını artırabilir, j) güvenli ve bağımsız bir şekilde yaşayabilir ve k) akranları gibi hobilerini gerçekleştirebileceği ve tatil amaçlı gidebileceği toplumsal ortamlara katılabilir.

Yukarıda yer alan her bir madde dikkate alındığında, teknolojinin öğrenme ortamlarına uygun ve başarılı biçimde katılmasıyla bütün öğrencilerin teknolojiden yararlanabileceği düşünülmektedir (Martin, 2006, s. 1). GY olan bireylerin eğitiminde masaüstü bilgisayarlar, dizüstü ve el bilgisayarları, cep bilgisayarı, tablet bilgisayar ve iPod gibi araçlar en sık kullanılan teknolojik araçlardır (Ennis-Cole, 2012, s. 71). Bunun yanı sıra, GY olan bireylerin eğitiminde ses kontrol cihazları, yazıyı sese dönüştüren cihazlar ve yazı yazmada kelime tahmin eden cihazlar da kullanılmaktadır. Günümüzde akıllı telefonlar, tabletler ve MP3 çalar gibi teknolojik araçlar nüfusun büyük çoğunluğu tarafından yaygın olarak kullanılan araçlardır. Teknolojik araçların özellikleri arasında, esnek multimedya içeriğinin olması, veriyi kolay depolaması, kolay taşınabilirliği ve bu araçların satın alınabilir olması onlara erişimi kolaylaştırmaktadır (Joshi vd., 2015, s. 831). Ayrıca, son yıllarda bu araçların yazılımlarının ve uygulamalarının dağıtımı ve kurulumu da oldukça düşük maliyetlidir (Peterson-Karlan, 2015, s. 65). Yardımcı teknolojilerdeki bu çeşitlilik, bir anlamda GY olan bireylerin eğitiminde her bir teknolojinin etkililiğini değerlendirmek için yeni araştırma düşüncelerini ortaya çıkarmaktadır (Gentry vd., 2012, s. 76). Alanyazında GY olan bireylerin eğitiminde teknoloji temelli yapılan ilk uygulamalar, bilgisayar temelli teknolojilerin kullanımıyla başlamıştır. Bilgisayarlar özellikle OSB olan bireyler için motive edici ve pekiştirici özelliği taşımaktadır (Goldsmith ve Leblanc, 2004, s. 170). İzleyen bölümde GY olan bireylerin eğitiminde bilgisayar temelli teknolojilere ilişkin açıklamalara yer verilmiştir.

1.4. Bilgisayar Temelli Teknoloji

GY olan bireylerin eğitimde bilgisayarın kullanımı özellikle uygulamalı davranış analizi (UDA) uygulamaları ile umut vadeden ve etkili bir seçenek olarak karşımıza çıkmaktadır. 1980'lerin başından beri bilgisayar, eğitim amaçlı özel eğitim ortamlarında sistematik olarak kullanılmaktadır (Bernard-Opitz, Ross ve Tuttas, 1990, s. 1). 1980'li yıllardan bu yana bilgisayar programlarının kullanımına olan ilgi, genel ve özel eğitim sınıflarında hala güncelliğini korumakta ve her geçen gün daha da artmakta ve yaygınlaşmaktadır (Lee ve Vail, 2005, s. 17).

Bilgisayar temelli geliştirilen teknolojiler ve yazılımlar, GY olan bireylerin eğitiminde anahtar bir rol oynamaktadırlar (Dugan, Cobb ve Alwell, 2006, s. 6). Bu yazılımlar ve uygulamalar GY olan bireylerin eğitiminde de kullanılabilir. Bilgisayar temelli teknolojilerin kullanımı farklı şekillerde ve farklı yoğunlukta yetişkin bireylerin eğitimlerini ve iş performanslarını olumlu yönde etkilerken özellikle erken eğitim döneminde de iletişim, sosyalleşme, bağımsız yaşam ve oyun gibi farklı becerilerin edinimini de olumlu yönde etkilemektedir. McKissick vd., (2013, s. 1661)'e göre, bilgisayar temelli eğitim hem tipik gelişim gösteren hem de GY olan öğrencilerin eğitiminde etkilidir. Chantry ve Dunford (2010, s. 351) 'a göre bilgisayar temelli teknolojiler, çeşitli uyarlamalar yapıldığında ağır düzeyde GY olan bireylerin eğitiminde de çeşitli etkinliklerde kullanılabilir. Ancak günümüzde bilgisayar temelli teknolojilerin GY olan bireyler arasında özellikle OSB olan bireylerin eğitiminde yaygın olarak kullanımı dikkat çekmektedir. İzleyen paragrafta konuyla ilgili açıklamalara yer verilmiştir.

Özel eğitim alanında teknoloji kullanımı, özellikle OSB olan bireylerin eğitiminde kullanılan geleneksel öğretim yöntemlerinde belli sınırlılıklar yaşanmasıyla başlamıştır. Yaşanan bu sınırlılıklar alanda çalışan uzmanları farklı uygulamalara yönlendirmiştir. Bilgisayar teknolojisi ve internetin OSB olan birçok bireyin yaşamını değiştirmeye başlamasıyla, bilgisayar teknolojisi alanındaki çalışmalar ivme kazanmıştır. Araştırmacıların ve uygulamacıların yaptıkları çalışmaların bulguları bilgisayar kullanımı ile OSB olan bireylerin, akranlarıyla ve eğitimlerini üstlenen öğretmenleriyle iletişim kurmak için kullandıkları sözel ve sözel olmayan iletişimi kolaylaştırabileceği düşüncesini ortaya çıkarmıştır. Bir anlamda teknoloji kullanımı OSB olan bireylerin iletişimden kaynaklanan sorunlarını en aza indirerek onların sosyal

iletişim davranışlarını geliştirmekte ve onların uygun olmayan davranışlarını azaltmaktadır (Whalen vd., 2006, s. 11-26). Bilgisayar kullanımı OSB olan bireylerin dikkatini artırarak bazı durumlarda geleneksel eğitime göre öğrenmeyi ve öğrenmenin hızını artırmaktadır. Bilgisayar kullanımının OSB olan bireylerin eğitiminde kullanımının yararları izleyen biçimde özetlenebilir: a) Öğrenme için yüksek motivasyon sağlar, b) sadece ilgili bilgiyi sunmayı hedefler, c) öğrenci tepkileri için öngörü sağlar, d) eğitmeni yormadan tekrar kullanılabilir, e) olabildiğince gerçek dünya benzeşimi sağlar, f) yüksek doğruluk sunar, g) zaman ve para yönetiminin etkili kullanımını sağlar, h) sosyal etkileşim gerektirmez, ı) verinin uzun süre depolanmasını sağlar, i) gruplar arasında verinin kolay karşılaştırılmasını sağlar, j) çoklu ipucu seçimi sunar, k) karmaşık oturumların kolay uygulanmasını sağlar ve l) eğitimcilere daha uzun sürecek bir öğretim oturumunu daha kısa sürede ve daha az yorularak uygulayabilme olanağını sunar (Bulte, 2004, s. 5; Tseng ve Yi-Luen, 2011, s. 27). Günümüzde masaüstü bilgisayarlar ve dizüstü bilgisayarlar halen en popüler ve pek çok kişi tarafından kullanılan teknolojik araçlar olmakla birlikte teknolojinin ilerlemesiyle bilgisayarların görünümü ve yapısı da farklılaşmıştır. Masaüstü ve dizüstü bilgisayarlar, günümüzde yerini daha sık kullanılmaya başlanan mobil araçlara bırakmıştır. Bu araçlar akıllı telefonlar ve tablet bilgisayar gibi teknolojik araçlardır (Sansosti vd., 2014, s. 2). İzleyen bölümde tablet bilgisayar kullanımına ilişkin bilgiler yer almıştır.

1.5. Tablet Bilgisayarlar

GY olan bireylerin eğitiminde tablet bilgisayar kullanımının pek çok yararı bulunmaktadır. Bir öğretim aracı olarak tablet bilgisayar, multimedya sunumuyla hem resim hem de hareket içeren dijital multimedya veya öğrenme objeleri kullanılarak geliştirilmiş araçlardır. Bu tasarım GY olan bireyler için hedeflenen amaçların tablet bilgisayar kullanımıyla daha kolay edinimini sağlamaktadır (Waiyakoon, Khlaisang ve Koraneekij, 2015, s. 1492). Tablet bilgisayarların yüksek çözünürlüklü ekranları, kullanıcıların resim ve video gibi içerikleri kolay yolla paylaşabilmelerine izin vermektedir. Ayrıca, tablet bilgisayarların çoğu telefon özelliğine sahip değildir. Bundan dolayı öğretim sırasında öğrenenleri rahatsız edebilecek mesajlar, dikkat dağıtıcı aramalar (Akıllı telefonlarda olduğu gibi) olmadığı için tablet bilgisayarlar eğitim ortamları için ideal araçlardır (Zaranis, Kalogiannakis ve Papadakis, 2013, s. 3).

Tablet bilgisayarlar GY olan bireyler için hedef becerilerin ve bağımsız yaşam becerilerinin öğretiminde kullanılabilir (Haksız, 2014, s. 1392). OSB ve ZY olan bireylere pek çok işlevsel beceri tablet bilgisayar kullanılarak öğretilmektedir (Goldsmith ve LeBlanc 2004, s. 174; Murdock, Ganz ve Crittendon, 2013, s. 2174-2189) Tablet bilgisayarların geleneksel materyallere kıyasla eğitim ortamlarında kullanımı bir dizi avantajı getirmektedir. Bu avantajlar (Mechling, 2007, s. 252-269)'e göre izleyen biçimde sıralanabilir: (a) Tablet bilgisayarların geniş, renkli ve parlak ekranıyla ilgi çekici bir kullanım sağlaması hem GY olan hem de tipik gelişim gösteren bireylerin ilgisini çekmektedir, (b) tek elle veya parmakla kullanılabilir olması kullanım açısından kolaylık sağlamaktadır, (c) tek tuşa basarak anında açılıyor olması, eğitim süresinin etkili bir şekilde kullanılmasını sağlamaktadır, (d) kolay taşınabilir olması nedeniyle birçok programı mobil hale getirmek mümkündür, (e) bireylerin ipuçlarını bir yetişkin olmaksızın kendilerinin keşfetmesine ve hatırlamasına olanak sağlamaktadır. Tablet bilgisayarlar yaygın olarak eğitim ve klinik ortamlarda kullanılmasına rağmen, onların etkililiğini ortaya çıkaracak ve yaygınlaşmasını sağlayacak çalışmalar şu anda yetersiz ve başlangıç aşamasındadır (Özen, 2015, s. 4).

Günümüzde GY olan bireylerin eğitiminde tablet bilgisayarların iki farklı şekilde kullanımı dikkati çekmektedir. Bunlardan birincisi geleneksel video model uygulamaları şeklindedir. İkinci uygulama ise tablet bilgisayarlara yüklenen dijital bilgisayar oyunlarıdır. Ticari amaçlı olan, aynı zamanda eğitim amaçlı da kullanılan dijital oyunlar tablet bilgisayarlara yüklenmektedir. Bu oyunlar yoluyla GY olan bireyler tablet bilgisayarlarla etkileşime girerek tablet bilgisayarın dokunmatik ekranına dokunmakta, görsel ve işitsel uyarılar yoluyla tablet bilgisayarı kullanmaktadırlar. Tablet bilgisayarların eğitimde kullanımı daha çok bireyin boş zamanını değerlendirdiği aynı zamanda oynarken keyif aldığı bilgisayar oyunları olarak planlanmıştır. Tablet bilgisayarların eğitim amaçlı kullanımı ise daha çok video modelle öğretim uygulamaları şeklindedir.

Video modelle öğretim, model tarafından sergilenen hedef davranışın videodan izlenerek model alınması olarak tanımlanır (Mechling, 2005, s. 27). Alanyazında video modelin kullanım çeşitleri; a) Video model (video modeling), b) videoyla kendine model olma (video self-modeling), c) izleyenin bakış açısıyla video model (subjective point of view), d) video geribildirim (video feedback), e) etkileşimli video

öğretimi/video ipucu (interactive video instruction/video prompting) ve f) bilgisayar temelli video eğitimi (computer-based video instruction) olarak sıralanmaktadır (Mechling, 2005, s. 25-36; Rayner, Denholm ve Sigafos, 2009, s. 1). Video modellerle öğretim uygulamaları kısaca, hedef beceriler veya davranışların öğretiminde video kaydı kullanılması yoluyla, bir modelin gerçekleştirdiği becerileri daha sonra onu izleyen öğrenenin de taklit etmesi şeklinde tanımlanabilir. Tablet bilgisayar uygulamalarında da eğitim amaçlı hazırlanan klipler video modelin geleneksel kullanımı gibidir. Bu çalışmada ise ekran modelin kullanıldığı video model öğretim uygulaması kullanılmıştır.

Özel eğitim alanyazında yetişkin GY olan bireylerle teknoloji kullanımının en sık kullanıldığı beceri alanlarından biri iş becerileridir. Alanyazında GY olan bireylere boş zaman ve iş becerilerinin öğretiminde mobil teknolojilerin kullanımı etkili bir araç olarak karşımıza çıkmaktadır (Smith, 2013, s. 73-74). İzleyen bölümde iş becerilerine ilişkin açıklamalara kısaca yer verilmiştir.

1.6. İş Becerileri

Meslek, belli bir eğitim ile kazanılan sistemli bilgi ve becerilere dayalı, insanlara yararlı mal üretmek, hizmet vermek ve karşılığında para kazanmak için yapılan, kuralları belirlenmiş iştir. İş ise, bir sonuç elde etmek, herhangi bir şey ortaya koymak için güç harcayarak yapılan etkinlik, çalışmadır (TDK, 2016, s. 1).

Uygulamacılar ve araştırmacılar, 1980'li yıllardan bu yana GY olan bireyleri iş dünyasına nitelikli bir şekilde hazırlamanın yollarını araştırmışlardır (Walker ve Bartholomew, 2012, s. 79). Benzer biçimde GY olan bireylerin eğitim gördüğü okulların nihai amaçlarından biri bu öğrencileri işe hazırlamaktır (Steere, Rose ve Cavaiuolo, 2007, s. 232). GY olan bireylerin iş yaşamına katılımlarının sağlanması, toplum tarafından kendilerine yüklenmiş olan tüketici rolünün yanı sıra üretici rolünü üstlenmelerine, sosyal bağımsızlıklarını arttırmalarına, toplumda statü kazanıp yer edinmelerine ve sosyal ilişkiler geliştirerek kendilerini yaşadıkları topluma ait hissetmelerine neden olacaktır. Görüldüğü gibi bireyin bir iş sahibi olması, bireye sosyal iletişim, gelir ve özgüven sağlamasının yanında onun toplumsal rollerini yapabilmesini de kolaylaştırmaktadır (Rogan, Grossi ve Gajewski, 2002'den akt. Sitlington, Neubert ve Clark, 2010, s. 147).

İş ve meslek becerileri genellikle karmaşık ve zincirleme becerilerden oluşmaktadır. Ayrıca iş ve meslek becerilerinin GY olan bireylere okul gibi doğal olmayan klinik ortamlarda öğretilmesi bu becerilerin öğretimini sınırlandırmaktadır. GY olan bireylerin bu becerileri edinebilmeleri için sistematik öğretim düzenlemelerine, öğrenme ortamlarının hedeflenen iş ve meslek becerilerinin gerektirdiği biçimde düzenlenmesine ya da becerinin gerçekleştirileceği doğal ortamlara gereksinim duyulmaktadır. Alanyazında GY olan bireylere işe yerleştirilmeden önce ve yerleştirildikten sonra sistematik öğretim sunulduğunda, gerekli düzenlemeler yapıldığında ve öğretim için yeterli süre ayrıldığında fabrikadaki malzemeleri düzenleme (Spence-Cochran, 2004), mutfak becerileri (Van Laarhoven, Laarhoven-Myers ve Zurita, 2007), büro işleri (Mechling ve Ortega-Hurndon, 2007), temizlik becerileri (Van Laarhoven vd., 2009), yemek pişirme becerisi (Mechling ve Gustafson, 2009), sera işleri (Bieniek, 2010), animasyon gösterimi (Allen vd., 2010; Allen vd., 2012), temizlik ve mutfak becerileri (Huntington, 2012), temizlik becerileri ve otomat makinesine yükleme yapma becerisi (Kellems ve Morningstar, 2012), bulaşık makinesi kullanma, yemek pişirme ve fotokopi makinesi kullanma becerileri (Bereznak vd., 2012), bir belgeyi kopyalama, belgeyi tarama ve belgeyi faksalama becerileri (Collins, 2012), yiyecek hazırlama becerisi (Johnson vd., 2013), temizlik ve ofis becerileri (Goh ve Bambara, 2013), T-shirt katlama becerisi (Bennett, Ramasamy ve Honsberger, 2013) gibi belirli iş becerisinin kazandırabileceğini gösteren araştırma bulguları yer almaktadır. Ayrıca, iş öncesi hazırlık, iş bulma ve işi sürdürmeye yönelik eğitime ilişkin beceriler (Strickland, Coles ve Southern, 2013) ve iş görüşmesi yapma sırasındaki sosyal becerileri artırılması (Morgan vd., 2014)'na yönelik beceriler de yer almaktadır.

GY olan bireylerin bu konuda gereksinim duydukları alanlardan biri de bir işverenle uygun şekilde bir iş görüşmesi yapma becerisidir (Olson, Platt ve Dieker, 2008, s. 385). Jang, Wang ve Lin (2014, s. 19)'a göre GY olan bireylerin işe başlamadan önce işle ilgili bilgilendirilmesi ve desteklenmesi onların işe alınması sürecini etkilemektedir. GY olan bireyin bir iş görüşmesi öncesinde sahip olması gereken davranışlar şu şekilde sıralanmıştır; a) İnternet üzerinden kendisine rehberlik edebilecek bir iş görüşmesi örneği bulabilme, b) iş görüşmesi sırasında yapılması gereken uygun ve uygun olmayan davranışları tanımlama, c) gerçek bir ortamda ya da bir benzetim ortamında iş görüşmesi yapabilme, d) iş görüşmesi öncesinde ve sonrasında ulaşımını

nasıl sağlayacağını planlama ve gerçekleştirmedi (Wandry, Wehmeyer ve Glor-Scheib, 2013, s. 165). Ayrıca GY olan bireylerin başarılı bir iş görüşmesi yapabilmesi için, iş görüşmesine zamanında gitmesi, dış görünüşüne ve kişisel bakımına dikkat etmesi (örn. duş alma, saç tarama, tırnak temizliği, diş fırçalama, giysilerinin temizliği ve uygunluğu, vb.), görüşme sırasında uygun iletişim davranışlarını (selamlaşma, görüşülen kişiyle göz kontağı kurma, güler yüzlü olma, vb.) sergilemesi son derece önemlidir.

Alanyazında konuyla ilgili çalışmalar GY olan bireylerin okuldan işe ve yetişkin yaşama geçişteki rollerinin edinimi için etkili olan uygulamaları belirlemiştir (Kochhar-Bryant ve Greene, 2009, s. 5). İş becerilerinin öğretiminde etkili olan uygulamalardan biri de yukarıdaki bölümlerde açıklandığı gibi teknoloji kullanımudur. Teknoloji GY olan bireylerin iş becerilerinin ediniminde önemli bir rol oynayabilir ve onlara zengin kariyer olanakları sunabilir. Yetişkin GY olan bireylere öncelikle mobil teknolojileri nasıl kullanacakları ve yaşamlarına nasıl katacakları öğretilmelidir. Bu yapılmadığında teknoloji onların yaşamında bir destekten çok engel olabilir ve bu durum onların bağımsız yaşama adım atmaları için bir kayıp olarak görülmektedir (Cumming vd., 2014, s. 1011). Çünkü günümüzde mobil teknolojiler toplumun tümü tarafından kullanılmakta ve kullanımı her alanda yaygınlaşmış durumdadır. Özellikle GY olan bireyler yetişkinlik dönemlerinde mobil teknolojiden faydalanabilirler. Bunlar, yarı bağımsız yaşam, iş, dinlenme, boş zaman ve ebeveynlik becerilerinin edinimini artırma gibi sıralanabilir (Rodriguez, Strnadova ve Cumming, 2015, s. 37). Bu nedenle GY olan bireylere özellikle yetişkinlik dönemlerinde mobil teknolojilerin kullanımı öğretilmeli ve bu teknolojilerin yaygın olarak kullanımı sağlanmalıdır.

Günümüzde teknoloji kullanımıyla çoklu yetersizliği olan bireylerin de iş edinebilecekleri ve işlerini devam ettirebilecekleri düşünülmektedir (Lancioni vd., 2014, s. 713). Çünkü tablet bilgisayar gibi cihazlar, kullanıcıların bireysel farklılıkları ve yetersizlikleri dikkate alınarak olabildiğince her koşulda kişiye özel kullanım olanakları sunmaktadır (Boyd, Barnett ve More, 2015, s. 1). Bu nedenle GY olan bireylerin iş yaşamında bağımsız olarak teknolojiyi kullanması onların iş ortamında yapması istenen beceriyi eksiksiz ve istenilen biçimde tamamlamasını kolaylıkla sağlayabilecektir (Cullen, 2013, s. 18). Ayrıca, Jones ve Bucholz (2014, s. 84)'e göre, iş ortamında bağımsız tablet bilgisayar kullanımının yaygınlaştırılması, kişinin diğer personele daha

az bağımlı olmasını, onun iş eğitimini ve işe alınma potansiyelini artırmaktadır. Israel vd. (2014, s. 12)'e göre, ortaokuldan mezun olan GY olan öğrenciler, tipik gelişim gösteren akranlarından daha az iş sahibi olmaktadır. Bellman, Burgstahler ve Ladner (2014, s. 399)'e göre teknoloji GY olan bireylerin iş ve bağımsız yaşam becerilerinin ediniminde önemli bir rol oynayabilir ve onlara zengin kariyer olanakları sunabilir. İzleyen bölümde yetişkinlik dönemindeki GY olan bireylerle gerçekleştirilmiş iş becerilerini konu alan 2004-2016 yıllarını kapsayan teknoloji temelli araştırmalara yer verilmiştir. Bu araştırmalar geçmişten günümüze doğru tarih sıralaması ile verilmiştir. Araştırmalar taranırken ölçüt olarak yetişkinlik dönemindeki GY olan bireylerle gerçekleştirilmiş olması, teknoloji temelli olması ve iş eğitimini konu almış olmasına dikkat edilmiştir. İzleyen bölümde on dört tane tek denekli araştırma ve üç deneysel çalışma özetlenmiştir. Özetlenen bu araştırmalardan sadece ikisi bu çalışmanın konusu ile bire bir ilişkilidir.

1.7. İlgili Araştırmalar

Spence-Cochran (2004)'ın gerçekleştirdiği çalışmada ZY ve OSB olan bireylere iş ortamında iş becerilerinin öğretilmesi hedeflenmiştir. Çalışmada iş becerilerinin öğretiminde bilgisayar üzerinden sunulan eğitim ile personel tarafından sunulan eğitim karşılaştırılmıştır. Çalışmada tek denekli araştırma yöntemlerinden denekler arası dönüşümlü uygulamalar modeli kullanılmıştır. Çalışmaya yaşları 15-19 arasında değişen ZY ve OSB tanısı olan dört erkek ve bir kadın katılmıştır. Deneklere bir fabrikanın çeşitli bölümlerinde 18 farklı iş becerisinin öğretimi yapılmıştır. Bu beceriler terlikleri uygun rafa koyma, ceket, süveter ve bornozları asma, düz zemin üzerinde süveter katlama, oyuncak raflarını düzenleme, oyuncak bebek parçalarını toplama, mağazada alınan giysileri alışveriş çantasına düzenli olarak koyma, sıcak su torbası, kemer, kravat, çorap kutularını düzenleme ve mağazada bulunan bazı eşyaları (sırt çantası, pijama, boxer, eldiven, plastik Noel hediye çantaları, kazak, ceket, hayvan figürlü yastıklar) uygun yere yerleştirmedir. Çalışmanın bulguları, deneklerin personel ile sunulan eğitim uygulamasıyla becerileri daha yüksek doğruluk düzeyinde sergilediklerini göstermektedir.

Van Laarhoven, Laarhoven-Myers ve Zurita (2007) gerçekleştirdikleri çalışmada hafif ve orta düzeyde ZY olan bireylere bir işyerinde iş becerilerinin ediniminde cep bilgisayarı yardımıyla sunulan video modelin etkililiğini incelemişlerdir. Çalışmanın

denekleri orta ve hafif düzey ZY'ye sahip 18 yaşında olan iki erkektir. Çalışma tek denekli araştırma yöntemlerinden davranışlar arası yoklama denemeli çoklu yoklama modeli kullanılarak gerçekleştirilmiştir. Çalışma bir restoranın mutfak bölümünde gerçekleştirilmiştir. Çalışmada birinci deneğe çatal bıçak setini sterilize etme, mutfak araçlarını gruplama, rulo yapma ve işe giriş-çıkışta kart basma becerileri öğretilmiştir. İkinci deneğin becerileri ise verilen siparişi hazırlama (yiyeceği porsiyon haline getirme), işe giriş ve çıkışta kart basma, işyerini temizlemedir. Çalışma sonunda video model ve hata düzeltme süreciyle denekler hedeflenen becerileri öğrenmişlerdir.

Mechling ve Ortega-Hurndon (2007) gerçekleştirdikleri çalışmada sabit bekleme süreli öğretimle sunulan video modelin, orta düzey ZY olan üç yetişkin bireyin zincirleme iş becerileri edinimi üzerindeki etkililiğini incelemiştir. Çalışma tek denekli araştırma yöntemlerinden denekler arası yoklama evreli çoklu yoklama modeli ile gerçekleştirilmiştir. Araştırmanın denekleri yaşları 20-21 arasında değişen iki erkek ve bir kadındır. Çalışmanın öğretim oturumları bir simülasyon ortamında gerçekleştirilmiştir. Araştırmada büroda yapılabilecek günlük işlerden çiçek sulama, mektup dağıtma ve öğrenci tuvaletindeki tuvalet kağıdını değiştirme becerileri çalışılmıştır. Deneklerin hedeflenen becerilerde genelleme çalışmaları gerçek bir işyerinde gerçekleştirilmiştir. Çalışma sonunda sabit bekleme süreli öğretimle sunulan video modelin zincirleme iş becerilerin öğretiminde etkili olduğu bulunmuştur.

Van Laarhoven, vd. (2009) gerçekleştirdikleri çalışmada video İpod kullanımının, GY olan bir bireye iş becerilerinin öğretimi üzerindeki etkililiğini incelemiştir. Çalışmaya GY olan ve lise eğitimine devam eden 17 yaşında bir erkek katılmıştır. Çalışma tek denekli araştırma yöntemlerinden davranışlar arası yoklama denemeli çoklu yoklama modeli kullanılarak gerçekleştirilmiştir. Araştırmada deneğe tuvalet ve kat temizliği, çöpü boşaltma ve hayvan barınağını temizleme becerileri öğretilmiştir. Çalışmada hata düzeltme süreci video İpod aracılığıyla yapılmıştır. Deneğe video İpod'u nasıl kullanacağı çalışma başlamadan önce öğretilmiştir. Uygulama oturumları deneğin okulunda gerçekleşmiştir. Deneğe uygulamalar sırasında, video İpod verilmiş ve ihtiyaç duyduğunda uygulamacı tarafından sözel, jestsel ve model ipuçları sunulmuştur. Çalışmanın bulguları video İpod yardımıyla yapılan öğretimin hedeflenen iş becerilerinin ediniminde önemli artış sağlandığını göstermiştir.

Mechling ve Gustafson'nun (2009) gerçekleştirdikleri çalışmada orta düzey ZY olan bireylere yemek pişirme ile ilgili becerilerin öğretiminde video üzerinden sunulan hareketsiz resimle, video ipucunun kullanımının etkililik ve verimliliklerini karşılaştırmışlardır. Çalışma tek denekli araştırma yöntemlerinden uyarlamalı dönüşümlü uygulamalar modeliyle gerçekleştirilmiştir. Çalışmanın denekleri ZY tanısı alan yaşları 18-22 yaş arasında değişen üç erkek ve üç kız olmak üzere toplam altı bireydir. Çalışmanın video ipucunun kullanıldığı öğretim oturumlarında DVD kullanılmıştır. Her bir video ipucundan sonra DVD oynatıcısı durdurulmuş ve deneğin beceriyi yapması beklenmiştir. Hareketsiz resim ipuçları DVD ekranın büyüklüğü boyutunda seçilmiş ve üç farklı yemek kitabından alınmış resimler kullanılmıştır. Deneklerin yemek pişirmeyle ilgili 20 beceriyi gerçekleştirmeleri beklenmiştir. Çalışmada, deneklere 20 becerinin 10'u hareketsiz resim ipucu ile diğer 10'u ise video ipucu ile sunulmuştur. Her iki öğretim oturumunda da deneklerin üç saniye içinde girişimde bulunmaları ve bir dakika içinde beceriyi tamamlamaları beklenmiştir. Çalışma sonunda, her iki uygulamada da deneklerin becerileri doğru sergileme performansları artmıştır. Ancak deneklerin tümünde hedef becerilerdeki doğru sayı yüzdesi video ipuçları ile daha bağımsız olarak gerçekleşmiştir.

Bieniek (2010) gerçekleştirdiği çalışmada OSB olan lise öğrencilerinin iş becerilerinin gelişiminde video modelin etkililiğini incelemiştir. Araştırma nicel araştırma modellerinden yarı deneysel model kullanılarak gerçekleştirilmiştir. Araştırma karma yöntemin uygulandığı gömülü modelle gerçekleştirilmiştir. Çalışmanın örneklemini OSB tanısı alan 12 lise öğrencisi oluşturmaktadır. Denekler deney ve kontrol grubu olarak ayrılmıştır. Deneklerin tümü yaz döneminde topluma ait bir işyerinde iş eğitim programına katılmışlardır. Denekler iki ayrı grup olarak serada çalışmışlardır. Birinci gruptaki deneklerin yaş ortalaması 16, ikinci gruptaki deneklerin yaş ortalaması 17'dir. Denekler benzer gelişim özelliklerine sahiptir. Araştırmada ilk hafta hem deney hem de kontrol grubuna iş becerileri geleneksel yöntemle bireysel olarak sözel yönergelerle öğretilmiştir. İkinci ve üçüncü haftalarda kontrol grubuna sözel yönergelerle öğretime devam edilmiş, fakat deney grubuna sözel yönergeye ek olarak bir video üzerinden ayrıca görsel ipucu sunulmuştur. İki grup arasındaki etkiyi belirlemek için ANOVA kullanılmıştır. Çalışma sonunda yapılan istatistiksel analizlerde video modelle öğretimin desteklendiği öğrencilerin performanslarıyla, geleneksel

modelle öğretim sunulan öğrencilerin performansları arasında anlamlı bir değişiklik bulunmamıştır. Çalışmada iş becerilerinin öğretiminde video model uygulamaların araştırılması gerektiği sonucuna ulaşılmıştır.

Allen, vd. (2010) gerçekleştirdikleri çalışmada, OSB olan yetişkin bireylere iş becerilerinin öğretiminde video model kullanımının etkililiğini incelemişlerdir. Araştırmaya yaşları 17-22 arasında değişen OSB tanısı olan üç erkek katılmıştır. Çalışmada tek denekli araştırma yöntemlerinden denekler arası çoklu başlama modeli kullanılmıştır. Denekler bir işyerinde hava ile şişirilmiş rakun kostümü giyerek etrafta dolaşp müşterileri eğlendirmeyi ve perakende satışları artırmayı amaçlamışlardır. Bunun için sekiz hedef beceri belirlenmiştir. Video model uygulaması sırasında hedef becerilere ilişkin yazılı açıklamalar da sunulmuştur. Çalışma işyerinin küçük bir toplantı odasında yapılmıştır. Deneklere önce video iki kez izletilmiş ve daha sonra da kostümleri giyip videoda izledikleri davranışların aynılarını hoşlandıkları şekilde yapmaları istenmiştir. Çalışmada genelleme oturumları üç ay sonra yapılmıştır. Genelleme çalışmalarında deneklere gerçek ortamda farklı bir kostüm olan çıta kostümü ile yine aynı beceri olan perakende satışları artırmaları istenmiştir. Çalışma sonunda tüm denekler video modelle sunulan becerileri sırasıyla istenilen düzeyde yapabilmışlerdir.

Huntington (2012) ise gerçekleştirdiği çalışmada ZY ve OSB olan bireylere dokunmatik İpod kullanarak video ipuçları ile iş becerilerinin öğretiminin etkililiğini incelemiştir. Çalışma tek denekli araştırma yöntemlerinden denekler arası yoklama denemeli çoklu yoklama modeli ile gerçekleştirilmiştir. Çalışmaya ZY ve OSB tanısı alan yaşları 19-20 arasında değişen iki erkek ve bir kadın katılmıştır. Denekler hayvan barınağında, markette, pizzacıda, kilisede, kolejde ve bakımevinde çalışmıştır. Birinci denek ile çatal-bıçak takımını rulo yapma, sandalyeleri yıkama ve pizza kutusunu kapatma becerileri çalışılmıştır. İkinci denek ile pencerelerin tozunu alma, temizlik yapma ve elektrikli süpürge ile temizlik yapma becerileri çalışılmıştır. Üçüncü denek ile elektrikli süpürge ile temizlik yapma, pencerelerin tozunu alma ve temizlik yapma becerileri çalışılmıştır. Çalışmanın başlangıcında deneklere İpod'u nasıl kullanacakları konusunda eğitim verilmiştir. Deneklere bir İpod üzerinden bir video klipi nasıl izleyecekleri, becerileri nasıl yapacakları ve bir sonraki video klibe nasıl geçecekleri öğretilmiştir. Uygulama sırasında her denek kendi çalıştığı işyerinde İpod kullanmıştır.

İş koçu deneğe çalışma başında İpod'u kullanarak sırayla video ipuçlarını izleyip becerileri tamamlamasını beklemiştir. Araştırma sonunda ZY ve OSB olan yetişkin bireylerin dokunmatik İpod kullanarak video ipuçları ile işyerindeki becerileri doğru tamamlamalarında artış gözlenmiştir.

Allen, vd. (2012)'nin gerçekleştirdikleri çalışmada hem ZY hem de OSB tanısı alan bireylere toplumsal ortamlarda iş aramasını kolaylaştıracak becerilerin ediniminde video model ile işitsel ipuçları kullanımının etkililiklerini karşılaştırmışlardır. Araştırmanın denekleri hem OSB hem de ZY tanısı alan yaşları 16-18 arasında değişen üç erkek ve bir kadın olmak üzere toplam dört kişiden oluşmaktadır. Çalışma tek denekli araştırma modellerinden ABCAC modeli kullanılarak gerçekleştirilmiştir. Bu çalışmada deneklerle animasyon becerileri çalışılmıştır. Bu amaçla denekler, hava ile şişirilmiş çita ve rakun kostümleri giymişler ve reklam amacıyla etrafta dolaşmışlardır. Çalışma sonunda deneklerin hedeflenen becerileri öğrenmesinde sesli ipuçları ile sunulan eğitim video modelle yapılan eğitime göre etkili bulunmuştur.

Kellems ve Morningstar (2012) gerçekleştirdikleri çalışmada OSB ve Asperger Sendromlu yetişkin bireylere video İpod aracılığıyla sunulan video modelle öğretimin işle ilgili becerilerin edinimindeki etkililiğini incelemişlerdir. Çalışmaya yaşları 16-22 arasında değişen OSB ve Asperger Sendromu olan dört erkek katılmıştır. Çalışma tek denekli araştırma yöntemlerinden davranışlar arası yoklama denemeli çoklu yoklama modeli kullanılarak gerçekleştirilmiştir. Araştırmada deneklerin çalışacağı beceriler belirlenirken deneklerin kendilerinin, ailelerinin, öğretmenlerinin, iş koçlarının ve işverenlerin ortak görüşü alınmıştır. Araştırmada her bir denekle farklı beceriler çalışılmıştır. Araştırmanın birinci deneğine bir bowling pistinde tuvaleti elektrikli süpürge ile temizleme ve dışarının temizlenmesi becerileri öğretilmiştir. Çalışmanın ikinci deneğine otomatik satış makinesine sipariş edilen kitapları koymak, kitapların sayımını yapmak veya makinede malzemelerin eksik olup olmadığını belirlemek ve verilen siparişleri yerine getirme becerilerinin öğretimi hedeflenmiştir. Çalışmanın üçüncü deneğiyle bir toplum merkezinin tuvaletini temizleme, çöp boşlatma ve kartonları geri dönüşüme atma becerileri üzerinde çalışılmıştır. Çalışmanın son deneği olan dördüncü deneği ile yerel bir müzede tuvalet temizleme, vitrini temizleme ve ahşap bir duvar panelini temizleme becerileri üzerinde çalışılmıştır. Çalışmada kullanılan videolara yazılı talimatlar eklenmiştir. Araştırma sonunda çalışmada kullanılan video

İpod yardımıyla bütün deneklerin öğrendikleri becerilerde önemli ölçüde artış gözlenmiştir. Çalışmada ayrıca tüm denekler video İpod'u bağımsız olarak kullanabilmişlerdir.

Bereznak, vd. (2012) gerçekleştirdikleri çalışmada OSB olan bireylere iPhone aracılığıyla izleyenin bakış açısıyla sunulan video ipucu ile günlük yaşam ve iş becerilerinin ediniminin etkililiğini incelemişlerdir. Çalışmaya OSB tanısı alan yaşları 15-18 arasında değişen üç yetişkin birey katılmıştır. Çalışma tek denekli araştırma yöntemlerinden denekler arası yoklama denemeli çoklu yoklama modeli ile gerçekleştirilmiştir. Araştırmada günlük yaşam becerileri okulun yaşam merkezinde, iş becerileri ise öğretmenler odasında çalışılmıştır. Çalışmada deneklere bulaşık makinesi kullanma, yemek pişirme ve bir fotokopi makinesi kullanma becerileri iPhone aracılığıyla sunulan video ipucuyla çalışılmıştır. Çalışma sonunda iPhone aracılığıyla sunulan video ipucu ile yapılan öğretim sonunda tüm deneklerin hedeflenen becerileri öğrendiği gözlenmiştir.

Collins, (2012) gerçekleştirdiği çalışmada üç farklı video İpod kullanımının ZY olan yetişkin bireylerin iş performanslarına olan etkilerini karşılaştırmıştır. Çalışma tek denekli araştırma yöntemlerinden dönüşümlü uygulamalar modeli ile gerçekleştirilmiştir. Çalışmaya yaşları 21-22 arasında değişen ZY olan üç erkek katılmıştır. Araştırmada deneklere hedeflenen becerilerin öğretimi sesli sunum, video sunum ve her iki sunumun bir arada uygulanması biçiminde yapılmıştır. Çalışmada bir belgeyi kopyalama, tarama ve faksalama becerileri çalışılmıştır. Deneklere yalnızca video sunumu, yalnızca sesli sunum ve video sunumu ile sesli sunumun bir arada sunulduğu denemeler karışık bir sıralama ile gerçekleştirilmiştir. Çalışma sonunda dokunmatik iPod ve yardımcı araçlarla tüm deneklerin ofis becerilerini edinmelerinde hızlı ve önemli artış sağlanmış ve becerilerdeki bağımsızlıkları artmıştır. Çalışmada becerilerin öğrenilmesinde her üç sunumun da eşit bir şekilde öğrenmede etkili olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Johnson, vd. (2013) gerçekleştirdikleri çalışmada dokunmatik iPod cihazıyla sunulan video ipucu yönteminin etkililiğini ZY ve OSB olan bireylere yiyecek hazırlama becerisinin edinimi üzerinde incelemişlerdir. Araştırmaya ZY ve OSB tanısı olan 17 yaşında iki erkek katılmıştır. Araştırmada tek denekli araştırma yöntemlerinden davranışlar arası yoklama denemeli çoklu yoklama modeli kullanılmıştır. Araştırmada

kullanılacak videolarda model olarak öğretmen yer almıştır. Çalışmada deneklere meyveli buzlu içecek hazırlama, makarna pişirme ve donmuş pizzayı mikrodalga fırında pişirme becerileri öğretilmiştir. Araştırma deneklerin okulunda temel mutfak malzemeleriyle donatılmış sınıfta gerçekleştirilmiştir. Çalışma sonunda dokunmatik iPod cihazı yardımıyla sunulan video ipuçlarının yiyecek hazırlama becerisinin öğretiminde etkili olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Goh ve Bambara'nın (2013) gerçekleştirdikleri çalışmada ZY olan bireylere toplumdaki işyerlerinde deneğin kendisinin model olarak yer aldığı video model uygulaması ile zincirleme iş becerilerinin öğretiminin etkililiğini incelemişlerdir. Çalışma tek denekli yöntemlerinden davranışlar arası yoklama denemeli çoklu yoklama modeliyle gerçekleştirilmiştir. Araştırmanın denekleri 28-53 yaş arası iki erkek ve bir kadın olmak üzere toplam dört kişidir. Araştırmaya katılan denekler için belirlenen hedef iş becerileri iş koçları, destekli iş danışmanları ve ilk yazarın deneklere ilişkin gözlemleri sonucunda belirlenmiştir. Birinci denek için beceriler ayakkabı temizleme ve kütüphane düzenlemedir. İkinci denek için soyunma odasının kabinini temizleme, ayakkabı deposundaki işler ve bilgisayardan maaşına bakma becerileridir. Üçüncü denek için CD dosyalama, kâğıt kesme makinesi kullanma ve fotokopi çekme becerileri belirlenmiştir. Çalışmanın öğretim oturumlarında her bir denek videoyu bir kez izlemiş ve eğer denek gereksinim duyarsa videoyu bir kez daha izlemesine izin verilmiştir. Çalışma sonunda tüm deneklerde becerilerin ediniminde artış görülmüştür.

Bennett, Ramasamy ve Honsberger (2013) gerçekleştirdikleri çalışmada lise düzeyindeki OSB olan bireylere bir iş becerisinin öğretiminde sesli koçluk sistemiyle yapılan eğitimin etkililiğini incelemişlerdir. Çalışma yaşları 15-18 arasında değişen OSB tanısı olan iki erkek ve bir kadın denek katılmıştır. Çalışmada tek denekli araştırma yöntemlerinden denekler arası çoklu başlama modeli kullanılmıştır. Çalışmada, düz bir zemin üzerinde T-shirt katlama becerisi öğretilmiştir. Çalışmaya katılan bireylere kulaklık aracılığıyla sesli komutlar verilmiştir. Araştırma sonunda OSB olan bireylere, kulaklık kullanılarak verilen sesli koçluk eğitimi ile düz bir zemin üzerinde T-shirt katlama becerisinin adımlarını doğru yapma oranları ve bu becerideki hızları artmıştır. Denekler çalışma sona erdikten sonra bu becerileri topluma ait bir işyerinde de sergileyebilmişlerdir.

Strickland, Coles ve Southern (2013) ise gerçekleştirdikleri çalışmada yüksek işlevli OSB ve Asperger Sendromu tanısı olan bireylere, internet erişimli bir eğitim programının kullanımının iş görüşmesi becerilerinin öğretimi üzerindeki etkililiğini incelemişlerdir. Çalışma internet erişimli eğitim programının içeriği zihin teorisi, video model, görsel destek ve sanal gerçeklik uygulamalarını kapsamaktadır. Çalışmada hedeflenen iş görüşmesi becerilerinden kariyer ilgilerine karar verme, iş bulma, bulunduğu işi devam ettirme ve bir işten ayrılırken yapmaları gereken davranışların edinimidir. Çalışmaya yaşları 16-19 arasında değişen OSB veya Asperger Sendromu tanısı alan 22 erkek katılmıştır. Araştırmada deneysel araştırma modeli kullanılmıştır. Çalışmaya katılan yetişkinlerin yarısı deney grubu diğer yarısı da kontrol grubu olmak üzere iki gruba ayrılmıştır. Çalışmada kullanılan programla, her bir kazandırılmak istenen beceri için video model, senaryolar, çalışma kâğıtları, organizasyonel araçlar ve sosyal öyküler kullanılmıştır. Çalışmada deneklere göz kontağı kurma, sözel olarak selamlaşma ve tokalaşma, görüşmenin sonunda değer verdiğini sözel olarak ifade etme ve bu davranışlar sırasında göz kontağı kurma gibi sözel ve vücut pozisyonunu karşıdaki kişiye göre ayarlama ve uygun yüz ifadelerini kullanma gibi sözel olmayan davranışların öğretimi hedeflenmiştir. Çalışma sonunda internet erişimli eğitim programını tamamlayan deney grubunun bu programı tamamlamayan kontrol grubuna göre anlamlı biçimde sözel içerik becerilerinde ilerlemiş oldukları gözlenmiştir.

Morgan, vd. (2014) gerçekleştirdikleri pilot bir çalışmada, OSB olan yetişkin bireylere iş görüşmesi becerileri müfredatının 12 haftalık grup eğitimiyle sunumunun etkililiğini incelemişlerdir. Bu program başarılı bir iş görüşmesi için gerekli olan becerileri öğretmeyi amaçlamaktadır. Araştırmaya yaşları 18-36 arasında değişen OSB tanılı 27 erkek ve bir kadın katılmıştır. Araştırmada deneklerin iş görüşmesi sırasında selamlaşma, uygun bir dış görünüş sergileme, sosyal etkileşim ve iletişim davranışlarını artırmak amaçlanmıştır. Araştırma deneysel araştırma olarak planlanmıştır. Araştırmaya katılan bireylerden 13'ü deney grubu 15'i de kontrol grubuna ayrılmıştır. Deney grubundaki bireylere üç ay boyunca haftalık en az 90 dakikalık oturumlar halinde eğitim verilmiştir. Grup eğitiminde sunulan eğitimin içeriğini video geribildirim, tartışma, canlandırma, akran değerlendirmesi ve oyunlar oluşturmaktadır. Bu süreçte kontrol grubuna eğitim verilmemiştir. Çalışma sonunda temsili bir iş görüşmesinde deney grubunun kontrol grubuna göre daha fazla sosyal fayda sağladığı gözlenmiştir.

Çalışmada uygulanan eğitimin OSB olan yetişkin bireylerin iş görüşmesi yapma becerilerini geliştirebileceği sonucuna ulaşılmıştır.

Alanyazındaki araştırmalar özetlenecek olursa, çalışmalar GY olan yetişkin bireylere belli bir iş becerisinin öğretimi üzerinde yoğunlaşmıştır. Bu iş becerileri genelde ofis işleri, temizlik işleri, restoranın mutfak bölümü işleri, animasyon işi ve mağazada yapılan işlerdir. Bu araştırmalarda video modelle ve video ipucu yöntemleriyle öğretim yapılmıştır. Öğretim sırasında bilgisayar, cep bilgisayarı, iPod, video iPod, DVD oynatıcı ve iPhone kullanılmıştır. İki deneysel çalışmada ise iş öncesi hazırlık, iş bulma ve işi sürdürmeye yönelik eğitime ilişkin beceriler ve iş görüşmesi yapma sırasındaki beceriler çalışılmıştır. Alanyazında çoğunlukla belli bir işe yönelik çalışmalar yapılmış olmasına rağmen iş öncesi hazırlık ve iş görüşmesi yapma becerilerine yönelik çalışmalar daha sınırlı sayıdadır. Yapılan çalışmalarda tablet bilgisayar kullanımına rastlanılmamıştır.

1.8. Araştırmanın Gereksinimi

Bu çalışmanın yapılmasına şu gereksinimlerden yola çıkılarak karar verilmiştir. Toplumdaki her birey gibi GY olan bireylerin de içinde yaşadıkları toplumun üretken bir üyesi olmaya, çevresindeki bireylerden sosyal kabul görmeye, boş zamanlarını üreterek geçirmeye ve bağımsız olarak ekonomik geçimini sağlamaya gereksinimleri vardır. Yetersizliği olan birçok bireyin ve ailesinin okul bittikten sonra istedikleri şey, yetersizliği olan bireyin iş bulup çalışabilmesi olmaktadır (Steere, Rose ve Cavaiuolo, 2007, s. 232).

Özbey ve Diken (2010, s. 35-36)'e göre ulusal ve uluslararası alanyazında bireyleri işe hazırlayan iş öncesi becerilerin daha yaygın olarak çalışıldığı ancak bireyleri belli bir mesleğe hazırlayan mesleki becerilerin daha az çalışıldığı görülmüştür. İş ve meslek becerilerine yönelik çalışmalar daha yaygın olarak görülürken, işyeri kurallarının, iş disiplininin, iş öncesi ve hazırlık becerilerinin, iş güvenliğinin, iş bitiminde yapılması gerekenlerin, iş başvurusu yapma becerilerinin ve iş öncesi becerilerin öğretildiği çalışmalara rastlanılmadığını, ileri araştırmalarda bu alanlarda çalışmalar yapılabileceğini belirtmişlerdir. Jang, Wang ve Lin (2014, s. 19)'a göre GY olan bireylerin işe başlamadan önce işle ilgili bilgilendirilmesi ve desteklenmesi onların işe alınması sürecini etkilemektedir.

GY olan bireylere iş görüşmesi öncesi sunulacak eğitim onların daha başarılı bir iş görüşmesi yapmasını sağlayabilir (Morgan, vd., 2014, s. 2290). İş becerilerine temel olacak becerilerden biri de iş görüşmesi öncesinde ve iş görüşmesi sırasında yapılması gereken davranışlardır. GY olan bireylerin bir iş bulduğunda ya da işe başlamak için bir iş görüşmesine gittiklerinde çalışacağı kurumun yöneticisiyle yapacakları iş görüşmesinde olumlu bir ilk izlenim uyandırması ve aralarındaki iletişimin olumlu yönde olması önemlidir. İlk izlenim ve görüşmenin olumlu geçmesi GY olan bireylerin iş başvurusundan olumlu yanıt almasını sağlayabilir. Ülkemizde GY olan bireylere iş görüşmesi yapma becerisinin öğretimine yönelik herhangi bir çalışma yapılmadığı görülmüştür ancak GY olan bireylere bu becerilerin kazandırılması gerekmektedir.

Bu çalışmanın yapılmasının bir diğer nedeni de ülkemizde mobil teknolojilerin özel eğitimde kullanılmasına yönelik çalışma sayısının sınırlı olmasıdır. Son yıllarda dünyada mobil teknolojilerin kullanımındaki artış hızla ivme kazanmaktadır. Bu teknolojileri birçok birey günlük yaşamında sıklıkla kullanmaktadır. Günlük yaşamda kullanımının yanı sıra, mobil teknolojiler eğitim alanında kullanımı vazgeçilemez araçlar arasında görülmektedir. Ülkemizde Milli Eğitim Bakanlığı'nın yürüttüğü Fatih Projesi kapsamında okullarda pek çok öğrenciye tablet bilgisayar dağıtılmıştır. Bu da mobil teknolojilerin eğitimde kullanımının devlet tarafından da desteklendiğinin açık bir göstergesidir. Ancak mobil teknolojilerin kullanımına ilişkin araştırmalar ülkemizde sınırlıdır. Mobil teknoloji alanında yapılacak araştırmalar, okullarda bu teknolojiyi kullanacak olan eğitimcilere, araştırmacılara ve öğrencilere bu teknolojinin eğitim amaçlı kullanımının olası etkilerini ortaya koyması bakımından gereklidir. Bu nedenle, yapılan bu çalışmanın bulgularının mobil teknolojilerin özel eğitim alanında kullanımının olası yararlarını ve sınırlılıklarını ortaya koyacağı düşünülmektedir.

Çalışmada ayrıca, video modele ek olarak iş görüşmesi öncesinde ve sırasında yapılması gereken davranışlar sesli ve resim ipucu ile sunulmuştur. Yapılan çalışmaların verimliliğini artırmak için farklı uygulamaların birlikte kullanıldığı bilimsel çalışmalara gereksinim duyulmaktadır. Son olarak, bu çalışma GY olan bireylerin toplumsal ortamlarda tipik gelişim gösteren akranları gibi bağımsız olarak iş görüşmesi yapabilmelerine olanak sağlayacağı umulmaktadır. Bu sayede onların toplumdaki akranları gibi bir işe girmelerinin önü açılacaktır. Gelecek araştırmaların bu alanlarda yapılmasının alana önemli ölçüde katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

1.9. Araştırmanın Amacı

Bu araştırmanın amacı, GY olan bireylere tablet bilgisayar aracılığıyla görsel ve işitsel teknolojilerle sunulan video modellerle öğretimin GY olan bireylerin iş görüşmesi yapma becerisini edinimleri üzerindeki etkililiğinin incelenmesidir. Bu amaçla aşağıdaki sorulara yanıt aranmıştır:

- 1) Tablet bilgisayar aracılığıyla görsel ve işitsel teknolojilerle sunulan video modellerle öğretim, GY olan yetişkin bireylerin iş görüşmesi yapma becerisini edinmelerinde etkili midir?
- 2) Tablet bilgisayar aracılığıyla görsel ve işitsel teknolojilerle sunulan video modellerle öğretim uygulamasıyla GY olan yetişkin bireylere iş görüşmesi yapma becerisi öğretilirse GY olan yetişkin bireyler öğretim tamamlandıktan bir, üç ve beş hafta sonra öğrendiği beceriyi sürdürebilir mi?
- 3) GY olan yetişkin bir birey iş görüşmesi yapma becerisini başka durum, ortam ve kişiye genelledebilmekte midir?
- 4) Çalışmaya katılan yetişkin GY olan bireylerin katıldıkları uygulamaya ilişkin görüşleri nelerdir?
- 5) Araştırmaya katılan deneklerin öğretmenlerinin, öğrencilerine iş görüşmesi yapma becerisinin öğretiminde tablet bilgisayar aracılığıyla görsel ve işitsel teknolojilerle sunulan video modellerle öğretimin kullanılması hakkındaki görüşleri nelerdir?

1.10. Araştırmanın Önemi

Bireyin bağımsız yaşama geçişinde bir işe sahip olması önemli bir koşuldur. Birey iş sahibi olunca toplumda kendine bir yer edinir ve bu iş onun sosyalleşmesi için bir araçtır. Liseden mezun olan GY olan bireylerin bağımsız yaşama adım atmaları, onların iş sahibi olmaları ve bu işi sürdürmeleriyle bire bir ilişkilidir. Oysa GY olan bireyler toplumdaki iş olanaklarından yeteri kadar yararlanamamaktadırlar. Bu araştırmada da GY olan yetişkin bireylere iş görüşmesi yapma becerisinin öğretimi, bir anlamda onların işe yerleştirmeden önce işverenle yapacağı görüşmenin daha nitelikli geçmesine ve işverenin GY olan bireye karşı daha olumlu bir bakış açısı geliştirmesine katkıda bulunabilir. Ayrıca, bu becerilerin edinimi onların işe kabulünü daha da kolaylaştıracaktır.

Bu çalışmada iş görüşmesi becerilerinin yanı sıra bireylerin toplumda sosyal kabulünü kolaylaştıracak belli beceriler hakkında da bilgiler sunulmuştur. Bu beceriler kişiler arası etkileşimlerde göz kontağı kurma, güler yüzlü olma, temiz giysiler giyme, dişlerini fırçalama ve günlük duşunu alarak iş yerine gitme olarak sıralanabilir. GY olan bireyin iş ortamında bu davranışları yerine getirmesi onun işvereniyle ve iş arkadaşlarıyla arasında gelişecek olan iletişimi olumlu yönde etkileyebilir.

Mobil teknolojiler, (cep telefonları ve tablet bilgisayarlar) günümüzde bireylerin bebeklik dönemi dışında yaşam boyu kullandığı araçlardır. Bu çalışmada da eğitim amaçlı tablet bilgisayar kullanılmıştır. Çalışmaya katılan GY olan bireyler tablet bilgisayarı bağımsız olarak kendileri kullanmıştır. Denekler çalışma için daha önceden tablet bilgisayara yüklenmiş olan videoyu tablet bilgisayar üzerinden bulup izlemişlerdir. Tablet bilgisayar gibi teknolojik araçlar, kullanıcıların bireysel farklılıkları ve yetersizlikleri dikkate alınarak olabildiğince her koşulda kişiye özel kullanım olanakları sunmaktadır. Bu nedenle, eğitim ortamlarında kullanımları yaygınlaştırılmalıdır. Ayrıca, bu çalışmada öğretimi daha etkili kılmak için sözel bilgi ve resimsel ipuçları birlikte kullanılmıştır. Teknoloji yardımcı programlarla ses ve resim ipucunun bir arada kullanımı becerilerinin edinimini artırmaktadır (Lancioni, Hof, Boelens, Rocha ve Seedhouse, 1998, s. 119; Riffel, vd., 2005, s. 12). Bu çalışmanın, hem uygulamacılara hem de araştırmacılara bu yönüyle örnek oluşturacağı düşünülmektedir.

Sonuç olarak, bu çalışmada GY olan bireylere iş görüşmesi becerilerinin tablet bilgisayar kullanılarak öğretilmesi eğitimde teknoloji kullanımı açısından önemlidir. Ayrıca okullarda tablet bilgisayarı sınıflarında kullanacak eğitimcilere de yol göstermesi bakımından önemlidir. Bu araştırmada iş görüşmesi öncesi ve iş görüşmesi sırasında yapılması gereken davranışlara ilişkin sesli ve görsel sunum bir arada kullanılarak öğretim yapılmıştır. Bu durum çalışmanın özgün bir yanını ortaya koymaktadır.

2. YÖNTEM

GY olan yetişkin bireylerin kendisi tarafından kullanılan tablet bilgisayarla görsel işitsel teknolojilerle sunulan video modelle öğretimin iş görüşmesi yapma becerisini öğretmedeki etkililiğinin incelendiği bu araştırma tek denekli araştırma yöntemlerinden denekler arası yoklama evreli çoklu yoklama modeli kullanılarak yapılmıştır. Bu bölümde araştırmanın katılımcıları, denekleri, ortam, araç-gereçler, araştırma modeli, bağımlı ve bağımsız değişken, verilerin toplanması ve verilerin analizine ilişkin bilgiler yer almaktadır.

2.1. Katılımcılar

Çalışmanın denekleri Eskişehir Tepebaşı Belediyesi Batıkent Engelliler Sosyal Yaşam Merkezi'ne devam eden ZY ve OSB tanısı almış bir erkek, ZY ve BY tanısı almış bir kadın ve bir erkek olmak üzere toplam üç yetişkin bireydir. Araştırmanın pilot çalışmasına ise ZY tanısı almış ve araştırmanın denekleriyle benzer özellikte yetişkin bir kadın katılmıştır. Araştırmanın öğretim sürecinde kullanılan video kliplerde uygun iş görüşmesi davranışlarına model olması için iki yetişkin erkek ve araştırmanın güvenilirlik verilerini toplamak için iki gözlemci çalışmaya katılmıştır.

2.1.1. Deneklerin özellikleri ve önkoşul özellikler

Çalışmaya katılacak denekleri belirlemek için öncelikle Sosyal Yaşam Merkezi'nin atölye öğretmenleri ile görüşülmüştür, çalışmanın amacı ve deneklerde aranacak önkoşul davranışlar hakkında bilgi verilmiştir. Denekler belirlenirken atölye öğretmenlerinden ileride iş görüşmesi için işyerlerine gönderebileceği kişileri önermesi istenmiştir. Böylelikle çalışılan becerinin öğrenciler için de işlevsel bir beceri olması sağlanmıştır. Deneklerin atölye öğretmenlerinden bilgi alındıktan sonra uygulamacı tarafından deneklerin bulunduğu atölye/sınıf ortamında gözlenmiştir. Gözlemlerden sonra uygulamacı, deneklerin önkoşul özellikleri karşılayıp karşılamadıklarını belirlemek için deneklerle bire-bir olarak çalıştığı öğretim oturumları düzenlemiştir.

Bu çalışma sonrasında çalışmaya katılacak denekler belirlenmiştir. Araştırmacı deneklerin çalışma için uygun olduğuna karar verdikten sonra Tepebaşı Belediyesi'nden çalışma için izin alınmıştır. Daha sonra çalışmaya katılan deneklerin aileleri, çalışma hakkında bilgilendirilmiş ve ailelerden de çocuklarının çalışmaya katılımı için yazılı izin alınmıştır. Aşağıdaki bölümde çalışmaya katılan deneklerde aranan önkoşul

özellikler ve bu özelliklerin nasıl değerlendirildiği açıklanmış, denekler tanıtılmıştır. Çalışmada deneklerin kendi isimleri kullanılmamış, takma isimler verilmiştir. Aşağıdaki bölümde çalışmaya katılan denek özelliklerine ilişkin bilgiler verilmiştir.

Mehmet hastane raporuna göre ZY ve OSB tanısı almış 24 yaşında bir erkektir. Temel özbakım ve günlük yaşam becerilerini yerine getirir. Okuma-yazma becerilerine sahiptir. Dinlediği ya da okuduğu bir metni anlatır ve metinle ilgili sorulara yanıt verir. Birer, ikişer, üçer, dörder ve beşer olarak 100'e kadar ileri ritmik sayar. Toplumsal ortamlarda uygun davranışlar sergiler. Örneğin sinemada sessizce film izler, alışveriş merkezinde uyulması gereken kurallara uyar. Örneğin sırasını bekleme, uygun ses tonu ile konuşma, çevresindeki bireyleri rahatsız etmeden uygun şekilde iletişim başlatma ve sürdürme, uygun şekilde dolaşma, mağaza vitrinlerine bakma, gerektiğinde sıra alma vb. Toplu taşıma aracında uyulması gereken kurallara uyar. Örneğin toplu taşıma aracına binerken ve araçtan inerken sıraya girme, bilet okutma, boş olan yere oturma vb. Kendisine verilen basit görevleri yerine getirir. Örneğin başka bir odadan malzeme getirme, verilen malzemeyi yerine koyma vb. Yaşlılarıyla uygun biçimde etkileşime girer. Örneğin birlikte zaman geçirme, sohbet etme, arkadaşlarının hal hatırını sorma vb.

Hakan hastane raporuna göre ZY ve BY tanısı almış 21 yaşında bir erkektir. Üç basamaklı sözel yönergeleri anlar yerine getirir. Birer ve beşer 100'e kadar ritmik sayar. Temel okuma-yazma becerilerine sahiptir. Temel özbakım ve günlük yaşam becerilerini bağımsız olarak yerine getirir. Toplumsal ortamlarda uyulması gereken kurallara uyar. Örneğin sinemada film izler. Alışveriş merkezinde uyulması gereken kurallara uyar. Örneğin sırasını bekleme, gürültü yapmama, uygun ses tonu ile konuşma, çevresindeki bireyleri rahatsız etmeden uygun şekilde iletişim başlatma ve sürdürme uygun şekilde dolaşma, mağaza vitrinlerine bakma vb. Toplu taşıma aracında uyulması gereken kurallara uyar. Örneğin toplu taşıma aracına binerken ve araçtan inerken sıraya geçme, bilet okutma, uygun biçimde oturma vb. Kendisine verilen basit görevleri yerine getirir. Örneğin başka bir odadan malzeme getirme, verilen malzemeyi yerine koyma vb. Yaşlılarıyla uygun biçimde etkileşime girer. Örneğin birlikte zaman geçirme, sohbet etme, arkadaşlarının hal hatırını sorma vb.

Damla hastane raporuna göre ZY ve BY tanısı almış 24 yaşında bir kadındır. Temel okuma-yazma becerilerine sahiptir. Üç sözcüklü eylem bildiren yönergeleri yerine getirir. Birer ve beşer 100'e kadar ritmik sayar. Temel özbakım ve günlük yaşam

becerilerini bağımsız olarak yerine getirir. Toplumsal ortamlarda uyulması gereken kurallara uyar. Örneğin sinemada film izler. Alışveriş merkezinde uyulması gereken kurallara uyar. Örneğin sırasını bekleme, gürültü yapmama, uygun ses tonu ile konuşma, çevresindeki bireyleri rahatsız etmeden uygun şekilde iletişim başlatma ve sürdürme, uygun şekilde dolaşma, mağaza vitrinlerine bakma vb. Toplu taşıma aracında uyulması gereken kurallara uyar. Örneğin, toplu taşıma aracına binerken ve araçtan inerken sıraya geçme, bilet okutma, uygun biçimde oturma vb. Kendisine verilen basit görevleri yerine getirir. Örneğin başka bir odadan malzeme getirme, verilen malzemeyi yerine koyma vb. Yaşlılarıyla uygun biçimde etkileşime girer. Örneğin birlikte zaman geçirme, sohbet etme, arkadaşlarının hal hatırını sorma vb. Tablo 2.1’de denek özelliklerine ilişkin bilgiler verilmiştir.

Tablo 2.1. Araştırmaya Katılan Deneklerin Özellikleri

İsim	Yaş	Cinsiyet	Tamı
Mehmet	24	Erkek	OSB ve ZY
Damla	24	Kadın	ZY ve BY
Hakan	21	Erkek	ZY ve BY

Deneklerde aranacak ön koşul özellikler şunlardır:

- Hedef becerileri yerine getirebilmek için gerekli olan büyük ve küçük kas becerilerine sahip olma: Bunun için denekten akıllı telefonun açma/kapama tuşuna basması ve telefonun ekranındaki dosyalara tıklaması istenmiştir. Deneğin büyük kas becerilerinden yürüme, oturma, kapı açma/kapama ve el sıkışma gibi becerileri ise doğal ortamda gözlenmiştir.
- Kendisine gösterilen modelin hareketlerini taklit edebilme: Bunun için deneğe uygulamacı tarafından basit bir oyun olan sek sek oyununun hareketleri yapılmış ve deneğin aynısını yapması istenmiştir.
- En az üç eylem bildiren sözel yönergeleri yerine getirebilme: Bu beceriyi ölçmek için uygulamacı deneğe “Kapının yanına git, kapıyı kapat gel, cep telefonunu aç, cep telefonunu kapat” gibi en az üç eylem bildiren yönergeler vermiştir. Deneğin bu yönergeleri yerine getirmesiyle denek bu ölçütü karşılamış sayılmıştır.
- En az 5 dk boyunca görsel ve işitsel uyaranlara dikkatini yöneltebilme: Denekle yapılan çalışma süresince deneğin uygulamacıyla yaptığı akıllı telefonu açma-kapama

ve ekrandaki dosyalara tıklama becerileri ile görsel ve işitsel uyaranlara dikkatini yöneltip yöneltmediği değerlendirilmiştir.

e) Temel okuma-yazma becerilerine sahip olma: Deneğe okuması için bir hikâye kitabı verilmiştir. Denekten hikâye kitabını okuması istenmiştir. Daha sonra hikâye kitabının bir bölümünü yazması ve son olarak uygulamacının söylediklerini yazması istenmiştir. Bu oturumlarda deneğin okuma-yazma becerisine ilişkin performansı değerlendirilmiştir.

f) İfade edici dil becerilerine sahip olma: İfade edici dil becerilerinin değerlendirilmesi için deneğe okuduğu hikâye ile ilgili 5N 1K ("Ne? Ne zaman? Nerede? Nasıl? Neden? Kim?") soruları sorulmuş ve okuduğu hikâyeyi anlatması istenmiştir.

g) En az 15 dk boyunca bir etkinliğe katılabilme: Denekler atölye ortamında gözlenmiştir ve deneklerle bire-bir çalışma yapılmıştır.

2.1.2. Araştırmacı

Araştırmanın uygulamacısı Özel Eğitim Bölümü Zihin Engellilerin Öğretmenliği lisans programından mezun olmuştur. Aynı zamanda Özel Eğitim Anabilim dalında yüksek lisans eğitimine devam eden araştırmacı, Özel Eğitim Bölümünde araştırma görevlisi olarak görev yapmaktadır. Araştırmacının beş buçuk yıl özel eğitim öğretmenliği uygulama deneyimi bulunmakta olup, dokuz yıldır özel eğitim alanında çalışmaktadır. Bu süreçte ZY ve OSB olan bireylerle çalışma deneyimi olmuştur. Araştırmacının özel eğitim alanında sistematik öğretim sunma geçmişi bulunmaktadır.

2.1.3. Modeller

Araştırmada kullanılacak video görüntüsünde iki yetişkin model yer almıştır. Araştırmanın bir modeli araştırmacının kendisi olmuştur. Videoda araştırmacı iş görüşmesi yapan kişiyi canlandırmıştır. Çalışmanın ikinci modeli ise Anadolu Üniversitesi Engelliler Araştırma Enstitüsü'nde memur olarak çalışan yetişkin bir erkektir. Araştırmanın modeline çalışmanın amacı, kullanılacak video görüntüsünün kimlere izlettirileceği hakkında önceden bilgilendirme yapılmıştır. Modelin rolü ve rolü yerine getirebilmesi için yapması gereken davranışlar daha önceden pilot çekimlerin yapıldığı video görüntü örneği üzerinde gösterilmiştir. Model videoyu izledikten sonra oynayacağı rol hakkında araştırmacı tarafından modele ayrıntılı bilgi verilmiştir.

Modelin rolüne ilişkin replikleri önceden çalışıp prova etmesi istenmiştir. Bu amaçla, modele iş görüşmesi becerilerinin ve repliklerin olduğu bir doküman verilmiştir. Modelle birlikte video çekimi için tarih belirlenmiştir. Model yaşı itibariyle işveren rolüne yakın olduğundan videoda işveren rolünü canlandırmıştır.

2.1.4. Gözlemci

Çalışmanın uygulama güvenilirliği ve gözlemciler arası güvenilirlik verileri iki gözlemci tarafından toplanmıştır. Araştırmanın uygulama güvenilirliği verileri zihin engellilerin öğretmenliği alanında yüksek lisans mezunu olan ve aynı alanda doktora eğitimine devam eden, aynı zamanda araştırma görevlisi olarak çalışan bir uzman tarafından toplanmıştır. Araştırmanın gözlemciler arası güvenilirlik verileri zihin engellilerin öğretmenliği alanında lisans mezunu olan ve aynı alanda yüksek lisans eğitimine devam eden, aynı zamanda araştırma görevlisi olarak çalışan bir araştırmacı tarafından toplanmıştır. Gözlemciler çalışmanın amacı, uygulama süreci, çalışmanın bağımlı ve bağımsız değişkenleri hakkında bilgi verilmiştir.

2.2. Ortam

Araştırma deneklerin devam ettiği Eskişehir Tepebaşı Belediyesi Batıkent Engelliler Sosyal Yaşam Merkezi'nde gerçekleştirilmiştir. Öğretim oturumlarının tümü kurumda bulunan elişi atölyesinin olduğu odada yapılmıştır. Bu atölyede bir tane kapalı dolap, bir tane açık malzeme dolabı, bir tane küçük taşınabilir beyaz renk mürekkepli kalemle yazılabilen tahta, iki büyük çalışma masası, bir tane bank, altı tane kırmızı renk sandalye, bir tane kahverengi deri sandalye, altı tane mavi renk kumaş kaplı tabure ve bir askılık bulunmaktadır. Odanın içinden mutfığa açılan ayrı bir kapısı bulunmaktadır ve odanın tek bir penceresi vardır.

Araştırmanın genelleme oturumları ise Anadolu Üniversitesi Engelliler Entegre Yüksekokulu'nun müdür odasında gerçekleştirilmiştir. Müdür odasına sekreter odasından geçilerek girilmektedir. Odada deri kaplı dörtlü ofis koltukları, bir ahşap müdür masası, ofis çiçekleri, bir tane sandalye, iki dönebilen ofis sandalyesi ve bir tane küçük bilgisayar masası ve bilgisayar bulunmaktadır.

2.3. Araç Gereçler

Çalışmada öğretim sırasında deneklerin oturabileceği bir masa, dört sandalye, araştırmanın oturumlarının kayıt edilmesi için video kamera, kamera ayağı, veri

toplama formları, video dosyası, videoları kameradan aktarmak için bilgisayar, videoları saklamak için taşınabilir hard disk, kalem, silgi ve Samsung marka tablet bilgisayar (Android işletim sistemli SM-T532Tab 4) kullanılmıştır.

2.3.1. Senaryo ve video görüntüsü

Çalışmada, deneklere öğretimi yapılacak olan iş görüşmesi yapma becerisine ilişkin bir senaryo hazırlanmıştır. Senaryonun hazırlanması için farklı kaynaklardan iş görüşmesi yapma becerisiyle ilgili bilgiler gözden geçirilmiş, İşkur tarafından iş görüşmesi yapma becerilerine ilişkin hazırlanan seminer notlarından yararlanılmıştır. Bu bilgiler dikkate alınarak araştırmacı ve danışmanı tarafından senaryoda yer alacak davranışlar davranışsal amaç olarak yazılmıştır. Senaryoda yer alan davranışların, GY olan bireylerin kolaylıkla anlayabileceği biçimde kısa, açık ve anlaşılır olmasına önem verilmiştir. Ayrıca, senaryoda normal bir iş görüşmesi sırasında yapılması gereken tüm becerilerin yer alması sağlanmıştır. İş görüşmesi yapma becerisi için becerilerin belirlenmesi aşamasında, özel eğitim alanında çalışan beş akademisyenden bu becerilerin uygunluğuna ilişkin uzman görüşü alınmıştır. Uzmanlardan gelen geri bildirimler sonrasında davranışlara eklenmesi gereken yeni davranışlar eklenmiş ve çıkarılması gereken davranışlar çıkarılarak senaryoya son şekli verilmiştir. Bu yapılan düzenlemeler sonucunda hazırlanacak video görüntüsünde görüşenin 21 sözel davranışı ve 9 fiziksel davranışı yerine getirmesi beklenmiştir. İşverenin ise 15 sözel davranışı ve 5 fiziksel davranışı yerine getirmesi beklenmiştir. Video görüntüleri hazırlanırken, öncelikle araştırmacı öncülüğünde iki lisans öğrencisi ile pilot çekimler yapılmıştır. Daha sonra araştırmacı ve bir araştırma görevlisi tarafından bir pilot çekim daha yapılmıştır. Deneme çekimleri araştırmacı ve tez danışmanı tarafından izlenmiş ve yapılması gereken düzeltmeler not alınmıştır. Bu çekimler sonrasında, çekimlerde ortam düzenlemesine dikkat edilmesi, kıyafet seçimine dikkat edilmesi, repliklerin önceden çalışılıp gelinmesi, kamera ve kamera açısının iyi ayarlanması, ışık düzeninin yapılması, işveren ve işe başvuranın oturma düzeni ve bakış açılarının iyi düzenlenmesi gerektiği sonucuna varılmıştır. Tüm bunların sonunda son çekimin yapılmasına karar verilmiştir.

Çalışmanın ikinci aşamasında videoda işveren ve işe başvuran rolünü yapacak modellere karar verilmiştir. Araştırmacı çalışmada iş görüşmesi yapan kişiyi canlandırmıştır. İşveren rolünü ise Anadolu Üniversitesi Engelliler Araştırma Enstitüsünde çalışan bir memur gerçekleştirmiştir. İşveren rolünde oynayan modele

çalışma hakkında bilgi verilmiş, videonun kullanım amacı anlatılmıştır. Modele iş görüşmesi senaryosu verilmiş, çalışması ve prova etmesi için süre tanınmıştır.

Çalışmanın iş görüşmesi öncesi ve iş görüşmesi sırasında yapılması gereken davranışlara ilişkin seslendirmeleri Anadolu Üniversitesi Devlet Konservatuarı'nda diksiyon dersleri alan ve kitap bölümleri seslendirmesi yapan bir öğrenci tarafından seslendirilmiştir. Seslendirme Anadolu Üniversitesi'nde yer alan TRT Okul stüdyolarında gerçekleştirilmiştir. Videoklipler, Anadolu Üniversitesi'nde iş görüşmesi için hazırlanmış tek kişilik bir çalışma odasında çekilmiştir. Videonun görüntü kayıtları ise İletişim Bilimleri Fakültesi'nde Sinema Televizyon Bölümü'nde okuyan, iki son sınıf öğrencisi tarafından çekilmiştir. Çekimler sırasında gerekli teknik donanım sağlanmıştır. Aşağıda iş görüşmesi yapma beceri analizinde yer alan davranışların ve repliklerin yer aldığı beceri analizi bulunmaktadır.

Çizelge: 2.1. İş Görüşmesi Yapma Beceri Analizi

İş Görüşmesi Yapma

Rol	Davranış veya Replik
------------	-----------------------------

İşe Başvuran: Odaya girmeden önce kapıyı çalar.

İşveren: Kapı çaldığında "Girin" der.

İşe Başvuran: "Merhaba" diyerek içeri girer.

İşveren: "Merhaba" der.

İşe Başvuran: Kapıyı kapatır.

İşe Başvuran: İşverenin elini sıkar.

İşveren: Ayağa kalkar, İşe Başvurannin elini sıkar.

İşveren: "Hoşgeldiniz" der.

İşe Başvuran: "Hoşbulduk" der.

İşveren: "Buyrun" der, oturacağı yeri gösterir.

İşe Başvuran: İşverenle yüz yüze konuşabileceği mesafede bir yere oturur.

İşe Başvuran: Vücudunu hafifçe İşe Başvuranye doğru yönlendirir.

İşe Başvuran: İşverenle göz teması kurar.

İşveren: "İş görüşmesi için gelmiştiniz değil mi?" der.

İşe Başvuran: "Evet" der.

İşveren: İşe Başvuranye "Kendinizi tanıtır mısınız?" der.

İşe Başvuran: Adını soyadını söyler.

İşe Başvuran: Yaşını söyler.

İşe Başvuran: Memleketini söyler.

İşe Başvuran: Mezun olduğu okulu söyler.

İşveren: “Peki iş tecrübeniz var mı? ” der.
İşe Başvuran: *Varsa söyler/“Evet var.” der.*
İşe Başvuran: *Daha önce çalıştığı yerin adını söyler.*
İşe Başvuran: *Daha önce yaptığı işin ne olduğunu söyler.*
İşe Başvuran: *Daha önce çalıştığı süreyi söyler.*
İşe Başvuran: *İş hakkında soru sormak için izin ister.*
İşveren: “Tabii” der izin verir.
İşe Başvuran: *Tam olarak ne iş yapacağını sorar.*
İşveren: “Fabrikamızın mozaik atölyesi bölümünde çalışacaksınız” der.
İşe Başvuran: *Hangi günler çalışacağını sorar.*
İşveren: “Hafta içi her gün çalışacaksınız.” der.
İşe Başvuran: *Çalışma saatlerinin nasıl olacağını sorar.*
İşveren: “Sabah 9’ dan akşam 5’ e kadar çalışacaksınız” der.
İşe Başvuran: *Ne kadar ücret alacağını sorar.*
İşveren: “Asgari ücret alacaksınız” der.
İşe Başvuran: *Bu işte çalışmak istediğini ifade eder.*
İşe Başvuran: *İşe kabul edilip edilmediğini ne zaman öğrenebileceğini sorar.*
İşveren: “Bir hafta sonra öğrenebilirsiniz” der.
İşe Başvuran: *Nasıl öğrenebileceğini sorar.*
İşveren: “İşyerini telefonla arayarak öğrenebilirsiniz” der.
İşe Başvuran: *Verilen bilgiler için teşekkür eder.*
İşe Başvuran: *Ayağa kalkar, işverenin elini sıkar.*
İşveren: *Ayağa kalkar, İşe Başvurannin elini sıkar.*
İşe Başvuran: *“İyi günler” der.*
İşveren: “İyi günler.” der.
İşe Başvuran: *Odadan çıkar.*
İşe Başvuran: *Kapıyı kapatır.*

Çizelge: 2.2. İş Görüşmesi Öncesinde Yapılması Gereken Sözel Bilgiye İlişkin Davranışlar

İş Görüşmesi Öncesinde Yapılması Gereken Davranışlar

1. İş görüşmesine gitmeden önce işyerinin adresini öğrenmeliyiz.
 2. İş görüşmesine duş alarak gitmeliyiz.
 3. İş görüşmesine giderken uygun temiz bir kıyafet seçmeliyiz.
 4. İş görüşmesine dişlerimizi fırçalayarak gitmeliyiz
 5. İş görüşmesine saçlarımız düzgün ve taranmış olarak gitmeliyiz.
 6. İş görüşmesine görüşme zamanından 10 dk önce gitmeliyiz.
-

Çizelge: 2.3. İş Görüşmesi Sırasında Yapılması Gereken Sözel Bilgiye İlişkin Davranışlar

İş Görüşmesi Sırasında Yapılması Gereken Davranışlar

1. İş görüşmesi sırasında güler yüzlü olmalıyız.
 2. İş görüşmesi sırasında uygun bir ses tonuyla konuşmalıyız.
 3. İş görüşmesi sırasında işverenle göz kontağı kurarak konuşmalıyız.
-

2.4. Araştırma Modeli

Bu araştırma tek denekli araştırma yöntemlerinden denekler arası yoklama evreli çoklu yoklama modeli ile gerçekleştirilmiştir. Denekler arası çoklu yoklama modeli, bir bağımsız değişkenin etkililiğinin üç farklı denek üzerinde incelendiği araştırma modelidir. Bu modelde aynı davranışın aynı ortamda üç farklı deneğe kazandırılması ya da üç farklı denekte ortadan kaldırılması hedeflenir. Birinci denekte başlama düzeyi ve öğretim evrelerinde verilerin eğilim, düzey, sıklık ya da yoğunluğunda görülen değişiklikler diğer deneklerde de ard zamanlı olarak örtüşüyorsa bağımlı ve bağımsız değişken arasında işlevsel ilişki kurulmuş demektir (Tekin-İftar, 2012, s. 237).

Çalışmanın iç geçerliğini tehdit edebilecek bazı etmenler bulunmaktadır. Bu etmenler; dış etmenler, denek kaybı, olgunlaşma, ölçme etkisi ve taşıyıcı etkidir. Araştırmanın dış etmenler tehdidine karşı önlem alabilmek için çalışma öncesinde deneklerin atölye öğretmenleri ve ailesiyle bir görüşme yapılmıştır. Bu görüşmede deneklerin öğretmenine ve ailesine çalışma süresi boyunca iş görüşmesi yapma becerisine ilişkin herhangi bir öğretim ya da tekrar çalışması yaptırmamaları konusunda bilgi verilmiştir. Denek kaybı tehdidine karşı çalışma öncesinde devamsızlığı az olan ve çalışmaya gönüllü katılım gösteren denekler seçilmiştir. Olgunlaşma tehdidine karşı uygulama ard zamanlı olarak gerçekleştirilmiştir. Ayrıca, uygulamanın çabuk sonuçlanması için çalışmaya ara verilmemiş, deneklerin kuruma devam ettiği her gün uygulama yapılmıştır. Araştırmada ölçme etkisini kontrol altına alabilmek amacıyla çalışma boyunca yapılan tüm oturumların %30'unda uygulama güvenilirliği ve gözlemciler arası güvenilirlik verisi toplanmıştır.

2.5. Bağımlı Değişken

Araştırmanın bağımlı değişkeni deneklerin bir işverenle iş görüşmesi sırasında yapması gereken davranışları gerçekleştirme ve etkili bir iş görüşmesi öncesinde ve sırasında yapması gereken davranışları sözel bilgi olarak ifade etme düzeyidir.

Araştırmanın bağımlı değişkeni belirlenirken MEB'e bağlı özel eğitim mesleki eğitim merkezleriyle fikir alışverişi yapılmış, deneklerin devam ettiği kurumun atölye öğretmenleri ile görüşülmüş ve hedef becerinin deneklerin de ihtiyaç duyduğu işlevsel bir beceri olmasına karar verilmiştir. Hazırlanan beceri ve sözel bilgiler özel eğitim alanında uzman olan beş akademisyene gönderilmiştir. Uzmanlardan gelen görüş ve öneriler doğrultusunda beceri basamakları yeniden düzenlenmiştir.

2.5.1. Başlama düzeyi, günlük yoklama, genelleme ve izleme oturumlarındaki olası öğrenci tepkileri

Çalışmaya katılan deneklerin başlama düzeyi, günlük yoklama, genelleme ve izleme oturumlarında gerçekleştirmesi beklenen olası tepkileri: a) Doğru tepki ve b) Yanlış tepki olarak ikiye ayrılmaktadır. Doğru tepki, deneğin videoyu izledikten sonra iş görüşmesi beceri basamağını doğru olarak yapması ve sözel bilgiyi doğru olarak ifade etmesidir. Yanlış tepki ise deneğin videoyu izledikten sonra beceri basamağını yanlış yapması, sözel bilgiyi yanlış ifade etmesi ve deneğin hedef uyarının sunulmasından ya da önceki beceri basamağının yerine getirilmesinin ardından 5sn içinde hiçbir tepkide bulunmaması olarak kabul edilmiştir. Araştırma boyunca deneğin gösterdiği doğru ve yanlış tepkiler başlama düzeyi, günlük yoklama, genelleme ve izleme oturumları veri toplama formuna kaydedilmiştir.

2.5.2. Öğretim oturumları olası öğrenci tepkileri

Deneklerin öğretim oturumları sırasında iş görüşmesi becerisi ve sözel bilgiyi ifade etme becerisine ilişkin olası tepkileri: a) Doğru tepki ve b) yanlış tepki olarak iki gruba ayrılmaktadır. Doğru tepki, deneğin videoyu izledikten sonra iş görüşmesi beceri basamağını doğru olarak yapması ve sözel bilgiyi doğru olarak ifade etmesidir. Yanlış tepki ise deneğin videoyu izledikten sonra beceri basamağını yanlış yapması, sözel bilgiyi yanlış ifade etmesi ve deneğin hedef uyarının sunulmasından ya da önceki beceri basamağının yerine getirilmesinin ardından 5sn içinde hiçbir tepkide bulunmaması olarak kabul edilmiştir.

2.6. Bağımsız Değişken

Araştırmanın bağımsız değişkeni, deneklerin kendisi tarafından kullanılan tablet bilgisayarla sunulan video modelle öğretim sürecidir. Bu öğretim sürecinde video modelle öğretim kullanılmıştır. Çalışmada GY olan bireylerin kendisi tarafından kullanılan tablet bilgisayarla görsel işitsel teknolojilerle sunulan video modelle öğretimin etkililiği incelenmiştir. Çalışmada uygulama oturumları deneklerle bire-bir öğretim düzenlemesi biçiminde gerçekleştirilmiştir. Araştırmanın nasıl yapıldığı izleyen bölümde yer alan deney süreci başlığı altında ayrıntılı şekilde anlatılmıştır.

2.7. Deney Süreci

Çalışmada deney süreci pilot uygulama, başlama düzeyi, tablet bilgisayarı kullanmayı öğretme, öğretim oturumları, günlük yoklama, genelleme ve izleme oturumlarından oluşmaktadır. Deney süreci yaklaşık altı ay sürmüştür. Deney sürecinde tüm uygulamalar video kamera ile kayıt altına alınmıştır. Tüm oturumlar bire-bir öğretim düzenlemesi şeklinde gerçekleştirilmiştir.

2.7.1. Pilot uygulama

Araştırmaya başlamadan önce hazırlanan öğretim programının uygunluğunu belirlemek ve ortaya çıkabilecek olası aksaklıkları belirleyip düzenleme yapabilmek amacıyla pilot uygulama gerçekleştirilmiştir. Pilot uygulama araştırmanın önkoşul özelliklerine sahip bir denek ile gerçekleştirilmiştir. Bu uygulamaya yaklaşık iki ay devam edilmiştir. Uygulamacı öncelikle denek ile başlama düzeyi oturumları düzenlemiştir, daha sonra deneklere tablet bilgisayar kullanmayı öğretme oturumları yapılmıştır. Denek tablet bilgisayarı bağımsız olarak kullanmayı öğrendikten sonra öğretim oturumlarına geçilmiştir. Öğretim oturumlarında önce iş görüşmesi öncesi yapılması gereken davranışlar çalışılmıştır. Daha sonra ise iş görüşmesi yapma becerisi çalışılmıştır. En son olarak iş görüşmesi sırasında yapılması gereken davranışların öğretimi yapılmıştır. Pilot uygulama sonunda denek iş görüşmesi öncesi yapması gereken ve iş görüşmesi sırasında yapması gereken davranışları %100 doğruluk düzeyinde öğrenmiştir. Denek iş görüşmesi yapma becerisini ise %80 doğruluk düzeyinde öğrenmiştir. Pilot çalışmadan sonra iş görüşmesi öncesi yapılması gereken davranışlar, iş görüşmesi yapma becerisi ve iş görüşmesi sırasında yapılması gereken davranışların öğretiminin aynı gün yapılması gerektiğine karar verilmiştir. Pilot çalışmanın uygulama oturumları video kamera ile kayıt altına alınmıştır. Daha sonra bu

kayıtlar araştırmacı ve tez danışmanı tarafından izlenmiş ve uygulama sũrecine ilişkin şu uyarlamalar yapılmıştır:

a) Araştırmanın uygulamasının gerçekleştirileceği ortamın dũzenlenmesine ilişkin uyarlama: Ortama deneğin oturabileceği iki sandalye daha eklenmiştir.

b) Videoların sunumuna ilişkin dũzenleme: Çalışmanın başında bir bũtũn olarak veya ũ bũlũm halinde sunulması planlanan videoların, pilot uygulamadan sonra aynı gũn içinde ve ũ bũlũm halinde sunulması kararlaştırılmıştır. Bu bũlũmler iş gũrũřmesi öncesi yapılması gereken davranışlar, iş gũrũřmesi yapma becerisi ve iş gũrũřmesi sırasında yapılması gereken davranışlardır.

c) Sunumlar arası verilecek aranın sũresine ilişkin dũzenleme: Sunumlar arasında 5 dakika ara verilmesi kararlaştırılmıştır.

d) Uygulama videosunun kayıt edilmesine ilişkin dũzenleme: Video dosyaları numaralandırılarak kayıt edilmiştir. Çalışmada kullanılan videolara ğretim sırasına göre bir ve ũ arasında numaralar verilmiştir.

e) Tablet bilgisayarda videoların dosyalara yerleştirilmesi ile ilgili dũzenleme: Videolar tablet bilgisayarın açılış ekranında masaũstũne yerleştirilmifitir. Bu sayede denekler tableti atığında ğretim videolarına daha çabuk erişmiştir, ayrıca ğretim sırasında deneklerin tabletin diğer bũlũmlerine girerek dikkatinin dağılması nlenmiştir.

f) Bu çalışmada hedef olarak bireyin her ũ beceride yapabileceği dũřnũlen bir lũt belirlenmiştir. Iř gũrũřmesi öncesinde ve iş gũrũřmesi sırasında yapılması gereken davranışlara ilişkin %100 doğruluk lũtũ belirlenmiştir. Iř gũrũřmesi yapma becerisine ilişkin ise beceri uzun ve zincirleme bir beceri olduğu için denek beceriyi ũ oturum ũst ũste %80 ve ũstũ doğru performans sergileyinceye değin çalışma gerekleştirilmifitir.

2.7.2. Başlama dũzeyi oturumları

Tablet bilgisayar aracılığıyla video model öğretimine başlamadan önce deneklerin beceriye ilişkin performansını belirlemek için başlama dũzeyi oturumları dũzenlenmiřtir. Başlama dũzeyi oturumlarında öğrenciye çalışılacak becerinin ne olduğu (“şimdi seninle bir iş gũrũřmesi gerçekleştireceğiz.”). denilerek söylenmiştir. Daha sonra (“alışmak için hazır mısın?”), denilerek deneğin dikkati çalışmaya çekilmiş, ardından hedef uyaran sunulmuştur (“Iř gũrũřmesini yap.”). Hedef uyaran sunulduktan sonra deneğin doğru yaptığı basamaklar veri toplama formuna (+), yanlış

yaptığı veya yapmadığı basamaklar ise (-) olarak işaretlenmiştir. Deneğe herhangi bir ipucu ya da pekiştireç sunulmamıştır. Oturum sonunda deneğe çalışmaya katıldığı için teşekkür edilmiştir. Bu süreç sözel bilgiyi ifade etme becerisi için de aynı şekilde uygulanmıştır. Başlama düzeyi oturumlarında üç oturum üst üste kararlı veri elde edildikten sonra tablet bilgisayar kullanmayı öğretme oturumlarına geçilmiştir.

2.7.3. Tablet bilgisayar kullanmayı öğretme oturumları

Araştırmada başlama düzeyi oturumlarından sonra öğretime geçmeden önce deneklere tablet bilgisayar kullanmayı öğretme oturumları düzenlenmiştir. Bu oturumlarda, deneğe tablet bilgisayarı açma, tablet bilgisayara yüklü video dosyasını açma, izlenecek videoyu oynatma, videonun sesini açma, videonun sesini kısma, videoyu kapatma, video dosyasını kapatma ve tablet bilgisayarı kapatma becerileri öğretilmiştir. Öğretim sırasında deneğe önce araştırmacı model olmuş daha sonra denek aynısını yapmıştır. Denek tablet bilgisayarı kullanmayı bağımsız olarak öğrendikten sonra öğretim oturumlarına geçilmiştir.

2.7.4. Öğretim oturumları

Tablet bilgisayarı kullanmayı öğretme oturumlarından sonra öğretim oturumlarına geçilmiştir. İş görüşmesi yapma ve sözel bilgiyi ifade etme becerileri video modellerle gerçekleştirilmiştir. Öğretim oturumları aynı gün içinde üç bölüm halinde sunulmuştur. Videonun birinci bölümünde sözel bilgi olarak iş görüşmesi öncesinde yapılması gereken davranışlar sunulmuş, ikinci bölümünde iş görüşmesi gerçekleştirilmiş ve üçüncü bölümünde sözel bilgi olarak iş görüşmesi sırasında yapılması gereken davranışlar sunulmuştur. Öğretim oturumları deneklerin Sosyal Yaşam Merkezi'ne devam ettiği günlerde iki denek için haftada iki gün ve bir denek için haftada üç gün gerçekleştirilmiştir. Çalışmada her bir beceri bir oturum iki deneme olacak şekilde planlanmıştır.

Tek denekli araştırmalarda edinim aşamasında bireyde bir davranışın öğretilmesi için iki ölçüt kullanılmaktadır. Bu ölçütler a) %80-90 doğruluk düzeyi ve b) %100 doğruluk düzeyi şeklinde belirlenebilmektedir. Bir davranış ileride öğretilmesi istenen bir başka davranışın ön koşulu ise ölçüt %100 olmalıdır (Tekin-İftar ve Kırcaali-İftar, 2012, s. 54).

Birinci ve üçüncü bölüm öğretim oturumlarında şu süreç izlenmiştir: Öğretim için öncelikle ortam düzenlenmiş ve çalışmada kullanılacak araç gereçler hazırlanmıştır. Deneğe çalışmaya başlamadan önce (“Merhaba, nasılsın?”) denilmiş, sonrasında (“Şimdi seninle iş görüşmesi öncesi yapılması gereken davranışları anlatan bir video izleyeceğiz. Daha sonra videoda izlediklerini ben sana soracağım.”) denilerek bilgi verilmiştir. Sonra deneğin çalışmaya dikkati çekilmiş ve (“Çalışmak için hazır mısın?”) denilerek dikkat sağlayıcı ipucu sunulmuştur. Denek (“Evet veya hazırım.”) dediğinde (“Evet, tamam veya güzel.”) gibi sözcüklerle deneğin davranışı pekiştirilmiştir. Sonrasında ise (“Tablet bilgisayarı aç, bir numaralı videoyu izle.”) şeklinde hedef uyarı sunulmuştur. Hedef uyarı sunulduktan sonra 5sn içinde deneğin girişimde bulunması ve tablet bilgisayarı açması beklenmiştir. Denek tablet bilgisayarı açmazsa ya da videoyu izlemezse (“Tablet bilgisayarı aç, videoyu izle.”) şeklinde yönerge tekrar verilmiştir. Daha sonra deneğin 5sn içinde tablet bilgisayarı açması ya da videoyu izlemesi beklenmiştir. Denek videoyu izledikten sonra (“Aferin, çok güzel, dikkatlice izledin güzeldi.”) şeklinde pekiştirilmiş ve videoyu ikinci kez izlemesi için (“Videoyu tekrar izle.”) şeklinde yönerge verilmiştir. Video ikinci kez izlendikten sonra tablet bilgisayar deneğin önünden alınmıştır. Hemen ardından deneğe (“Videoyu izledin, şimdi videoda izlediklerini ben sana soracağım, bildiklerini söyle?”) denmiştir. Deneğin dikkati çalışmaya çekilmiş (“Çalışmak için hazır mısın?”) denmiştir. Denek (“Evet veya hazırım.”) dediğinde (“Evet, tamam veya güzel”) denmiştir. Sonrasında ise deneğin adı söylenmiş ve hedef uyarı sunulmuş (“....., iş görüşmesi öncesinde hangi davranışları yapmalıyız? Söyle”) denmiştir. Denek yanıt aralığı süresi olan 5sn içinde yanıt verdiğinde cevapları veri toplama formuna kaydedilmiştir. Doğru yanıtları sözel olarak pekiştirilmiştir, denek 5sn içinde yanıt vermediğinde deneme sonlandırılmıştır. Daha sonra aynı süreç sonraki denemede de devam etmiştir.

İkinci bölüm öğretim oturumlarında şu süreç izlenmiştir: Öğretim ortamında öncelikle ortam düzenlenmiş ve çalışmada kullanılacak araç gereçler hazırlanmıştır. Denekle çalışmaya başlamadan önce (“Merhaba, nasılsın?”) denilmiş, sonrasında çalışma hakkında bilgi verilmiştir. (“Şimdi seninle bir iş görüşmesi videosu izleyeceğiz, daha sonra videoda izlediklerini dikkate alarak sen bir iş görüşmesi yapacaksın.”) denmiştir. Sonra deneğin dikkati çalışmaya çekilmiş (“Çalışmak için hazır mısın?”) denilerek dikkat sağlayıcı ipucu sunulmuştur. Denek (“Evet veya hazırım.”) dediğinde

(“Evet, tamam veya güzel.”) denmiştir. Sonrasında ise hedef uyaran sunulmuştur. (“Tablet bilgisayarı aç, iki numaralı videoyu izle.”) Hedef uyaran sunulduktan sonra 5sn içinde deneğin girişimde bulunması ve tablet bilgisayarı açması beklenmiştir. Denek tablet bilgisayarı açmazsa ya da videoyu izlemezse (“Tablet bilgisayarı aç, videoyu izle.”) şeklinde yönerge tekrar verilmiştir. Daha sonra deneğin 5sn içinde tablet bilgisayarı açması ya da videoyu izlemesi beklenmiştir. Denek videoyu birinci kez izledikten sonra (“Aferin, çok güzel izledin, dikkatlice izledin güzeldi.”) şeklinde pekiştirilmiş ve videoyu ikinci kez izlemesi için (“Videoyu tekrar izle.”) şeklinde yönerge verilmiştir. Video ikinci kez izlendikten sonra tablet bilgisayar masadan kaldırılmış, ortam düzenlenmiştir. Hemen ardından deneğe videoda izlediği beceriyi gerçekleştirme fırsatı sunulmuştur. Deneğe ne yapacağı anlatılmış (“Videoyu izledik, şimdi videoda izlediğin gibi bir iş görüşmesini sen yapacaksın.”) denmiştir. Deneğin dikkati çalışmaya çekilmiş (“Çalışmak için hazır mısınız?”) denmiştir. Denek (“Evet veya hazırım.”) dediğinde (“Evet, tamam veya güzel.”) gibi sözcüklerle davranış pekiştirilmiştir. Sonrasında ise deneğin adı söylenmiş ve hedef uyaran sunulmuştur. (“....., iş görüşmesini yap”) Araştırmacı işveren rolünde oynamıştır; denek de onunla iş görüşmesi gerçekleştirmiştir. Denek beceri basamaklarını tamamladığında ya da yanıt aralığı süresi olan 5sn’yi aştığında deneme sonlandırılmıştır. Daha sonra aynı süreç sonraki denemede de devam etmiştir. Çalışmanın tüm oturumları tamamlandığında ve denek çalışmaya uygun biçimde katıldığında, etkinlik pekiştireci olarak 5 dakika boyunca tablet bilgisayar ile fotoğraf/video çekmesine, çektiği resimlere/videoya bakmasına veya müzik dinlemesine izin verilmiştir.

2.7.5. Günlük yoklama oturumları

Çalışma süresince deneklerin iş görüşmesi yapma ve sözel bilgiyi ifade etme becerilerine ilişkin performans düzeyinin belirlenmesi için günlük yoklama oturumları düzenlenmiştir. Günlük yoklama oturumlarına birinci öğretim oturumu dışında her öğretim oturumundan önce beceride ölçüt karşılanıncaya değin devam edilmiştir. Günlük yoklama oturumları başlama düzeyi oturumlarıyla aynı şekilde uygulanmış, deneğe herhangi bir ipucu ya da pekiştireç sunulmamıştır. Çalışma sonunda deneğe çalışmaya katıldığı için teşekkür edilmiştir. Günlük yoklama oturumlarında toplanan veriler araştırmanın uygulama evresi verilerini oluşturmuştur.

2.7.6. Genelleme oturumları

Araştırmada deneklerin öğrendiği beceri farklı ortam, durum ve kişiye genelleyip genellemediğinin belirlenmesi için genelleme oturumları düzenlenmiştir. Genelleme oturumları ön-test son-test şeklinde düzenlenmiş ve başlama düzeyi oturumları gibi uygulanmıştır. Genelleme öntest oturumları, başlama düzeyinde üç oturum üst üste kararlı veri elde edildikten sonra öğretime başlamadan önce düzenlenmiştir. Genelleme oturumunda deneklerin daha önce gitmediği bir ortam, farklı durum yaratılmış ve daha önce tanımadığı resmi bir kurumda çalışan kadın bir yöneticiyle gerçekleştirilmiştir. Genelleme oturumlarında deneğe herhangi bir ipucu ya da pekiştireç sunulmamıştır. Çalışma sonunda deneğe çalışmaya katıldığı için teşekkür edilmiştir. Deneklerin genelleme son-test oturumu düzenlenmeden önce iş görüşmesi öncesi hazırlık becerilerini evde yapıp yapmadıklarını sınamak amacıyla genelleme son-test oturumları planlanmış ve bu oturuma ilişkin deneklerin annelerinden bilgi alınmıştır. Deneklerin annelerine genelleme son-test oturumu yapılmadan önce deneğin görüşme için hangi hazırlıkları yapacağını gözlemeleri istenmiştir. Görüşme yapıldıktan sonra da hem deneklere hem de annelere hangi hazırlıkların yapıldığı sorulmuştur.

2.7.7. İzleme oturumları

Deneklerin öğrendiği beceriyi öğretim sona erdikten sonra ne düzeyde devam ettirebildiklerini belirlemek üzere izleme oturumları düzenlenmiştir. İzleme oturumlarının öğretim oturumlarında ölçüt karşılandıktan 1, 3 ve 5 hafta sonra gerçekleştirilmesi planlanmıştır ve başlama düzeyi oturumlarına benzer şekilde yapılmıştır. Ancak denekler devamsızlık yaptıkları için birinci ve üçüncü denekte izleme verileri farklı zamanlarda toplanmıştır. İzleme oturumlarında deneğe herhangi bir ipucu ya da pekiştireç sunulmamıştır. Deneğin doğru ve yanlış tepkileri veri toplama formuna kaydedilip, doğru tepki yüzdesi hesaplanmıştır. Çalışma sonunda deneğe çalışmaya katıldığı için teşekkür edilmiştir.

2.8. Verilerin Toplanması

Araştırma kapsamında etkililik verileri, sosyal geçerlik ve güvenilirlik verileri toplanmıştır. Etkililik ve sosyal geçerlik verileri araştırmacı tarafından toplanmıştır. Güvenirlik verileri ise iki farklı katılımcı tarafından toplanmıştır.

2.8.1. Etkililik verilerinin toplanması

Araştırmada iş görüşmesi yapma ve sözel bilgiyi ifade etme becerisine ilişkin tablet bilgisayarla sunulan video modelin etkililiğine ilişkin etkililik verileri toplanmıştır. Etkililik verileri toplanırken iş görüşmesi yapma becerisi ve sözel bilgi'ye ilişkin veri toplama formu kullanılmıştır. Etkililik verileri toplanırken başlama düzeyi, günlük yoklama, izleme ve genelleme oturumları veri toplama formu kullanılmıştır. Deneğin doğru yaptığı davranışlar veri toplama formunda (+), yanlış yaptığı davranışlar (-) olarak işaretlenmiştir. Deneklerin doğru tepkilerine ilişkin yüzde hesaplanmıştır. Etkililik verilerine ilişkin veri toplama formları EK-4, EK-5 ve EK-6'da yer almaktadır.

2.8.2. Sosyal geçerlik verilerinin toplanması

Uygulamalı davranış analizinde (UDA) gerçekleştirilen çalışmaların etkililiği önemli bir konudur. Ancak, bir çalışmanın yalnızca etkililiği değil, aynı zamanda bu çalışmanın birey ve çevresindeki kişilerde yarattığı katkı da önemli bir konudur. Bu süreç sosyal geçerlik kavramı olarak ele alınmaktadır. Sosyal geçerlikte ya doğrudan tüketiciler olan (öğrenenler) ya da dolaylı tüketiciler olan aile üyeleri, öğretmenler, toplum üyelerine amaçlar, uygulama ve sonuçları ile ilgili sorular sorulmaktadır (Hawkins, 1991). Bu araştırmada sosyal geçerlik için doğrudan tüketiciler olan çalışmaya katılan GY olan bireylerin kendilerine ve dolaylı tüketiciler olan okuldaki atölye öğretmenlerine sorular yöneltilmiştir. Çalışma tamamlandıktan sonra araştırmaya katılan deneklerle ve öğretmenleriyle bire bir görüşmeler yapılmıştır. Bu amaçla, araştırmanın deneklerine ve öğretmenlerine araştırmanın amaçları, uygulama süreci ve sonuçlara ilişkin sorular sorulmuştur. Soruları toplamak için EK-7 ve EK-8'de yer alan sosyal geçerlik soru formlarından yararlanılmıştır.

2.8.3. Güvenirlik verilerinin toplanması

Araştırmada başlama düzeyi, günlük yoklama, uygulama, izleme, genelleme oturumlarına ilişkin uygulama güvenirliliği ve gözlemciler arası güvenirlilik verisi toplanmıştır. Sosyal geçerlik verilerine ilişkin ise değerlendiriciler arası güvenirlilik verisi toplanmıştır. Araştırma boyunca gerçekleştirilen tüm oturumların en az %30'unda güvenirlilik verisi toplanmıştır. Oturumlar yansız atama yolu ile belirlenmiştir. Güvenirlilik verileri katılımcılar başlığı altında bulunan iki farklı uzman tarafından toplanmıştır.

Araştırma boyunca gerçekleştirilen tüm oturumlar video kamera ile kayıt altına alınmıştır. Araştırmacı tarafından iş görüşmesi yapma becerisi ve sözel bilgiyi ifade etme becerilerine ilişkin performans, araştırmacı tarafından veri toplama formuna kaydedilmiştir.

Çalışmada araştırmacının öğretimi planlandığı biçimde gerçekleşip gerçekleşmediğinin belirlenmesi için uygulama güvenilirliği verisi toplanmıştır. Araştırmanın kayıt edildiği video kayıtları vasıtasıyla uygulama güvenilirliği verisi toplanmıştır. Uygulama güvenilirliği için veri toplama formları EK-10, EK-11, EK-12, EK-13, EK-14, EK-15 ve EK-16'da yer almaktadır. Gözlemciler arası güvenilirlik verileri için ayrıca bir form kullanılmamış etkililik verileri için kullanılan forma veriler kaydedilmiştir.

İş görüşmesi yapma becerisine ilişkin öğretim, başlama düzeyi, yoklama ve izleme oturumlarında uygulama güvenilirliği verileri toplanırken uygulamacının:

- 1) Ortamı düzenleme (çalışma masasını hazırlama, sandalyeleri uygun yere yerleştirme vb.).
- 2) Araç-gereci hazırlama (tablet bilgisayarı hazırlama, veri toplama formu ve kalemi bulundurma, vb.).
- 3) Dikkat sağlama (çalışma için deneği bilgilendirme “çalışmak için hazır mısınız?” diye sorma).
- 4) Hedef uyarını sunma (“İş görüşmesi yap”).
- 5) Tablet bilgisayardan videoyu izletme.
- 6) Yanıt aralığını bekleme (5 sn.).
- 7) Uygulamacının işveren rolünde işe başvuran kapıyı çaldığında “Girin” demesi.
- 8) Uygulamacının işe başvuran merhaba derse “Merhaba.” demesi.
- 9) İşe başvuran içeri girdiğinde ayağa kalkması.
- 10) İşe başvuran elini uzatırsa işe başvuranın elini sıkması.
- 11) İşe başvurana “Hoşgeldiniz” demesi.
- 12) İşe başvurana “Buyrun” demesi.
- 13) Oturacağı yeri göstermesi.
- 14) Uygulamacının işe başvurana “İş görüşmesi için gelmiştiniz değil mi?” diye sorması.
- 15) Uygulamacının işe başvurana “Kendinizi tanıtır mısınız?” demesi.
- 16) Uygulamacının işe başvurana “Peki iş tecrübeniz var mı? ” diye sorması.
- 17) Uygulamacının işe başvurana soru sorduğunda izin için “Tabii.” deyip izin vermesi.
- 18) Uygulamacının işe başvurana “Fabrikamızın mozaik atölyesi bölümünde çalışacaksınız.” diye cevap vermesi.
- 19) İşe başvurana “Hafta içi her gün çalışacaksınız.” diye cevap vermesi.
- 20) Uygulamacının “Sabah 9’dan akşam 5’e kadar çalışacaksınız.” diye cevap vermesi.
- 21) Uygulamacının işe başvurana “Asgari ücret alacaksınız” diye cevap vermesi.
- 22) Uygulamacının işe başvurana “Bir hafta sonra öğrenebilirsiniz.” diye cevap vermesi.
- 23) Uygulamacının “İşyerini telefonla arayarak

öğrenebilirsiniz.” diye cevap vermesi. 24) Uygulamacının işe başvuran çıkarken ayağa kalkması. 25) İşe başvuran elini uzatırsa işe başvuranın elini sıkması. 26) Uygulamacının işe başvuran iyi günler derse “İyi günler” demesi. 27) Uygulamacının çalışmaya katılım davranışını pekiştirmesi ve 28) Uygulamacının oturumu sonlandırma davranışlarına yönelik veri toplanmıştır.

İş görüşmesi öncesi ve iş görüşmesi sırasında yapılması gereken davranışlara ilişkin öğretim, başlama düzeyi, yoklama, genelleme ve izleme oturumlarında uygulama güvenilirliği verileri toplanırken uygulamacının:

a) Ortamı düzenleme (çalışma masasını hazırlama, sandalyeleri uygun yere yerleştirme vb.). b) Araç-gereci hazırlama (tablet bilgisayarı hazırlama, veri toplama formu ve kalemi bulundurma, vb.). c) Dikkat sağlama, çalışma için deneği bilgilendirme, ("Çalışmak için hazır mısın?") diye sorma. d) Hedef uyarını sunma (İş görüşmesi öncesi/sırasında hangi davranışları yapmalıyız? Söyle.). e) Tablet bilgisayardan videoyu izletme. f) Çalışmaya katılım davranışını pekiştirme. h) Yanıt aralığını bekleme (5 sn.) ve g) Oturumu sonlandırma davranışlarına yönelik veri toplanmıştır.

Sosyal geçerlik verilerine ilişkin ise değerlendiriciler arası güvenilirlik verisi toplanmıştır. Değerlendiriciler arası güvenilirlik verileri toplanırken öğretmenlerden ve deneklerden gelen kalıcı ürün kayıtları kullanılmıştır.

2.9. Verilerin Analizi

2.9.1. Etkililik verilerinin analizi

Araştırmada etkililik verilerinin hesaplanması için deneklerin becerilere ilişkin sergilemiş oldukları doğru tepki yüzdeleri hesaplanmıştır. Araştırma kapsamında elde edilen veriler grafiksel analiz yoluyla analiz edilmiştir. Grafikte bulunan yatay eksen araştırmada düzenlenen oturum sayısını, dikey eksen ise bağımlı değişkene ilişkin deneklerin doğru davranış yüzdesini ifade etmektedir. Deneklerin becerilere ilişkin doğru davranış yüzdesinin hesaplanmasında (doğru basamak sayısı/toplam basamak sayısı x 100) formülü kullanılmıştır (Tekin-İftar, 2012, s. 99).

2.9.2. Sosyal geçerlik verilerinin analizi

Araştırmada sosyal geçerlik kapsamında toplanan veriler betimsel analiz yoluyla analiz edilmiştir. Sosyal geçerlik soru formuna katılımcıların vermiş olduğu yanıtlar kayıt edilmiş ve bu kayıtların analizi yapılmıştır.

2.9.3 Güvenirlik verilerinin analizi

Araştırmanın uygulama güvenirligi verilerinin analizi için “Gözlenen uygulamacı davranışı/Planlanan uygulamacı davranışı x 100” (Tekin-İftar ve Kırcaali-İftar, 2012, s. 94) formülü kullanılarak hesaplanmıştır. Çalışmaya katılan bütün deneklere ilişkin başlama düzeyi, öğretim, günlük yoklama, toplu yoklama, genelleme ve izleme oturumlarına ilişkin uygulama güvenirligi hesaplanmıştır.

Araştırmanın gözlemciler arası güvenirlik verilerinin analizi ise “[Görüş birliği/(Görüş birliği + Görüş ayrılığı)] ×100” (Tekin-İftar ve Kırcaali-İftar, 2012, s. 94) formülü kullanılarak hesaplanmıştır. Çalışmaya katılan bütün deneklere ilişkin başlama düzeyi, günlük yoklama, öğretim, toplu yoklama, genelleme ve izleme oturumlarına ilişkin uygulama güvenirligi hesaplanmıştır.

Sosyal geçerlik verilerine ilişkin güvenirlik analizi yapılırken araştırmacının ve değerlendiricinin yaptığı veriler karşılaştırılmıştır. Verilerin analiz edilmesinde ise “[Görüş birliği/(Görüş birliği + Görüş ayrılığı)] × 100” (Tekin-İftar ve Kırcaali-İftar, 2012, s. 94) formülü kullanılmıştır.

Başlama düzeyi, öğretim, günlük yoklama, toplu yoklama, genelleme ve izleme oturumlarına ilişkin deneklerin iş görüşmesi öncesi yapılması gereken davranışlar, iş görüşmesi yapma becerisi ve iş görüşmesi sırasında yapılması gereken davranışlara ilişkin uygulama güvenirligi bulguları Tablo 2.2’de verilmiştir. Başlama düzeyi, günlük yoklama, toplu yoklama, genelleme ve izleme oturumlarına ilişkin deneklerin iş görüşmesi öncesi yapılması gereken davranışlar, iş görüşmesi yapma becerisi ve iş görüşmesi sırasında yapılması gereken davranışlara ilişkin gözlemciler arası güvenirlik bulguları Tablo 2.3’te verilmiştir.

Tablo 2.2. *Deneklerin İş Görüşmesi Öncesi Yapılması Gereken Davranışlar, İş Görüşmesi Yapma Becerisi Ve İş Görüşmesi Strasında Yapması Gereken Davranışlarına İlişkin Uygulama Güvenirliği Bulguları*

Denek	Bağımlı Değişken	Başlama Düzeyi	Öğretim	Günlük Yoklama	Toplu Yoklama	Genelleme	İzleme
Mehmet	İş Gör. Önc. Yap. Ger.	%100	%100	%100	%100	%100	%100
	İş Gör. Yap.	%100	%100	%98	%100	%100	%100
	İş Gör. Sır. Yap. Ger.	%100	%100	%100	%100	%100	%100
Damla	İş Gör. Önc. Yap. Ger.	%100	%100	%100	%100	%100	%100
	İş Gör. Yap.	%100	%100	%100	%100	%100	%100
	İş Gör. Sır. Yap. Ger.	%100	%100	%100	%100	%100	%100
Hakan	İş Gör. Önc. Yap. Ger.	%100	%100	%100	%100	%100	%100
	İş Gör. Yap.	%100	%100	%98	%100	%96	%100
	İş Gör. Sır. Yap. Ger.	%100	%100	%100	%100	%100	%100

Tablo 2.3. Deneklerin İş Görüşmesi Öncesi Yapılması Gereken Davranışlar, İş Görüşmesi Yapma Becerisi Ve İş Görüşmesi Strasında Yapması Gereken Davranışlarına İlişkin Gözlemciler Arası Güvenirlik Bulguları

Denek	Bağımlı Değişken	Başlama Düzeyi	Günlük Yoklama	Toplu Yoklama	Genelleme	İzleme
Mehmet	İş Gör. Önc. Yap. Ger.	%100	%100	%100	%100	%100
	İş Gör. Yap.	%100	%96	%100	%100	%100
	İş Gör. Sır. Yap. Ger.	%100	%100	%100	%100	%100
Damla	İş Gör. Önc. Yap. Ger.	%100	%100	%100	%100	%100
	İş Gör. Yap.	%97	%98	%100	%97	%100
	İş Gör. Sır. Yap. Ger.	%100	%100	%100	%100	%100
Hakan	İş Gör. Önc. Yap. Ger.	%100	%100	%100	%100	%100
	İş Gör. Yap.	%100	%93	%98	%100	%100
	İş Gör. Sır. Yap. Ger.	%100	%100	%100	%100	%100

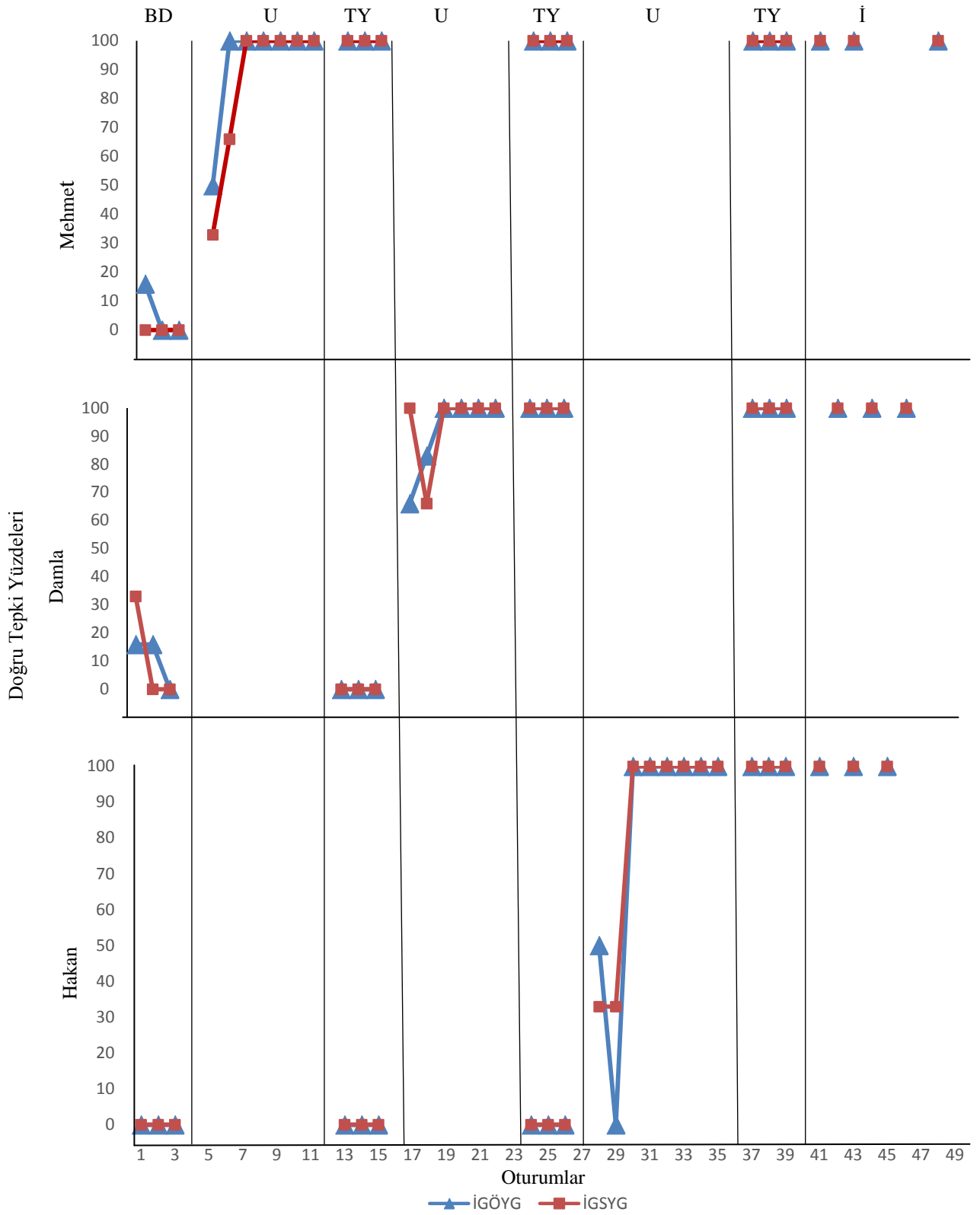
3. BULGULAR

Bu bölümde GY olan bireylere iş görüşmesi öncesinde ve iş görüşmesi sırasında yapılması gereken davranışlar ve iş görüşmesi yapma becerisine yönelik etkililik, genelleme ve sosyal geçerlik bulguları yer almaktadır.

3.1. Etkililik Bulguları

Araştırmaya katılan deneklerin iş görüşmesi öncesinde ve iş görüşmesi sırasında yapılması gereken davranışlar ve bu davranışlara ek olarak iş görüşmesi yapma becerisine yönelik tablet bilgisayarla sunulan video modelle öğretime ilişkin bulgular Mehmet, Damla ve Hakan'a ilişkin olmak üzere Şekil 3.1 ve 3.2'de yer almaktadır. Çalışmada genellemeye ilişkin bulgular ise Şekil 3.3 ve 3.4'te yer almaktadır.

Çalışmada etkililik verileri çizgi grafiği üzerinde, genelleme verileri ise sütun grafiği üzerinde gösterilmiştir. Çizgi grafiğinde deneklerin başlama düzeyi, uygulama, toplu yoklamalar ve izlemeye ilişkin verileri bulunmaktadır. Sütun grafiğinde ise genelleme ön-test ve genelleme son-test verilerine ilişkin bulgular bulunmaktadır. Çalışmada üç toplu yoklama oturumu yapılmıştır. Birinci toplu yoklama oturumu birinci denekle ölçüt karşılandıktan sonra, ikinci toplu yoklama oturumu ikinci denekle ölçüt karşılandıktan sonra, üçüncü toplu yoklama oturumu ise üçüncü denekle ölçüt karşılandıktan sonra toplanan verileri kapsamaktadır. İzleme oturumlarındaki veriler ise birinci denek için uygulama sona erdikten sonraki birinci, üçüncü ve sekizinci hafta sonraki toplanan verileri, ikinci denek için uygulama sona erdikten ikinci, dördüncü ve altıncı hafta sonraki verileri ve üçüncü denek için uygulama sona erdikten birinci, üçüncü ve beşinci hafta sonraki verilerden oluşmaktadır.

Şekil 3.1. Mehmet, Damla ve Hakan'ın İş Görüşmesi Öncesi Yapması Gereken Davranışlar Ve İş Görüşmesi Sırasında Yapması Gereken Davranışlara Yönelik Doğru Tepki Yüzdeleri. (B.D: Başlama Düzeyi, U: Uygulama, T.Y: Toplu Yoklama, İ: İzleme,

İGÖYG: İş Görüşmesi Öncesi Yapılması Gerekenler, İGSYG: İş Görüşmesi Sırasında Yapılması Gerekenler)

3.1.1. Mehmet'in iş görüşmesi öncesi ve iş görüşmesi sırasında yapması gereken davranışlara ilişkin bulgular

Mehmet'in başlama düzeyi, uygulama, toplu yoklama ve izlemeye ilişkin bulguları Şekil 3.1'de gösterilmektedir. Mehmet'in başlama düzeyi evresindeki iş görüşmesi öncesi yapılması gereken davranışlara yönelik performans düzeyi birinci oturumda %16, ikinci ve üçüncü oturumlarda %0'dır. Mehmet'in ikinci beceri olan iş görüşmesi sırasında yapılması gereken davranışlara yönelik başlama düzeyi evresinde üç oturum sergilediği performansı %0'dır. Mehmet'in uygulama evresinde hem iş görüşmesi öncesi hem de iş görüşmesi sırasında yapılması gereken davranışlara yönelik üç oturum üst üste %100 performans ölçütünü karşılayarak beceriyi öğrendiği görülmektedir. Şekil 3.1'de Mehmet'in birinci, ikinci ve üçüncü toplu yoklama oturumlarının tamamında her iki beceriye yönelik %100 performans sergilediği görülmektedir. Mehmet'in öğretim sona erdikten bir, üç ve sekiz hafta sonraki izleme oturumlarında da her iki beceriye ilişkin performansının %100 olduğu görülmektedir.

Mehmet'in iş görüşmesi öncesi yapılması gereken davranışları dört öğretim oturumu sonunda üç oturum üst üste %100 performans ölçütünü karşılayarak beceriyi öğrendiği görülmektedir. Deneğin üç oturum üst üste beceriyi %100 performansla sergiledikten sonra yapılan üç öğretim oturumunda da beceriyi %100 doğrulukta sergilediği görülmektedir. Mehmet'in ikinci becerisi olan iş görüşmesi sırasında yapılması gereken davranışlar ise beş öğretim oturumu sonunda üç oturum üst üste %100 performans ölçütünü karşılayarak öğrendiği görülmektedir. Deneğin üç oturum üst üste beceriyi %100 performansla sergiledikten sonra yapılan iki öğretim oturumunda da deneğin beceriyi %100 doğrulukta sergilediği görülmektedir.

3.1.2. Damla'nın iş görüşmesi öncesi ve iş görüşmesi sırasında yapması gereken davranışlara ilişkin bulgular

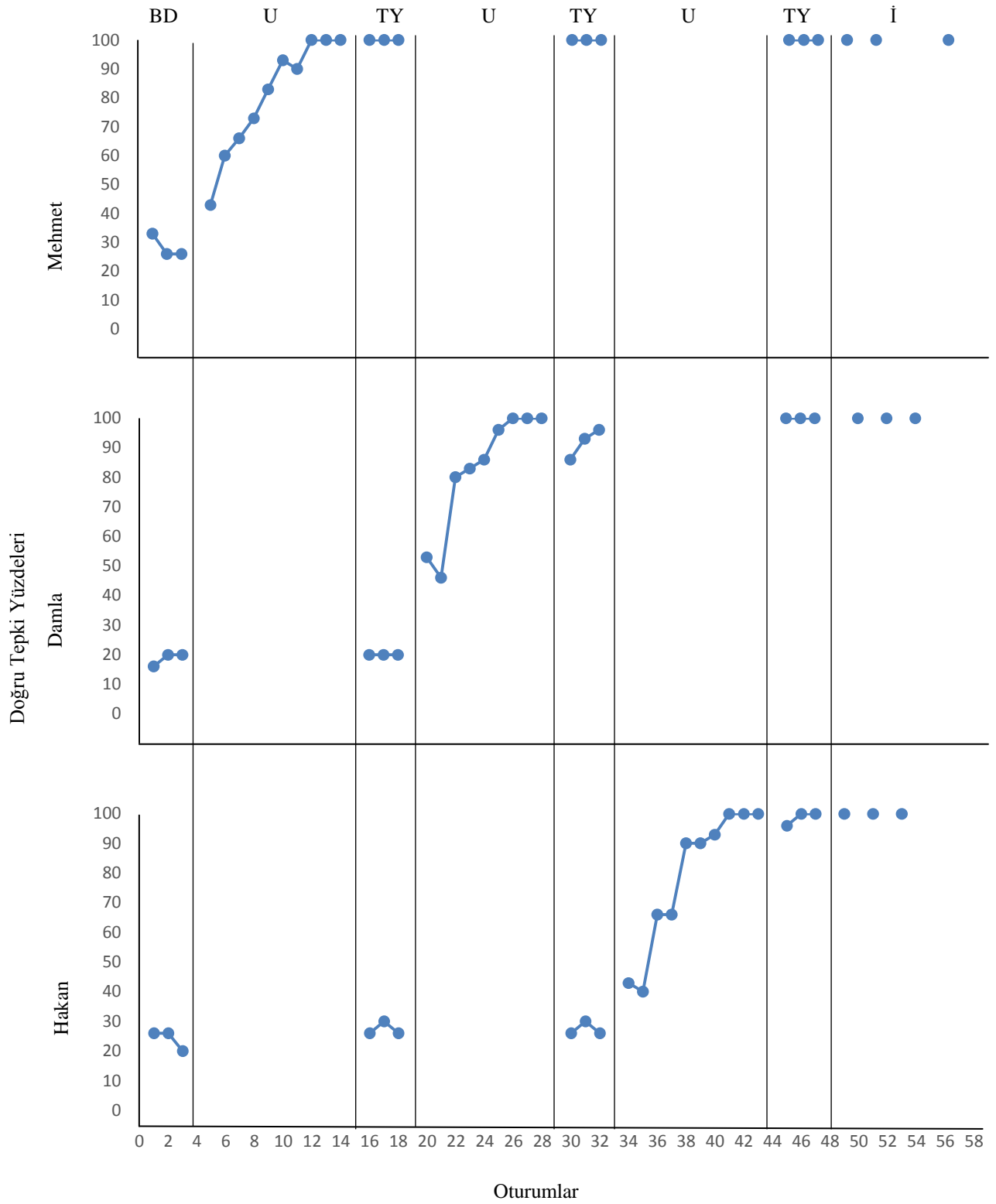
Damla'nın başlama düzeyi, uygulama, toplu yoklama ve izlemeye ilişkin bulguları Şekil 3.1'de gösterilmektedir. Damla'nın başlama düzeyi evresindeki iş görüşmesi öncesi yapılması gereken davranışlara yönelik performans düzeyi birinci oturumda %16, ikinci oturumda %16 ve üçüncü oturumda %0'dır. Damla'nın ikinci becerisi olan iş görüşmesi sırasında yapılması gereken davranışlara yönelik başlama

düzeıı evresindeki performans düzeıı birinci oturumda %33, ikinci ve üçüncü oturumlarda % 0'dır. Damla'nın uygulama evresinde hem iş görüşmesi öncesi yapılması gereken davranışlara hem de iş görüşmesi sırasında yapılması gereken davranışlara yönelik üç oturum üst üste %100 performans ölçütünü karşılayarak beceriyi öğrendiği görölmektedir. Damla'nın her iki beceriye ilişkin birinci toplu yoklama oturumlarındaki performans düzeıı %0'dır. İkinci ve üçüncü toplu yoklama oturumlarındaki üç oturumdaki performans düzeıı %100'dür. Damla'nın öğretim sona erdikten iki, dört ve altı hafta sonraki izleme oturumlarında da her iki beceriye ilişkin performansının %100 olduğu görölmektedir. Damla'nın iş görüşmesi öncesi yapılması gereken davranışları beş öğretim oturum sonunda üç oturum üst üste %100 performans ölçütünü karşılayarak beceriyi öğrendiği görölmektedir. Denek üç oturum üst üste beceriyi %100 performansla sergiledikten sonra yapılan bir öğretim oturumunda da beceriyi %100 doğrulukta sergilemiştir. Damla'nın ikinci becerisi olan iş görüşmesi sırasında yapılması gereken davranışları, beş öğretim oturumu sonunda üç oturum üst üste %100 performans ölçütünü karşılayarak beceriyi öğrendiği görölmektedir. Denek üç oturum üst üste beceriyi %100 doğru performansla sergiledikten sonra yapılan bir öğretim oturumunda da deneğin beceriyi %100 doğrulukta sergilediği görölmektedir.

3.1.3. Hakan'ın iş görüşmesi öncesi ve iş görüşmesi sırasında yapması gereken davranışlara ilişkin bulgular

Hakan'ın başlama düzeıı, uygulama, toplu yoklama ve izlemeye ilişkin bulguları Şekil 3.1'de gösterilmektedir. Hakan'ın başlama düzeıı evresindeki iş görüşmesi öncesi yapılması gereken davranışlara yönelik performans düzeıı üç oturum üst üste %0'dır. Hakan'ın başlama düzeıı evresindeki iş görüşmesi sırasında yapılması gereken davranışlara yönelik performans düzeıı üç oturum üst üste %0'dır. Hakan'ın uygulama evresinde hem iş görüşmesi öncesi yapılması gereken davranışlara hem de iş görüşmesi sırasında yapılması gereken davranışlara yönelik üç oturum üst üste %100 performans ölçütünü karşılayarak beceriyi öğrendiği görölmektedir. Hakan'ın her iki beceriye ilişkin birinci toplu yoklama oturumlarındaki üç oturumdaki performans düzeıı %0'dır. İkinci ve üçüncü toplu yoklama oturumlarındaki performans düzeıı %0'dır. Hakan'ın öğretim sona erdikten bir, üç ve beş hafta sonraki izleme oturumlarında da her iki beceriye ilişkin performansının %100 olduğu görölmektedir. Hakan'ın iş görüşmesi öncesi yapılması gereken davranışları beş oturum sonunda üç

oturum üst üste %100 performans ölçütünü karşılayarak beceriyi öğrendiği görülmektedir. Denek üç oturum üst üste beceriyi %100 performansla sergiledikten sonra yapılan üç öğretim oturumunda da deneğin beceriyi %100 doğrulukta sergilediği görülmektedir. Hakan'ın iş görüşmesi sırasında yapılması gereken davranışları, beş oturum sonunda üç oturum üst üste %100 doğru performans ölçütünü karşılayarak öğrendiği görülmektedir. Denek üç oturum üst üste beceriyi %100 performansla sergiledikten sonra yapılan üç öğretim oturumunda da deneğin beceriyi %100 doğrulukta sergilediği görülmektedir.

Şekil 3.2. Mehmet, Damla ve Hakan'ın İş Görüşmesi Yapma Becerisine Yönelik Doğru Tepki Yüzdeleri. (B.D: Başlama Düzeyi, U: Uygulama, T.Y: Toplu Yoklama, İ: İzleme.)

3.1.4. Mehmet'e iş görüşmesi yapma becerisinin öğretimine ilişkin bulgular

Mehmet'in başlama düzeyi, uygulama, toplu yoklama ve izlemeye ilişkin bulguları Şekil 3.2'de gösterilmektedir. Mehmet'in başlama düzeyi evresindeki iş görüşmesi yapma becerisine yönelik performans düzeyi birinci oturumda %33, ikinci ve üçüncü oturumlarda %26'dır. Mehmet'in uygulama evresinde iş görüşmesi yapma becerisine yönelik üç oturum üst üste %80 performans sergileyip ölçütü karşılayarak beceriyi öğrendiği görülmüştür. Denek uygulamada beceri için belirlenen ölçütü karşılasa da öğretime devam edilmiş ve deneğin yapılan öğretim oturumları sonunda üç oturum üst üste %100 doğru performans sergileyerek beceriyi öğrendiği görülmektedir. Mehmet'in birinci, ikinci ve üçüncü toplu yoklama oturumlarının tamamında beceriye yönelik %100 doğru performans sergilediği görülmektedir. Mehmet'in öğretim sona erdikten bir, üç ve sekiz hafta sonraki izleme oturumlarında da beceriye ilişkin performansının %100 olduğu görülmektedir. Mehmet iş görüşmesi yapma becerisine yönelik üç oturum üst üste en az %80 ölçütünü yedi oturum sonunda kazanmıştır. Denek pilot uygulamada belirlenen %80 ölçütünü karşıladıktan sonra da öğretime devam edilmiş ve toplam 10 oturum sonunda deneğin beceriyi üç oturum üst üste %100 doğruluk düzeyinde öğrendiği görülmektedir.

3.1.5. Damla'ya iş görüşmesi yapma becerisinin öğretimine ilişkin bulgular

Damla'nın başlama düzeyi, uygulama, toplu yoklama ve izlemeye ilişkin bulguları Şekil 3.2'de gösterilmektedir. Damla'nın başlama düzeyi evresindeki iş görüşmesi yapma becerisine yönelik performans düzeyi birinci oturumda %16, ikinci ve üçüncü oturumlarda %20'dir. Damla'nın uygulama evresinde iş görüşmesi yapma becerisine yönelik üç oturum üst üste en az %80 ve üstü doğru performans ölçütünü karşılayarak beceriyi öğrendiği görülmektedir. Denek uygulamada beceri için belirlenen ölçütü karşılasa da öğretime devam edilmiş ve deneğin yapılan öğretim oturumları sonunda üç oturum üst üste %100 doğru performans sergileyerek beceriyi öğrendiği görülmektedir. Damla'nın öğretim yapılmadan önceki birinci toplu yoklama oturumlarındaki performans düzeyi %20'dir. Damla'nın öğretim yapıldıktan sonraki ikinci toplu yoklama oturumlarında birinci oturumdaki performansı %86, ikinci oturumdaki performansı %93 ve üçüncü oturumdaki performansı %96'dır. Deneğin üçüncü toplu yoklama oturumlarındaki performansının %100 olduğu görülmektedir. Damla'nın öğretim sona erdikten iki, dört ve altı hafta sonraki izleme oturumlarında da

beceriye ilişkin performansının %100 olduğu gör÷lmektedir. Damla iş gör÷şmesi yapma becerisine yönelik üç oturum üst üste en az %80 ve üstü ölçütünü beş oturum sonunda kazanmıştır. Denek pilot uygulamada belirlenen %80 ölçütünü karşıladıktan sonra da öğretime devam edilmiş ve toplam dokuz oturum sonunda deneğin beceriyi üç oturum üst üste %100 doğruluk düzeyinde öğrendiği gör÷lmektedir.

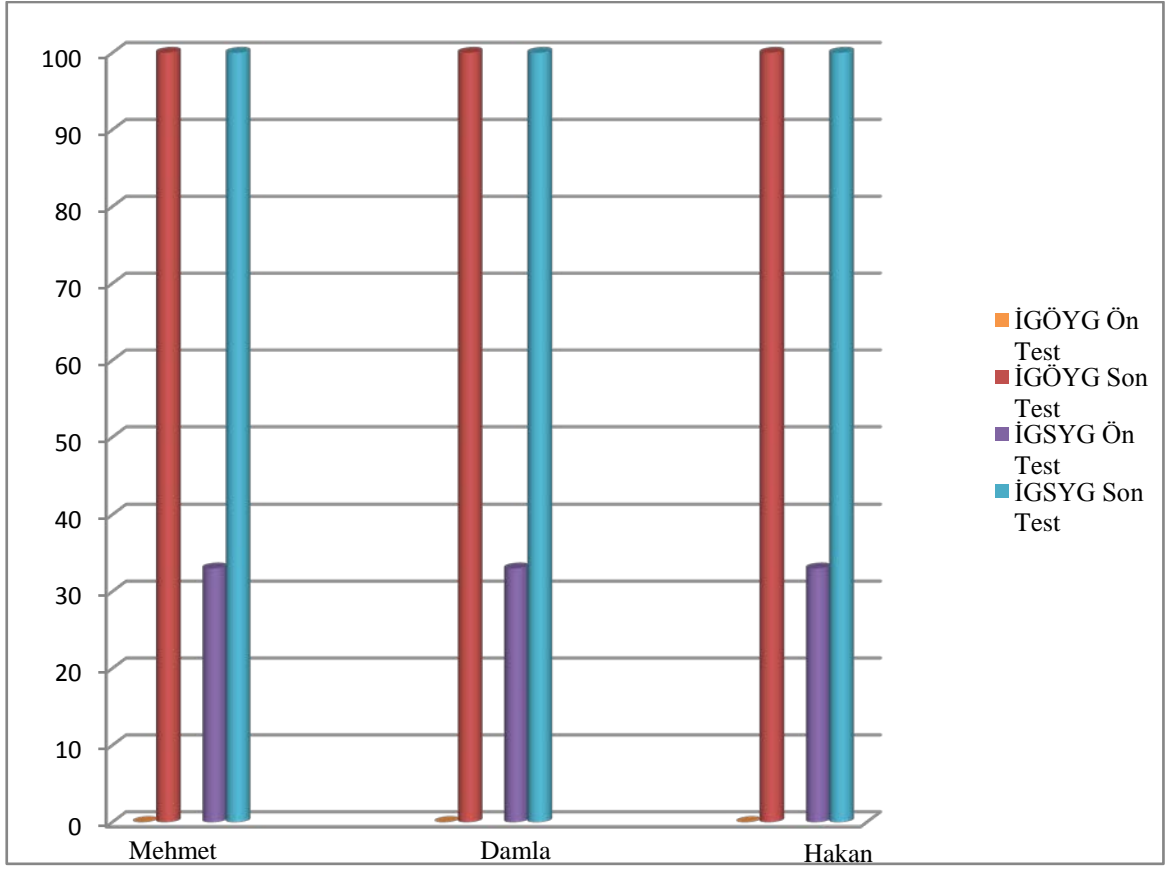
3.1.6. Hakan'a iş gör÷şmesi yapma becerisinin öğretimine ilişkin bulgular

Hakan'ın başlama düzeyi, uygulama, toplu yoklama ve izlemeye ilişkin bulguları şekil 3.2'de gösterilmektedir. Hakan'ın başlama düzeyi evresindeki iş gör÷şmesi yapma becerisine yönelik performans düzeyi birinci oturumda %26, ikinci oturumda %26 ve üçüncü oturumda % 20'dir. Uygulama evresinde iş gör÷şmesi yapma becerisine yönelik üç oturum üst üste en az %80 ve üstü performans ölçütünü karşılayarak beceriyi öğrendiği gör÷lmektedir. Denek uygulamada beceri için belirlenen ölçütü karşılasa da öğretime devam edilmiş ve deneğin yapılan öğretim oturumları sonunda üç oturum üst üste %100 performans sergileyerek beceriyi öğrendiği gör÷lmektedir. Hakan'ın öğretim yapılmadan önceki birinci toplu yoklama oturumlarındaki birinci oturumdaki performans düzeyi %26, ikinci oturumdaki performans düzeyi %30 ve üçüncü oturumdaki performans düzeyi %26'dır. Hakan'ın öğretim yapılmadan önceki ikinci toplu yoklama oturumundaki birinci oturumdaki performansı %30, ikinci oturumdaki performansı %26 ve üçüncü oturumdaki performansı %26'dır. Hakan'ın öğretim yapıldıktan sonraki üçüncü toplu yoklama oturumlarındaki birinci oturumdaki performans düzeyi %96, ikinci oturumdaki performans düzeyi %100 ve üçüncü oturumdaki performans düzeyi %100'dür. Deneğin öğretim sona erdikten bir, üç ve beş hafta sonraki izleme oturumlarında da beceriye ilişkin performansının %100 olduğu gör÷lmektedir. Hakan iş gör÷şmesi yapma becerisine yönelik üç oturum üst üste en az %80 ve üstü ölçütünü yedi oturum sonunda kazanmıştır. Denek pilot uygulamada belirlenen %80 ölçütünü karşıladıktan sonra da öğretime devam edilmiş ve toplam 10 oturum sonunda deneğin beceriyi üç oturum üst üste %100 doğruluk düzeyinde öğrendiği gör÷lmektedir.

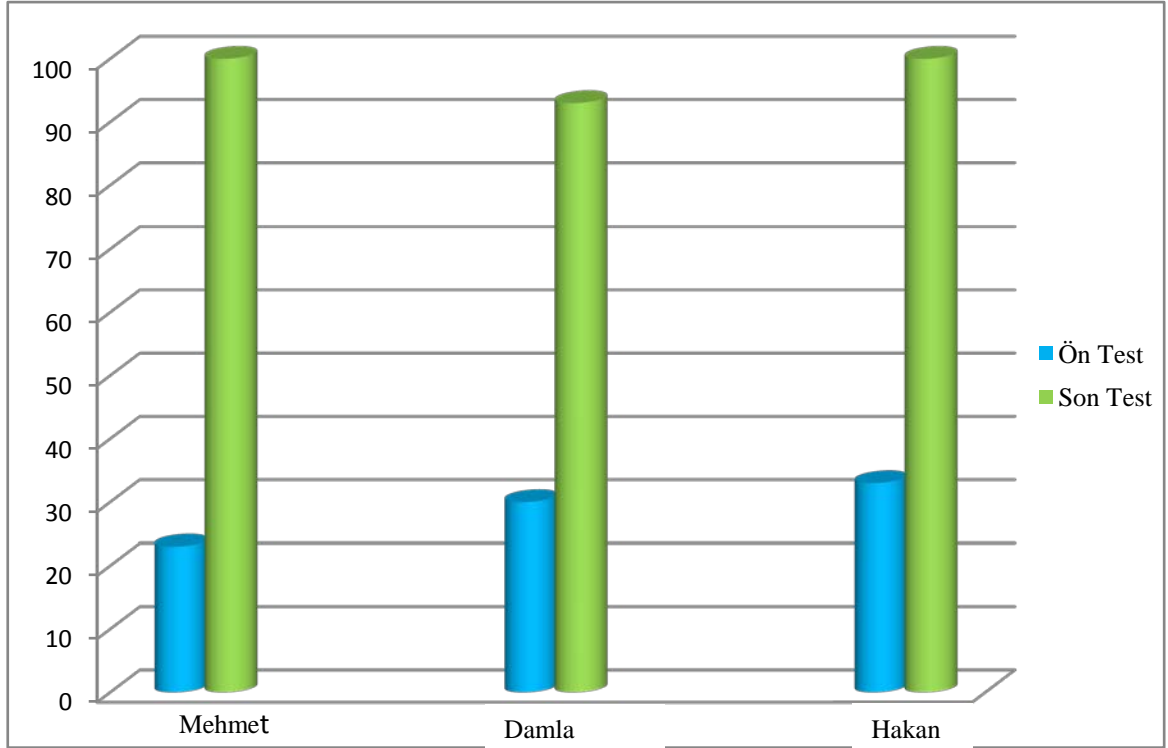
3.2. Genelleme Bulguları

Mehmet, Damla ve Hakan'a ilişkin iş gör÷şmesi öncesi yapılması gereken davranışlar, iş gör÷şmesi sırasında yapılması gereken davranışlar ve iş gör÷şmesi yapma

becerisine yönelik genelleme ön test ve genelleme son test'e ilişkin bulgular Şekil 3.3 ve 3.4'te gösterilmiştir.

Şekil 3.3. Mehmet, Damla ve Hakan'ın İş Görüşmesi Öncesi Yapması Gereken Davranışlar Ve İş Görüşmesi Sırasında Yapılması Gereken Davranışlara Yönelik Genelleme Ön-Test Son-Test Doğru Tepki Yüzdeleri.

Şekil 3.4. Mehmet, Damla ve Hakan'ın İş Görüşmesi Yapma Becerisine Yönelik Genelleme Ön-Test Son-Test Doğru Tepki Yüzdeleri.

Mehmet'in iş görüşmesi öncesi yapılması gereken davranışlara yönelik genelleme ön-test bulguları %0'dır. Genelleme son-test bulguları ise %100'dür. Mehmet'in iş görüşmesi yapma becerisine ilişkin genelleme ön-test bulguları %23'tür. Genelleme son-test bulguları ise %100'dür. Mehmet'in iş görüşmesi sırasında yapılması gereken davranışlara yönelik genelleme ön-test bulguları %33'tür. Genelleme son-test bulguları ise %100'dür.

Damla'nın iş görüşmesi öncesi yapılması gereken davranışlara yönelik genelleme ön-test bulguları %0'dır. Genelleme son-test bulguları ise %100'dür. Damla'nın iş görüşmesi yapma becerisine ilişkin genelleme ön-test bulguları %30'dur. Genelleme son-test bulguları ise %93'tür. Damla'nın iş görüşmesi sırasında yapılması gereken davranışlara yönelik genelleme ön-test bulguları %33'tür. Genelleme son-test bulguları ise %100'dür.

Hakan'ın iş görüşmesi öncesi yapılması gereken davranışlara yönelik genelleme ön-test bulguları %0'dır. Genelleme son-test bulguları ise %100'dür. Hakan'ın iş

görüşmesi yapma becerisine ilişkin genelleme ön-test bulguları %33'tür. Genelleme son-test bulguları ise %100'dür. Hakan'ın iş görüşmesi sırasında yapılması gereken davranışlara yönelik genelleme ön-test bulguları %33'tür. Genelleme son-test bulguları ise %100'dür.

3.3. Sosyal Geçerlik Bulguları

Çalışma sonunda öğretilen becerinin önemine, kullanılan yöntemin uygunluğuna ve elde edilen sonuçlara ilişkin deneklerden ve deneklerin öğretmenlerinden sosyal geçerliğe ilişkin görüş alınmıştır. Ortaya çıkan bulgular aşağıda açıklanmıştır.

3.3.1. Öğrencilerden toplanan sosyal geçerlik bulguları

Çalışma sonunda çalışmaya katılan deneklerin araştırmaya ilişkin görüşlerini belirlemek amacıyla sosyal geçerlik soruları sorulmuştur. Sorular araştırmacı tarafından deneklere okunmuş ve deneklerin yanıtları forma kaydedilmiştir. Deneklere altı kapalı uçlu ve bir açık uçlu olmak üzere toplam yedi soru yöneltilmiştir.

Birinci soruda deneklere “Çalışmaya katılmak hoşuna gitti mi?” diye sorulmuştur. Çalışmaya katılan tüm denekler bu soruya “evet” yanıtını vermişlerdir.

İkinci soruda deneklere “Öğrendiğin becerinin ileriki yaşamın için önemli olduğunu düşünüyor musun?” diye sorulmuştur. Çalışmaya katılan tüm denekler bu soruya “evet” yanıtını vermişlerdir.

Üçüncü soruda deneklere “Öğrendiğin becerileri bir iş görüşmesi sırasında kullanabileceğini düşünüyor musun?” diye sorulmuştur. Çalışmaya katılan tüm denekler bu soruya “evet” yanıtını vermişlerdir.

Dördüncü soruda deneklere “Video izleyerek bir şeyler öğrenmek hoşuna gitti mi?” diye sorulmuştur. Çalışmaya katılan tüm denekler bu soruya “evet” yanıtını vermişlerdir.

Beşinci soruda deneklere “Tablet bilgisayarla çalışma yapmak hoşuna gitti mi?” diye sorulmuştur. Çalışmaya katılan tüm denekler bu soruya “evet” yanıtını vermişlerdir.

Altıncı soruda deneklere “Böyle bir çalışma tekrar yapılırsa yine katılmak ister misin?” diye sorulmuştur. Çalışmaya katılan tüm denekler bu soruya “evet” yanıtını vermişlerdir.

Yedinci soruda deneklere “Bu çalışmanın hoşlanmadığın yönleri var mı? Varsa kısaca açıklayabilir misin?” diye sorulmuştur. Çalışmaya katılan tüm denekler bu soruya “yok” yanıtını vermişlerdir. Tablo 3.1’de öğrencilerden toplanan sosyal geçerlik bulguları yer almaktadır.

Tablo 3.1. Öğrencilerden Toplanan Sosyal Geçerlik Bulguları

No	Sorular	Evet		Hayır	
		f	%	f	%
1.	Çalışmaya katılmak hoşuna gitti mi?	3	100	0	0
2.	Öğrendiğin becerinin ileriki yaşamın için önemli olduğunu düşünüyor musun?	3	100	0	0
3.	Öğrendiğin becerileri bir iş görüşmesi sırasında kullanabileceğini düşünüyor musun?	3	100	0	0
4.	Video izleyerek bir şeyler öğrenmek hoşuna gitti mi?	3	100	0	0
5.	Tablet bilgisayarla çalışma yapmak hoşuna gitti mi?	3	100	0	0
6.	Böyle bir çalışma tekrar yapılırsa yine katılmak ister misin?	3	100	0	0
7.	Bu çalışmanın hoşlanmadığın yönleri var mı? Varsa kısaca açıklayabilir misin?	0	0	3	100

3.3.2. Öğretmenlerden toplanan sosyal geçerlik bulguları

Çalışma sonunda çalışmaya katılan deneklerin öğretmenlerinin araştırmaya ilişkin görüşlerini belirlemek amacıyla sosyal geçerlik soruları sorulmuştur. Sorular araştırmacı tarafından öğretmenlere okunmuş ve öğretmenlerin yanıtları forma kaydedilmiştir. Form kurumda çalışan iki öğretmene uygulanmıştır. Öğretmenlere dokuz kapalı uçlu ve üç açık uçlu olmak üzere toplam 12 soru yöneltilmiştir.

Birinci soruda öğretmenlere “İş görüşmesi yapma becerisinin öğrenciniz için önemli bir beceri olduğunu düşünüyor musunuz?” diye sorulmuştur. Çalışmaya katılan öğretmenler bu soruya “evet” yanıtını vermişlerdir.

İkinci soruda öğretmenlere “İş görüşmesi yapma becerisini öğrencinizin ileriki yaşamında kullanacağını düşünüyor musunuz?” diye sorulmuştur. Çalışmaya katılan öğretmenler bu soruya “evet” yanıtını vermişlerdir.

Üçüncü soruda öğretmenlere “Çalışma sonunda öğrencinizin öğrendiği beceriyi kullanması için fırsat tanır mısınız?” diye sorulmuştur. Çalışmaya katılan öğretmenler bu soruya “evet” yanıtını vermişlerdir.

Dördüncü soruda öğretmenlere “Çalışma sonunda öğrencinizin iş görüşmesi yapma becerilerini öğrenmesinin onun ileride bir işe girme olasılığını artıracığını düşünüyor musunuz?” diye sorulmuştur. Çalışmaya katılan öğretmenler bu soruya “evet” yanıtını vermişlerdir.

Beşinci soruda öğretmenlere “İzlediğiniz video görüntülerinde video modelle yapılan öğretimin iş görüşmesi yapma becerisini öğretmede etkili olduğunu düşünüyor musunuz?” diye sorulmuştur. Çalışmaya katılan öğretmenler bu soruya “evet” yanıtını vermişlerdir.

Altıncı soruda öğretmenlere “Çalışmamız aracılığıyla izlemiş olduğunuz uygulamayı meslek yaşantınızda kullanmayı düşünüyor musunuz?” diye sorulmuştur. Çalışmaya katılan öğretmenler bu soruya “evet” yanıtını vermişlerdir.

Yedinci soruda öğretmenlere “Sınıfınızda size fırsat sunulsa öğrencilerinize belli becerilerinin öğretimi sırasında tablet bilgisayarı kullanmayı düşünür müsünüz?” diye sorulmuştur. Çalışmaya katılan öğretmenler bu soruya “evet” yanıtını vermişlerdir.

Sekizinci soruda öğretmenlere “Bu uygulamayı günlük öğretim programınızın içine kolaylıkla katabileceğinizi düşünüyor musunuz?” diye sorulmuştur. Çalışmaya katılan öğretmenler bu soruya “evet” yanıtını vermişlerdir.

Dokuzuncu soruda öğretmenlere “Bu çalışmada kullanılan yöntemin öğretmene uygulama kolaylığı sağladığını düşünüyor musunuz?” diye sorulmuştur. Çalışmaya katılan öğretmenler bu soruya “evet” yanıtını vermişlerdir.

Onuncu soruda öğretmenlere “Tablet bilgisayar kullanımının sizin meslek yaşamınıza sağlayacağı kolaylıkları birkaç cümlede sıralayabilir misiniz?” diye sorulmuştur. Çalışmaya katılan öğretmenler tablet bilgisayarın görsel destek sağladığını ve öğrencinin hedeflenen beceriye dikkatini çekerek odaklanmayı kolaylaştırdığını belirtmişlerdir.

On birinci soruda öğretmenlere “Bu çalışmanın hoşlandığınız yönleri var mı? Varsa kısaca açıklayabilir misiniz?” diye sorulmuştur. Çalışmaya katılan öğretmenler bu çalışmanın öğrencilere görsel bir sunum sağlaması, görsel olarak gelişme sağlaması, uygulama fırsatı sağlaması, onlara özgüven sağlaması biçiminde çalışmanın hoşlandıkları yönlerini birkaç cümle ile ifade etmişlerdir.

On ikinci soruda öğretmenlere “Bu çalışmanın hoşlanmadığınız yönleri var mı? Varsa kısaca açıklayabilir misiniz?” diye sorulmuştur. Çalışmaya katılan öğretmenler çalışmanın hoşlanmadıkları yönünün olmadığını belirtmişlerdir. Tablo 3.2’de öğretmenlerden toplanan sosyal geçerlik bulguları yer almaktadır.

Tablo 3.2. Öğretmenlerden Toplanan Sosyal Geçerlik Bulguları

No	Sorular	Evet		Hayır	
		f	%	f	%
1.	İzlediğiniz video görüntülerinde video modelle yapılan öğretimin iş görüşmesi yapma becerisini öğretmede etkili olduğunu düşünüyor musunuz?	2	100	0	0
2.	İş görüşmesi yapma becerisinin öğrenciniz için önemli bir beceri olduğunu düşünüyor musunuz?	2	100	0	0
3.	İş görüşmesi yapma becerisini öğrencinizin ileriki yaşamında kullanacağını düşünüyor musunuz?	2	100	0	0
4.	Çalışma sonunda öğrencinizin öğrendiği beceriyi kullanması için fırsat tanır mısınız?	2	100	0	0
5.	Çalışma sonunda öğrencinizin iş görüşmesi yapma becerilerini öğrenmesinin onun ileride bir işe girme olasılığını artıracığını düşünüyor musunuz?	2	100	0	0
6.	Çalışmamız aracılığıyla izlemiş olduğunuz uygulamayı meslek yaşantınızda kullanmayı düşünüyor musunuz?	2	100	0	0
7.	Sınıfınızda size fırsat sunulsa öğrencilerinize belli becerilerinin öğretimi sırasında tablet bilgisayarı kullanmayı düşünür müsünüz?	2	100	0	0
8.	Bu uygulamayı günlük öğretim programınızın içine kolaylıkla dahil edebileceğinizi düşünüyor musunuz?	2	100	0	0
9.	Bu çalışmada kullanılan yöntemin öğretmene uygulama kolaylığı sağladığını düşünüyor musunuz?	2	100	0	0
10.	Tablet bilgisayar kullanımının sizin meslek yaşamınıza sağlayacağı kolaylıkları birkaç cümlede sıralayabilir misiniz?	2	100	0	0
11.	Bu çalışmanın hoşlanmadığınız yönleri var mı? Varsa kısaca açıklayabilir misiniz?	0	0	2	100

4. TARTIŞMA

4.1.Tartışma

Bu araştırmanın amacı, GY olan bireylere tablet bilgisayar aracılığıyla görsel ve işitsel teknolojilerle sunulan video modelle öğretimin iş görüşmesi yapma becerisinin öğretimdeki etkililiğinin incelenmesidir. Ayrıca, araştırmaya katılan deneklerin öğrendikleri becerileri farklı ortam, kişi ve durumlara ne düzeyde genelleyebildiklerinin ve deneklerin öğrendikleri becerileri öğretim bittikten sonra da sürdürüp sürdürmediklerinin belirlenmesine çalışılmıştır. Bunun dışında, deneklerin çalışmaya katılımları konusundaki görüşleri ve deneklerin devam ettikleri kurumdaki atölye öğretmenlerinin çalışmaya ilişkin görüşleri incelenmiştir. Araştırma sonunda elde edilen bulgular GY olan bireylere tablet bilgisayar aracılığıyla görsel ve işitsel teknolojilerle sunulan video modelle öğretimin iş görüşmesi yapma becerisini öğretmede etkili olduğunu, deneklerin öğrendikleri bu beceriyi farklı ortam, durum ve kişilere genelleyebildiklerini ve öğretim sona erdikten sonra da beceriyi sürdürebildiklerini göstermektedir.

Araştırma bulguları, GY olan bireylere tablet bilgisayar aracılığıyla görsel ve işitsel teknolojilerle sunulan video modelle öğretimin iş görüşmesi yapma becerisini öğretmede etkili olduğunu göstermektedir. Bu bulgu, GY olan bireylere iş becerilerin öğretiminde video modelin kullanımının etkili olduğunu ortaya koyan önceki araştırma bulgularıyla tutarlılık göstermektedir (Mechling ve Ortega-Hurndon, 2007; Van Laarhoven, Laarhoven-Myers ve Zurita, 2007; Van Laarhoven vd., 2009; Allen vd., 2010; Collins, 2012; Kellems ve Morningstar, 2012; Goh ve Bambara, 2013). Aynı zamanda, GY olan bireylere iş becerilerin öğretiminde video geribildirimi, tartışma, canlandırma, akran değerlendirmesi, oyunlar ve internet erişimli eğitim programının içeriğini oluşturan zihin teorisi, video model, görsel destek ve sanal gerçeklik uygulamalarının birlikte kullanıldığı birden fazla öğretim uygulaması kullanılarak gerçekleştirilen araştırma bulgularıyla da tutarlılık göstermektedir (Strickland, Coles ve Southern, 2013; Morgan vd., 2014).

Araştırma bulguları, GY olan bireylere tablet bilgisayar aracılığıyla görsel ve işitsel teknolojilerle sunulan video modelle öğretimin iş görüşmesi yapma becerisinin öğretimi sona erdikten sonra birinci denek için bir, üç ve sekiz hafta, ikinci denek için iki, dört ve altı hafta ve üçüncü denek için bir, üç ve beş hafta sonra da öğrendikleri

becerileri sürdürdüklerini göstermektedir. Araştırma bulguları, GY olan bireylerin tablet bilgisayar aracılığıyla görsel ve işitsel teknolojilerle sunulan video modellerle öğretimin iş görüşmesi yapma becerisini farklı ortam, durum ve kişiye genelleyebildiklerini göstermektedir. Bu bulgu daha önce yapılmış araştırma bulgularıyla benzerlik göstermektedir (Mechling ve Ortega-Hurndon, 2007; Van Laarhoven, Laarhoven-Myers ve Zurita, 2007; Goh ve Bambara, 2013). Bu bulgu video ipucu ile gerçekleştirilmiş araştırma bulgusuyla da desteklenmektedir (Huntington, 2012).

Alanyazında yapılan çalışmaların genelleme bulguları incelendiğinde, ortam genellemesi (Mechling ve Ortega-Hurndon, 2007), farklı bir beceriye genelleme (Van Laarhoven, Laarhoven-Myers ve Zurita, 2007; Huntington, 2012) ve gerçek duruma genellemenin çalışıldığı görülmüştür (Goh ve Bambara, 2013). Bu çalışmada ise diğer araştırmalarla benzer biçimde çalışılan becerinin farklı ortama ve farklı duruma genellenmesine ilişkin çalışılmıştır. Bu araştırmanın genelleme çalışmasının diğer araştırmalardan ayrılan yönü ise genelleme çalışmasının kişilerarası gerçekleştirilmiş olmasıdır. Aynı zamanda bu araştırmanın genelleme çalışması diğer araştırmalardan farklı olarak ortam (deneklerin daha önce bulunmadığı bir ortam), kişi (deneklerin hiç tanımadığı bir kişi) ve durum genellemesinin (İşverenin bazı replikleri değiştirilmiştir) bir arada uygulanmış olmasıdır. Diğer araştırmalarda genelleme çalışması olarak tek bir değişken ele alınmıştır.

Araştırmada tartışılması önemli olabilecek bazı önemli konular bulunmaktadır. Bunlar araştırmanın süresi, uygulama yapılan ortamın özellikleri ve uygulama sürecine ilişkindir. Araştırmanın uygulama sürecine ilişkin olarak tartışılacak konular izleyen biçimde ifade edilebilir:

Bu konulardan ilki, başlama düzeyi oturumlarında her üç deneğin iş görüşmesi yapma becerisine ilişkin performansının %20, %26 ve %30'larda olmasıdır. Bunun nedeni, iş görüşmesi yapma becerisinin beceri analizindeki basamaklardan bazılarını deneklerin bir öğretime gerek duymadan yapabilmesidir. Denekler bu becerileri günlük yaşam içinde doğal ortamda sıklıkla yerine getirmektedirler. Bu beceriler ise çoğunlukla odanın kapısını kapatma, uygun yere oturma, işverene doğru yönelme, işverene bakma, işveren "Hoş geldiniz" dediğinde "Hoş bulduk" diye yanıt verme, adını soyadını ve yaşını söyleme becerilerinden oluşmaktadır.

Bir başka konu ise iş görüşmesi becerisinin öğretiminde, deneklerin beceri basamaklarından bazılarının doğru tepki ölçütünü, diğer basamaklara göre daha uzun sürede karşılamalarıdır. İş görüşmesi yapma becerisi için birinci denek odaya girdikten sonra kapıyı kapatma, çalıştığı yerin adını söyleme, ne kadar ücret alacağını sorma, işte çalışmak istediğini ifade etme ve işe kabul edilip edilmediğini ne zaman öğrenebileceğini sormaya ilişkin beceri basamaklarını diğer beceri basamaklarına göre daha sonra öğrenmiştir. İkinci denek ise daha önce yaptığı işin ne olduğunu ifade etme, hangi günler çalışacağını sorma, işe kabul edilip edilmediğini ne zaman öğrenebileceğini sorma ve verilen bilgiler için teşekkür etme beceri basamaklarını diğer beceri basamaklarına göre daha uzun sürede istenilen ölçütü karşılamıştır. Üçüncü denek ise odaya girmeden önce kapıyı çalma, yaşını söyleme, memleketini söyleme, çalışma saatlerinin nasıl olacağını sorma, işe kabul edilip edilmediğini nasıl öğrenebileceğini sorma, odadan çıkarken iyi günler deme ve odadan çıkarken kapıyı kapatma beceri basamaklarını diğer beceri basamaklarına göre daha uzun sürede ölçütü karşılamıştır. Hem birinci hem de ikinci denek işe kabul edilip edilmediğini ne zaman öğrenebileceğini sormaya ilişkin beceriyi ortak biçimde diğer beceri basamaklarına göre daha geç öğrenmiştir. Bunun dışında, her üç deneğin de geç öğrendiği beceri basamakları farklılaşmıştır. İş görüşmesi öncesi ve iş görüşmesi sırasında yapılması gereken davranışları ifade etme becerisinde yer alan davranışları öğrenme düzeyi açısından değerlendirildiğinde, anlamlı farklılık bulunmamaktadır. Denekler pek çok beceri basamağını birkaç oturumda %100 doğruluk düzeyinde öğrenmiştir.

Üçüncü denekte iş görüşmesi öncesi yapılması gereken davranışlara ilişkin birinci yoklamadan sonra verilerde görülen düşüşte tartışılabilir bir konudur. İlk yoklama verisi %50 iken sonraki yoklama verisi %0 olarak gerçekleşmiştir. Bunun nedeninin çalışmaya başladıktan sonra araya hafta sonunun girmiş olması olabileceği düşünülmektedir.

Diğer konu ise izleme oturumlarının uygulama bittikten bir, üç ve beş hafta sonra planlanmış olmasına rağmen, farklı haftalarda da izleme verilerinin toplanmış olmasıdır. Birinci denek için uygulamadan bir, üç ve sekiz hafta sonra izleme verisi toplanmıştır. İkinci denek için uygulamadan iki, dört ve altı hafta sonra izleme verisi toplanmıştır. Bunun nedeni, deneklerin planlanan haftalarda devamsızlık yapıp kuruma

gelmemiş olmalarıdır. Üçüncü denekte ise planlandığı gibi bir, üç ve beş hafta sonra yapılmıştır.

Genelleme son test oturumlarında iş görüşmesi öncesi yapılması gereken davranışlara ilişkin olarak deneklerin annelerinden bilgi alınmış olması bir başka tartışma konusudur. Denekler görüşmeye gitmeden önce annelerine “Çocuğunuz bir iş görüşmesi yapacak, ona hissettirmeden görüşme için hazırlık yapıp yapmadığınızı gözleyiniz.” şeklinde bilgi verilmiştir. Denekler görüşmeyi gerçekleştirdikten sonra anneye yapılan hazırlıklar sorulmuştur ve veri toplama formuna kaydedilmiştir. Annelerden “çocuğunuz dişlerini fırçaladı mı, duş aldı mı” gibi görüşme öncesi yapılması gereken davranışlara ilişkin bilgi alınmıştır. Aynı bilgiler deneklerin kendilerine de sorulmuştur ve benzer cevaplar alınmıştır.

İş görüşmesi yapma becerisinin öğretimi için ölçütün %80 olarak belirlenmiş olması tartışılabilir konulardan biridir. Ölçüt belirlenirken çalışılan hedef becerimiz zincirleme bir beceri olduğu için deneklerin yapabileceği düşünülen bir ölçüt olması için %80 ölçütüne karar verilmiştir. Ancak denekler üç oturum üst üste %80 ölçütünü sağladıktan sonra da uygulamacı deneklerle öğretime devam etmiştir. Denekler öğretimin devam etmesi ile becerinin tamamını öğrenmişler ve üç oturum üst üste %100 ölçütünü sağlamışlardır. Denekler beceride ölçütü sağladıktan sonra da öğretime devam edilmiş olması deneklerin becerinin tamamını %80 ölçütüne yakın oturum sayısı ile öğrenebileceğini ortaya koymuştur. Deneklerin %80 ölçütünü sağladıktan sonra %100 ölçütünü sağlaması arasında fazla oturum farkı olmamıştır. Bu durum, çalışmanın başında denekler için beceride %100 ölçütünün hedef alınabileceğini göstermiştir.

İş görüşmesi öncesi yapılması gereken ve iş görüşmesi sırasında yapılması gereken davranışlara ilişkin bir konunun tartışılması uygun görülmüştür. Bu iki bölüm için ölçüt olarak %100 hedefi konulmuştur. Denek üç oturum üst üste %100 ölçütünü sağladıktan sonra da iş görüşmesi becerisinin öğretimi devam ettiğinden ara ara bu iki bölüm için de öğretim yapılmış ve günlük yoklama verisi toplanmıştır.

Tartışılabilir bir başka durum iş görüşmesi öncesi yapılması gereken davranışlara ilişkindir. Genelleme ön-test ve genelleme son-testte iş görüşmesi öncesi yapılması gereken davranışlardan iş görüşmesine gitmeden önce işyerinin adresini öğrenmeliyiz davranışı için değerlendirme alınmamıştır. Uygulamacı denekleri

buldukları kurumdan alıp genelleme ortamına götürdüğü için bu davranışı deneğin sözel bilgi olarak söylemesi istenmiş, ancak uygulamasını yapması istenmemiştir. Bu davranış değerlendirmeye katılmamıştır.

Araştırmanın süresiyle ilgili olarak tartışılacak noktalar aşağıda yer alan biçimde ifade edilebilir:

Tartışılacak ilk durum, deneklere öğretim uygulaması başlamadan önce tablet bilgisayar kullanmayı öğretme oturumları düzenlenmesidir. Tablet bilgisayar kullanmayı öğretme oturumları düzenlenmiş olması, uygulamacının çalışma için fazladan zaman harcamasına neden olmuştur. Bu oturumlar üç denek için de ikişer öğretim oturumu olarak gerçekleşmiştir. Deneklerden birisi daha önce tablet bilgisayar kullandığı için çalışmada kullanılan tablet bilgisayarı kullanmayı daha rahat öğrenmiştir.

Diğer konu araştırmaya katılan birinci deneğin haftada iki gün kuruma devam etmesi, ikinci deneğin üç gün devam etmesi ve üçüncü deneğin haftada iki gün devam etmesi nedeniyle uygulamanın planlanan zamandan daha uzun sürmesidir. Bu da uygulamacının çok uzun süre uygulama ortamına gitmesine neden olduğundan uygulamacı için zaman kaybına neden olmuştur. Ayrıca, denekler kuruma kısa süreli devam ettiğinden haftalık uygulama süresi iki-üç gün olarak gerçekleşmiştir. Bu durum deneklerin beceriyi daha uzun sürede öğrenmesine neden olmuş olabilir.

Bir başka nokta deneklere becerinin öğretiminde kullanılacak video klibinin hazırlanması süreciyle ilgilidir. Öğretimde kullanılacak video hazırlanırken deneme çekimleri yapılmış olması, videoların seslendirilmesi ve videoya resimlerin eklenmesi video oluşturma sürecinin uzun sürmesine neden olmuştur. Bu da uygulamanın hazırlık sürecinin çok uzun zaman almasına yol açmıştır.

Diğer durum deneklerin devam ettiği kurum tarafından 3 Aralık Engelliler Günü etkinliği gerçekleştirileceği için uygulamacıya iki hafta çalışmaya ara vermesi gerektiği söylenmiştir. Bunun için çalışmaya iki hafta ara verilmiştir. İki hafta aradan sonra yeniden çalışmaya başlandığında ilk deneğin performansında bir düşüş gözlenmemiştir.

Araştırmanın uygulamasının yapıldığı ortama ilişkin olarak tartışılacak noktalar izleyen biçimde ifade edilebilir:

Uygulama ortamına ilişkin tartışılabilir şey, deneklere öğretim oturumlarında video izletildikten sonra yoklama oturumlarında iş görüşmesi becerisini gerçekleştirme fırsatı sunulmuştur. Denekler uygulama odasına mutfaktan açılan kapıdan giriş yapmıştır. Uygulamacı deneklere beceri yönergesini (İş görüşmesini yap) uygulama odasında sunmuş ve denek mutfığa girdikten sonra kapıyı kapatıp odaya mutfaktan giriş yapmıştır. Deneğe çalışma başlamadan önce uygulama odasına bu şekilde girmesi gerektiği hakkında bilgi verilmiştir. Uygulamanın bu şekilde yapılmasının iki nedeni bulunmaktadır. Birincisi iş görüşmesi becerisinin basamaklarından birinin odaya girmeden önce kapıyı çalarak içeri girmesidir. Bu şekilde denek dışarıdan odaya nasıl giriş yapılacağını öğrenmiş olmaktadır. İkinci neden ise denek dışarıdan girdiğinde dışarıya kamera sistemi kurulmadığından ve içerdeki kamera dışarıyı çekmekte ve dışarıdaki sesi kaydetmede yetersiz kalacağından deneğe yönerge içeride verilmiş ve denek odadan çıkarak tekrar odaya girmek zorunda kalmıştır.

Tartışılabilir son bir konu ise çalışmanın uygulama oturumları deneklerin devam ettiği kurumda gerçekleştirilmiştir. Uygulama ortamında zaman zaman farklı kişiler (deneklerin atölye öğretmenleri, temizlikçi, diğer çalışanlar, şoför vb.) çalışma odasına girmiştir. Ortamda farklı kişilerin bulunması deneklerin dikkatinin dağılmasına neden olmuş olabilir. Bu durumun deneklerin beceriyi öğrenme süresine olumsuz etki etmiş olabileceği düşünülmektedir.

Bu araştırmanın tablet bilgisayar ile yürütülüyor olması ve tablet bilgisayarın da deneklerin kendisi tarafından kullanılıyor olması araştırmanın güçlü bir yanını oluşturmaktadır (Kaya, 2015, s. 77). Denekler çalışmadan önce düzenlenen başlama düzeyi ve toplu yoklama oturumlarında uygulamacıya tablet bilgisayar ile ilgili ve ne zaman çalışmaya başlayacaklarıyla ilgili sorular sormuşlardır. Bu durum tablet bilgisayarın eğitimde kullanımının öğrencilerin çalışmaya olan motivasyonlarını artırdığını ve öğrenciye davranıştan önce ve sonra bir ödül olduğunu göstermektedir (Haksız, 2014 s. 1397). Çalışmada kullanılan tablet bilgisayarın kolay taşınabilir olması, tek elle veya parmakla da kullanılabilir olması, renkli ve dokunmatik ekrana sahip olması ve tek tuşa basılarak açılıyor olması kullanım kolaylığı sağlamaktadır (Mechling, 2007, s. 252-269). Alanyazında gelişimsel yetersizliği olan yetişkin bireylerle iş becerilerin çalışıldığı araştırmalarda video model ve video ipucu sunumu için kullanılan cihazlar video ipod (Van Laarhoven-Myers, Grider ve Grider, 2009; Collins, 2012; Van

Laarhoven, Johnson, Huntington, 2012; Kellems ve Morningstar, 2012; Johnson vd., 2013), cep bilgisayarı (Van Laarhoven, Laarhoven-Myers ve Zurita, 2007), bilgisayar (Spence-Cochran, 2004; Mechling ve Ortega-Hurndon, 2007), DVD oynatıcı (Mechling ve Gustafson, 2009) ve İphone (Bereznak vd., 2012) gibi cihazlar kullanılmıştır. Ancak GY olan yetişkin bireylerle iş becerilerine ilişkin video model uygulamasının tablet bilgisayar sunumuyla yapıldığı bir araştırmaya rastlanılmamıştır. Bu araştırma da iş görüşmesi yapma becerisinin tablet bilgisayarla video model sunumunun yapılmış olması, aynı zamanda iş görüşmesi öncesi ve iş görüşmesi sırasında yapılması gereken davranışlara ilişkin resim ve işitsel ipuçlarının birlikte kullanılması bu çalışmanın özgün yanını ortaya koymakta ve çalışmanın bu yönüyle alanyazına katkı sağladığı düşünülmektedir.

İş eğitimini konu alan araştırmalara bakıldığında, fabrikadaki malzemeleri düzenleme (Spence-Cochran, 2004), mutfak becerileri (Van Laarhoven, Laarhoven-Myers ve Zurita, 2007), büro işleri (Mechling ve Ortega-Hurndon, 2007), temizlik becerileri (Van Laarhoven vd., 2009), yemek pişirme becerisi (Mechling ve Gustafson, 2009), sera işleri (Bieniek, 2010), animasyon gösterimi (Allen vd., 2010; Allen vd., 2012), temizlik ve mutfak becerileri (Huntington, 2012), temizlik becerileri ve otomat makinesine yükleme yapma becerisi (Kellems ve Morningstar, 2012), bulaşık makinesi kullanma, yemek pişirme ve fotokopi makinesi kullanma becerileri (Bereznak vd., 2012), bir belgeyi kopyalama, belgeyi tarama ve belgeyi faksılama becerileri (Collins, 2012), yiyecek hazırlama becerisi (Johnson vd., 2013), temizlik ve ofis becerileri (Goh ve Bambara, 2013), T-shirt katlama becerisi (Bennett, Ramasamy ve Honsberger, 2013), iş öncesi hazırlık, iş bulma ve işi sürdürmeye yönelik eğitime ilişkin beceriler (Strickland, Coles ve Southern, 2013) ve OSB olan genç bireylerle iş görüşmesi yapma sırasındaki sosyal becerileri artırmaya yönelik çalışmalardır (Morgan vd., 2014). Alanyazındaki araştırmaların büyük bir kısmında belirli bir işin öğretimine yönelik çalışmalar yapılmıştır. Ancak doğrudan iş görüşmesi becerilerine yönelik yapılan çalışmaların sınırlı olduğu görülmektedir. Bu çalışmada ise deneğin işe alınmadan önce iş görüşmesi gerçekleştirme becerisi çalışılmıştır. Bu durumun alanyazına önemli ölçüde katkı sağlayacağı düşünülmektedir. Bu da bu araştırmanın diğer bir özgün yanını ortaya koymaktadır.

4.2. Sınırlılıklar

Araştırmanın olası sınırlılıkları:

1. Bu araştırma çalışmaya katılan bir ZY ve OSB ve iki ZY ve BY tanısı almış üç denek ile sınırlıdır.
2. Araştırma iş görüşmesi öncesi yapılması gereken davranışlar, iş görüşmesi sırasında yapılması gereken davranışlar ve iş görüşmesi yapma becerisi ile sınırlıdır.
3. Araştırmanın planlanmış zaman diliminden daha uzun sürmüş olması bir sınırlılığdır.

4.3. Öneriler

Araştırma sonunda hem uygulamaya hem de ileri araştırmalara yönelik bazı önerilerde bulunulmuştur.

4.3.1. Uygulamaya yönelik öneriler

Araştırma sonunda GY olan bireylere iş görüşmesi öncesi yapılması gereken davranışlar, iş görüşmesi sırasında yapılması gereken davranışlar ve iş görüşmesi yapma becerisine ilişkin tablet bilgisayar yardımıyla sunulan video modellerle kazandırılmıştır. Araştırma bulguları dikkate alındığında öğretmenlere, ailelere ve alanda çalışan uygulamacılara deneklerin kendisi tarafından kullanılan tablet bilgisayar sunumuyla video model uygulamasını kullanmaları önerilmektedir.

4.3.2. İleri araştırmalara yönelik öneriler

1. Araştırma Eskişehir Tepebaşı Belediyesine bağlı bir kurumda gerçekleştirilmiştir. Benzer araştırma Milli Eğitime bağlı özel eğitim mesleki eğitim merkezi ve özel eğitim iş uygulama merkezine devam etmekte olan son sınıf öğrencileriyle gerçekleştirilebilir.
2. Gelecekte araştırmacılar mesleğe hazırlık becerileri, cv hazırlama becerisi ve internet ortamında iş başvurusu formu doldurma becerisini çalışabilir.
3. Gelecekte araştırmacılar video modelin farklı türlerini kullanarak verimlilik araştırması yapabilir.
4. Gelecekte araştırmacılar aynı beceriye ilişkin canlı model ve video modelin etkililik ve verimliliklerini karşılaştırabilir.

5. Tablet bilgisayarla sunulan video model uygulamasının anne-baba, kardeşler ve akranlar tarafından sunulmasının etkililikleri araştırılabilir.
6. Gelecekte araştırmacılar aynı çalışmayı farklı düzey OSB ve ZY olan bireylerle gerçekleştirebilir.
7. Gelecekte araştırmacılar GY olan yetişkinlerin okul sonrası yaşama ve mesleğe hazırlanma süreçlerinde gereksinim duydukları bilgi ve becerilerin kazandırılmasına ilişkin çalışmalar yapabilir
8. Gelecekte araştırmacılar GY olan yetişkin bireylerin işe yerleştirilme ve işe devamını sağlamada gerekli olan bağımsız yaşam becerilerinin kazandırılmasına yönelik alışmalar yapabilir.

KAYNAKÇA

- AAIDD, (2010). Intellectual disability: Definition, classification and systems of supports, 11. Edition.
- Allen, K. D., Wallace, D. P., Greene, D. J., Bowen, S. L., & Burke, R. V. (2010). Community-based vocational instruction using videotaped modeling for young adults with autism spectrum disorders performing in air-inflated mascots. *Focus on Autism and Other Developmental Disabilities*, 25(3), 186-192.
- Allen, K. D., Wallace, D. P., Renes, D., Bowen, S. L., & Burke, R. V. (2010). Use of video modeling to teach vocational skills to adolescents and young adults with autism spectrum disorders. *Education and treatment of children*, 33(3), 339-349.
- Allen, K. D., Burke, R. V., Howard, M. R., Wallace, D. P., & Bowen, S. L. (2012). Use of audio cuing to expand employment opportunities for adolescents with autism spectrum disorders and intellectual disabilities. *Journal of autism and developmental disorders*, 42(11), 2410-2419.
- American Psychiatric Association, (2013). *Diagnostic and statistical manual of mental disorders-5 [DSM-5]*, Arlington: American Psychiatric Association.
- Ayres, K. M., Mechling, L., & Sansosti, F. J. (2013). The use of mobile technologies to assist with life skills/independence of students with moderate/severe intellectual disability and/or autism spectrum disorders: Considerations for the future of school psychology. *Psychology in the Schools*, 50(3), 259-271.
- Bach, M. B. (2013). Challenges to the implementation of scientifically based research in general and special education practice. Doctoral dissertation, The University of Texas at Austin.
- Bellman, S., Burgstahler, S., & Ladner, R. (2014). Work-based learning experiences help students with disabilities transition to careers: A case study of University of Washington projects. *Work (Reading, Mass.)*, 48(3), 399-405.
- Bennett, K., Brady, M. P., Scott, J., Dukes, C., & Frain, M. (2010). The effects of covert audio coaching on the job performance of supported employees. *Focus on Autism and Other Developmental Disabilities*, 25(3), 173-185.

- Bennett, K. D., Ramasamy, R., & Honsberger, T. (2013). Further examination of covert audio coaching on improving employment skills among secondary students with autism. *Journal of Behavioral Education, 22*(2), 103-119.
- Bennett, K. D. (2013). Improving vocational skills of students with disabilities: applications of covert audio coaching. *TEACHING Exceptional Children, 46*(2), 60-67.
- Bennett, K. D., & Dukes, C. (2013). Employment instruction for secondary students with autism spectrum disorder: A systematic review of the literature. *Education and Training in Autism and Developmental Disabilities, 48*(1), 67–75.
- Bereznak, S., Ayres, K. M., Mechling, L. C., & Alexander, J. L. (2012). Video self-prompting and mobile technology to increase daily living and vocational independence for students with autism spectrum disorders. *Journal of Developmental and Physical Disabilities, 24*(3), 269-285.
- Bernard-Opitz, V., Ross, K., & Tuttas, M. L. (1990). Computer assisted instruction for autistic children. *Annals of the Academy of Medicine, Singapore, 19*(5), 611-616.
- Bieniek, E. J., (2010). *The Effectiveness of Video Modeling on Vocational Skill Development for High School Students Diagnosed with Autism Spectrum Disorder*. Doctoral dissertation, Robert Morris University.
- Boyd, T. K., Barnett, J. E. H., & More, C. M. (2015). Evaluating iPad Technology for Enhancing Communication Skills of Children With Autism Spectrum Disorders. *Intervention in School and Clinic, 1053451215577476*.
- Bulte, S. (2004). Computer-based intervention in autism spectrum disorders.
- Burgstahler, S. (2003). The role of technology in preparing youth with disabilities for postsecondary education and employment. *Journal of Special Education Technology, 18* (4).
- Burke, R. V., Andersen, M. N., Bowen, S. L., Howard, M. R., & Allen, K. D. (2010). Evaluation of two instruction methods to increase employment options for young adults with autism spectrum disorders. *Research in developmental disabilities, 31* 1223-1233.

- Chantry, J., & Dunford, C. (2010). How do computer assistive Technologies enhance participation in childhood occupations for children with multiple and complex disabilities? A review of the current literature. *The British Journal of Occupational Therapy*, 73(8), 351-365.
- Charlop-Christy, M. H., Le, L., & Freeman, K. A. (2000). A comparison of video modeling with in vivo modeling for teaching children with autism. *Journal of autism and developmental disorders*, 30(6), 537-552.
- Christmann, E. P., & Christmann, R. R. (2003). Technologies for Special Needs Students. *Science Scope*, 26(6), 50-53.
- Christman, J. T. (2013). *Using Mobile Technology in an Urban High School to Decrease Adult Prompting During In School Transitions for Students Identified with Intellectual Disabilities*. Doctoral dissertation, University of Cincinnati.
- Cihak, D., Fahrenkrog, C., Ayres, K. M., & Smith, C. (2009). The use of video modeling via a video iPod and a system of least prompts to improve transitional behaviors for students with autism spectrum disorders in the general education classroom. *Journal of Positive Behavior Interventions*.
- Cook, B. G., & Odom, S. L. (2013). Evidence-based practices and implementation science in special education. *Exceptional Children*, 79 (2), 135-144.
- Collins, J. (2012). Use of portable electronic assistive technology to improve independent job performance of young adults with intellectual disabilities. Doctoral dissertation, The University of Clemson at South Carolina.
- Courtade, G. R., Test, D. W., & Cook, B. G. (2014). Evidence-Based Practices for Learners With Severe Intellectual Disability. *Research and Practice for Persons with Severe Disabilities*, 39(4), 305-318.
- Cullen, J. M. (2013). *Effects of Self-Directed Video Prompting Using iPads on the Vocational Task Completion of Young Adults with Intellectual and Developmental Disabilities*. Doctoral dissertation, The Ohio State University.

- Cumming, T. M., Strnadová, I., Knox, M., & Parmenter, T. (2014). Mobile technology in inclusive research: tools of empowerment. *Disability & Society, 29*(7), 999-1012.
- Dugan, J. J., Cobb, R. B., & Alwell, M. (2006). The effects of technology-based interventions on academic outcomes for youth with disabilities. *National Post-School Outcomes Center. Retrieved February, 5*(201), 2.
- Dumont, C. (2013). Mobile technologies and individuals with an autism spectrum disorder: A list of applications and reflections on their use autism, *1093*, 228-248.
- Edyburn, D. L. (2006). Failure Is Not an Option: Collecting, Reviewing, and Acting on Evidence for Using Technology to Enhance Academic Performance. *Learning & Leading with Technology, 34* (1), 20-23.
- Ennis-Cole, D. (Oct.-Nov. 2012). Families, Technology, and Children with Autism Spectrum Disorders. 35th Annual Proceedings – Selected Research and Development Papers Presented at The annual Convention of the Association for Educational Communications and Technology – Volume 1. Louisville: KY: AECT.
- Franzone, E., & Collet-Klingenberg, L. (2008). *Overview of video modeling*. Madison, WI: The National Professional Development Center on Autism Spectrum Disorders, Waisman Center, University of Wisconsin.
- Fernández-López, Á., Rodríguez-Fórtiz, M. J., Rodríguez-Almendros, M. L., & Martínez-Segura, M. J. (2013). Mobile learning technology based on iOS devices to support students with special education needs. *Computers & Education, 61*, 77-90.
- Fletcher-Watson, S. (2014). A targeted review of computer-assisted learning for people with autism spectrum disorder: Towards a consistent methodology. *Review Journal of Autism and Developmental Disorders, 1*(2), 87-100.

- Gentry, T., Lau, S., Molinelli, A., Fallen, A., & Kriner, R. (2012). The Apple iPod Touch as a vocational support aid for adults with autism: Three case studies. *Journal of Vocational Rehabilitation, 37*(2), 75.
- Goh, A. E., & Bambara, L. M. (2013). Video Self-Modeling: A Job Skills Intervention with Individuals with Intellectual Disability in Employment Settings. *Education and Training in Autism and Developmental Disabilities, 48*(1), 103-119.
- Goldsmith, T. R., & LeBlanc, L. A. (2004). Use of technology in interventions for children with autism. *Journal of Early and Intensive Behavior Intervention, 1*(2), 166.
- Haksız, M. (2014). Investigation of Tablet Computer Use in Special Education Teachers' Courses. *Procedia-Social and Behavioral Sciences, 141*, 1392-1399.
- Hasselbring, T. S., & Glaser, C. H. W. (2000). Use of computer technology to help students with special needs. *The Future of Children, 10*, 102-122.
- Hawkins, R. P. (1991). Is social validity what we are interested in? Argument for a functional approach. *Journal of Applied Behavior Analysis, 24*(2), 205.
- Heyn, P., Goldberg, A., Melonis, M., Vuuren, S. V., ve Bodine, C. (2015). Effects Of A Mobile-Based Vocational Skill Building Coaching Technology Intervention For People With Cognitive Disabilities: A Pilot Feasibility Study. Resna Annual Conference.
- Huntington, A. A. (2012). *Examining the effectiveness of an iPod Touch with video prompts to teach community based vocational tasks to students with intellectual disabilities and autism*. Doctoral dissertation, The University of Illinois State at Illinois.
- Israel, M., Marino, M., Delisio, L., & Serianni, B. (2014). Supporting Content Learning Through Technology for K-12 Students With Disabilities.
- Jang, Y., Wang, Y. T., & Lin, M. H. (2014). Factors affecting employment outcomes for people with disabilities who received disability employment services in Taiwan. *Journal of occupational rehabilitation, 24*(1), 11-21.

- Jeffs, T., Morrison, W. F., Messenheimer, T., Rizza, M. G., & Banister, S. (2003). A retrospective analysis of technological advancements in special education. *Computers in the Schools*, 20(1-2), 129-152.
- Johnson, J. W., Blood, E., Freeman, A., & Simmons, K. (2013). Evaluating the Effectiveness of Teacher-Implemented Video Prompting on an iPod Touch to Teach Food-Preparation Skills to High School Students With Autism Spectrum Disorders. *Focus on Autism and Other Developmental Disabilities*, 1088357613476344.
- Jones, S., & Bucholz, J. L. (2014). The utilization of an iPad for increasing work-related behaviors in adults with disabilities. *TechTrends*, 58(6), 84-89.
- Joshi, S., Biyani, A., Kamdar, R., Bhajan, A., Singh, A., (2015) Review on Mobile Application for Children Suffering From Autism, *International Journal of Advanced Research in Computer Science and Software Engineering*, Volume 5, Issue 5, May 2015 ISSN: 2277 128X.
- Kellems, R. O., & Morningstar, M. E. (2012). Using video modeling delivered through iPods to teach vocational tasks to young adults with autism spectrum disorders. *Career Development and Transition for Exceptional Individuals*, 35(3), 155-167.
- Kellems, R. O., Grigal, M., Unger, D. D., Simmons, T. J., Bauder, D., & Williams, C. (2015). Technology and Transition in the 21st Century. *TEACHING Exceptional Children*, 0040059915588089.
- Kırcaali-İftar, G. (2015). *Otizim spekturm bozukluğu* (İkinci Baskı). İstanbul: Daktylos Yayınevi.
- Kober, R., & Eggleton, I. R. (2005). The effect of different types of employment on quality of life. *Journal of Intellectual Disability Research*, 49(10), 756-760.
- Kober, R. (Ed.). (2010). *Enhancing the quality of life of people with intellectual disabilities: from theory to practice* (Vol. 41). Springer Science & Business Media.

- Kochhar-Bryant, C. A., & Greene, G. (2009). *Pathways to successful transition for youth with disabilities: A developmental process*. Merrill/Pearson.
- Kurt, O. (2013). Otizm Spectrum Bozukluğu ve Bilimsel Dayanaklı Uygulamalar. (s. 81-118). Tekin-İftar, E. (Ed.) (2013). Otizm spektrum bozukluğu olan çocuklar ve eğitimleri. Ankara: Vize yayıncılık.2. Baskı.
- LaCava, P. (2008). Video modeling: An online training module. (Kansas City: University of Kansas, Special Education Department). In Ohio Center for Autism and Low Incidence (OCALI), Autism Internet Modules, www.autisminternetmodules.org. Columbus, OH: OCALI.
- Lancioni, G. E., van den Hof, E., Boelens, H., Rocha, N., & Seedhouse, P. (1998). A computer-based system providing pictorial instructions and prompts to promote task performance in persons with severe developmental disabilities. *Behavioral Interventions*, 13(2), 111-122.
- Lancioni, G. E., O'Reilly, M. F., Singh, N. N., Sigafoos, J., Alberti, G., Boccasini, A., ... & Lang, R. (2014). Technology-aided programs to enable persons with multiple disabilities to move through sequences of occupational activities independently. *Journal of Developmental and Physical Disabilities*, 26(6), 703-715.
- Langone, J., Shade, J., Clees, T. J., & Day, T. (1999). Effects of multimedia instruction on teaching functional discrimination skills to students with moderate/severe intellectual disabilities. *International Journal of Disability, Development and Education*, 46(4), 493-513.
- Lee, Y., & Vail, C. O. (2005). Computer-based reading instruction for young children with disabilities. *Journal of Special Education Technology*, 20(1), 5.
- Lindgren, S., & Doobay, A. (2011). Evidence-based interventions for autism spectrum disorders. *The University of Iowa*.
- Liu, G. Z., Wu, N. W., & Chen, Y. W. (2013). Identifying emerging trends for implementing learning technology in special education: A state-of-the-art review

of selected articles published in 2008–2012. *Research in developmental disabilities*, 34(10), 3618-3628.

Martin, S., & Crawford, C. (2005). Supportive learning environments for students with diverse needs and technology use: Discussion of case studies and implications for teacher training. In *Society for Information Technology & Teacher Education International Conference* (Vol. 2005, No. 1, pp. 3931-3936).

Martin, S. S. (2006). Special education, technology, and teacher education. *Special Education Technology Practice*, 2(1), 21-36.

McKissick, B. R., Spooner, F., Wood, C. L., & Diegelmann, K. M. (2013). Effects of computer-assisted explicit instruction on map-reading skills for students with autism. *Research in Autism Spectrum Disorders*, 7(12), 1653-1662.

MEB, (2012). Milli Eğitim Bakanlığı Özel Eğitim Hizmetleri Yönetmeliği.

Mechling, L. (2005). The effect of instructor-created video programs to teach students with disabilities: A literature review. *Journal of Special Education Technology*, 20(2), 25.

Mechling, L. C. (2007). Assistive technology as a self-management tool for prompting students with intellectual disabilities to initiate and complete daily tasks: A literature review. *Education and Training in Developmental Disabilities*, 252-269.

Mechling, L. C., & Ortega-Hurndon, F. (2007). Computer-based video instruction to teach young adults with moderate intellectual disabilities to perform multiple step, job tasks in a generalized setting. *Education and Training in Mental Retardation and Developmental Disabilities*, 42(1), 24.

Mechling, L. C., & Gustafson, M. (2009). Comparison of the effects of static picture and video prompting on completion of cooking related tasks by students with moderate intellectual disabilities. *Exceptionality*, 17(2), 103-116.

- Mekie, J., Mehta, D., & Sajja, P. (2014). A Survey on Effects of Computer Based Technology for Special Needs Learners. *International Journal of Advanced Networking Applications, Special Issue*, 29-33.
- Mintz, J., Branch, C., March, C., & Lerman, S. (2012). Key factors mediating the use of a mobile technology tool designed to develop social and life skills in children with Autistic Spectrum Disorders. *Computers & Education*, 58(1), 53-62.
- Morgan, L., Leatzow, A., Clark, S., & Siller, M. (2014). Interview skills for adults with autism spectrum disorder: a pilot randomized controlled trial. *Journal of autism and developmental disorders*, 1-11.
- Murdock, L. C., Ganz, J., & Crittendon, J. (2013). Use of an iPad play story to increase play dialogue of preschoolers with autism spectrum disorders. *Journal of autism and developmental disorders*, 43(9), 2174-2189.
- NAC, (2015). Findings and Conclusions: National Standards Project, Phase 2, addressing the need for evidence-based practice guidelines for autism spectrum disorder. National Autism Center, Randolph, Massachusetts.
- Newman, J. H. (2014). *Using video prompting to teach high school students with moderate intellectual disabilities a vocational skill with a portable video delivery system employing a qualitative case study*. Doctoral dissertation, The University of Liberty at Virginia.
- NPDC, (2015). <http://autismpdc.fpg.unc.edu/evidence-based-practices/> adresinden 08.12.2015 tarihinde alındı.
- Olson, L. J., Platt, C.ve Dieker, L. A. (2008). *Teaching children and adolescents with special needs*. Pearson Prentice Hall.
- Özbey, F., & Diken, İ. H. (2010). Zihinsel yetersizliği olan bireylerin iş-meslek eğitimi ve istihdamlarına yönelik Türkiye’de yapılan araştırmaların gözden geçirilmesi. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Özel Eğitim Dergisi*, 11(02), 019-042.

- Özen, A. (2015). Effectiveness of Siblings-Delivered iPad Game Activities in Teaching Social Interaction Skills to Children with Autism Spectrum Disorders. *Educational Sciences: Theory & Practice*, 5, 1287-1303.
- Peterson-Karlan, G. R. (2015). Assistive technology instruction within a continuously evolving technology environment. *Quarterly Review of Distance Education*, 16(2), 61.
- Ramdoss, S., Lang, R., Fragale, C., Britt, C., O'Reilly, M., Sigafoos, J.,... & Lancioni, G. E. (2012). Use of computer-based interventions to promote daily living skills in individuals with intellectual disabilities: A systematic review. *Journal of Developmental and Physical Disabilities*, 24(2), 197-215.
- Rayner, C., Denholm, C., & Sigafoos, J. (2009). Video-based intervention for individuals with autism: Key questions that remain unanswered. *Research in Autism Spectrum Disorders*, 3(2), 291-303.
- Rehfeldt, R. A., Dahman, D., Young, A., Cherry, H., & Davis, P. (2003). Teaching a simple meal preparation skill to adults with moderate and severe mental retardation using video modeling. *Behavioral interventions*, 18(3), 209-218.
- Riffel, L.A., Wehmeyer, M.L., Turnbull, A.P., Lattimore, J., Davies, D., Stock, S. & Fisher, S. (2005). Promoting Independent Performance of Transition-Related Tasks Using a Palmtop PC-Based Self-Directed Visual and Auditory Prompting System. *Journal of Special Education Technology*, 2(2), 5-14.
- Rodríguez, C. D., Strnadová, I., & Cumming, T. M. (2015). Implementing iPad and Mobile Technologies for Students with Intellectual Disabilities. *Recent Advances in Assistive Technologies to Support Children with Developmental Disorders*, 27.
- Sansosti, F. J., Doolan, M. L., Remaklus, B., Krupko, A., & Sansosti, J. M. (2014). Computer-Assisted Interventions for Students with Autism Spectrum Disorders within School-Based Contexts: A Quantitative Meta-Analysis of Single-Subject Research. *Review Journal of Autism and Developmental Disorders*, 2(2), 128-140.

- Simpson, R. L. (2005). Evidence-based practices and students with autism spectrum disorders. *Focus on Autism and Other Developmental Disabilities*, 20(3), 140-149.
- Sitlington, P. L., Neubert, D. A., & Clark, G. M. (2010). *Transition education and services for students with disabilities*. Prentice Hall.
- Smith, C. C. (2013). Using Mobile Technology to Improve Autonomy in Students with Intellectual Disabilities in Postsecondary Education Programs. Doctoral dissertation, The University of Tennessee at Knoxville.
- Spence-Cochran, K. G. (2004). An investigation of the proficiency level of high school students with autism and mental retardation within community-based job settings: the relationship between the use of a hand-held computer compared to staff modeling for accurate novel job skill acquisition and student learning. Doctoral dissertation, The University of Central Florida at Orlando.
- Steere, D. E., Rose, E. D., & Cavaiuolo, D. (2007). *Growing up: Transition to adult life for students with disabilities*. Pearson College Division.
- Stodden, R. A., Conway, M. A., & Chang, K. B. (2003). Findings from the study of transition, technology and postsecondary supports for youth with disabilities: Implications for secondary school educators. *Journal of Special Education Technology*, 18 (4), 29-44.
- Strickland, D. C., Coles, C. D., & Southern, L. B. (2013). JobTIPS: a transition to employment program for individuals with autism spectrum disorders. *Journal of autism and developmental disorders*, 43(10), 2472-2483.
- Taber, T. A., Alberto, P. A., & Fredrick, L. D. (1998). Use of self-operated auditory prompts by workers with moderate mental retardation to transition independently through vocational tasks. *Research in Developmental Disabilities*, 19(4), 327-345.
- TDK, (2016). Türk Dil Kurumu. www.tdk.gov.tr. adresinden 07.06.2016 tarihinde alındı.

- Tekin-İftar, E. (2012). Davranış kayıt teknikleri, Çoklu yoklama modelleri. E. Tekin-İftar (Ed.), *Eğitim vedavranış bilimlerinde tek-denekli araştırmalar* İçinde (s. 69-107 ve s. 217-254). Ankara: Türk Psikologlar Derneği.
- Tekin-İftar, E., ve Kırcaali-İftar, G. (2012). *Özel eğitimde yanlıssız öğretim yöntemleri*.(1.Baskı). Ankara: Vize Yayıncılık.
- Thompson, T. (2003). The Interdependent Roles of All Players in Making Technology Accessible. *The University of Washington*.
- Tseng, R. Y.,& Yi-Luen, E. (2011). The role of Information and computer technology for children with Autism Spectrum disorder and the Facial expression Wonderland (FeW).
- Van Laarhoven, T., Laarhoven-Myers, V., & Zurita, L. M. (2007). The Effectiveness of Using a Pocket PC as a Video Modeling and Feedback Device for Individuals with Developmental Disabilities in Vocational Settings. *Assistive Technology Outcomes and Benefits*, 4(1), 28-45.
- Van Laarhoven, T., Johnson, J. W., Van Laarhoven-Myers, T., Grider, K. L., & Grider, K. M. (2009). The effectiveness of using a video iPod as a prompting device in employment settings. *Journal of Behavioral Education*, 18(2), 119-141.
- Waiyakoon, S., Khlaisang, J., & Koraneekij, P. (2015). Development of an Instructional Learning Object Design Model for Tablets Using Game-based Learning with Scaffolding to Enhance Mathematical Concepts for Mathematic Learning Disability Students. *Procedia-Social and Behavioral Sciences*, 174, 1489-1496.
- Walker, A. ve Bartholomew, A. (2012). *Evidence-Based Instructional Strategies for Transition*. *Brookes Transition to Adulthood Series*. Test, D. W. (Editor). Brookes Publishing Company. PO Box 10624, Baltimore, MD 21285.
- Wandry, D., Wehmeyer, M. L., & Glor-Scheib, S. (2013). Life centered education: The teacher's guide. Council for Exceptional Children, Arlington.
- Wehmeyer, M. L., Palmer, S. B., Davies, D., & Stock, S. (2011). The role of technology use by a person with intellectual or developmental disabilities as a family support. *Rivista di studi familiari*, 2, 90-9.

- Whalen, C., Liden, L., Ingersoll, B., Dallaire, E., & Liden, S. (2006). Behavioral improvements associated with computer-assisted instruction for children with developmental disabilities. *The Journal of Speech and Language Pathology–Applied Behavior Analysis*, 1(1), 11.
- Yee, H. S. S. (2012). Mobile technology for children with Autism Spectrum Disorder: Major trends and issues. In *E-Learning, E-Management and E-Services (IS3e), 2012 IEEE Symposium on* (pp. 1-5). IEEE.
- Zaranis, N., Kalogiannakis, M., & Papadakis, S. (2013). Using mobile devices for teaching realistic mathematics in kindergarten education. *Creative Education*, 4, 1–10.
- Zorigian, K., & Job, J. (2008). How do special education students benefit from technology. *How Do Special Education Students Benefit from Technology*.

EKLER

EK-1. Etik Kurul İzni

EK-2. Anne/Baba İzin Formu

EK-3. İş Görüşmesi Becerisine İlişkin Video Modelle Öğretim Geçerlik Formu

EK-4. İş Görüşmesi Becerisine İlişkin Başlama Düzeyi, Öğretim, Yoklama, Genelleme ve İzleme Oturumları Veri Kayıt Formu

EK-5. İş Görüşmesi Öncesinde Yapılması Gereken Davranışlara Yönelik Başlama Düzeyi, Öğretim, Yoklama, Genelleme ve İzleme Oturumları Veri Kayıt Formu

EK-6. İş Görüşmesi Sırasında Yapılması Gereken Davranışlara Yönelik Başlama Düzeyi, Öğretim, Yoklama, Genelleme ve İzleme Oturumları Veri Kayıt Formu

EK-7. Öğretmene Yönelik Sosyal Geçerlik Soru Formu

EK-8. Öğrenciye Yönelik Sosyal Geçerlik Soru Formu

EK-9. Görüşme Gönüllü Katılım Formu

EK-10. İş Görüşmesi Yapma Becerisine İlişkin Başlama Düzeyi, Yoklama ve İzleme Oturumları Uygulama Güvenirliği Veri Toplama Formu

EK-11. İş Görüşmesi Yapma Becerisine İlişkin Öğretim Oturumları Uygulama Güvenirliği Veri Toplama Formu

EK-12. İş Görüşmesi Öncesi Yapılması Gereken Davranışlara İlişkin Başlama Düzeyi, Yoklama, Genelleme ve İzleme Oturumları Uygulama Güvenirliği Veri Toplama Formu

EK-13. İş Görüşmesi Sırasında Yapılması Gereken Davranışlara İlişkin Başlama Düzeyi, Yoklama, Genelleme ve İzleme Oturumları Uygulama Güvenirliği Veri Toplama Formu

EK-14. İş Görüşmesi Öncesi Yapılması Gereken Davranışlara İlişkin Öğretim Oturumları Uygulama Güvenirliği Veri Toplama Formu

EK-15. İş Görüşmesi Sırasında Yapılması Gereken Davranışlara İlişkin Öğretim Oturumları Uygulama Güvenirliği Veri Toplama Formu

EK-16. İş Görüşmesi Yapma Becerisine İlişkin Genelleme Oturumları Uygulama
Güvenirligi Veri Toplama Formu

ANADOLU ÜNİVERSİTESİ ETİK KURULU KARARI

ÇALIŞMANIN TÜRÜ:	Yüksek Lisans Tez Çalışması
KONU:	Eğitim Bilimleri
BAŞLIK:	Gelişimsel Yetersizliği Olan Genç Bireylerin Kendisi Tarafından Kullanılan Tablet Bilgisayarla Görsel İşitsel Teknolojilerle Sunulan Video Modelle Öğretimin İş Görüşmesi Yapma Becerisini Öğretmedeki Etkililiğinin İncelemesi
PROJE/TEZ YÜRÜTÜCÜSÜ:	Doç. Dr. Arzu ÖZEN
TEZ YAZARI:	Turgut BAHÇALI
ALT KOMİSYON GÖRÜŞÜ:	–
KARAR:	Olumlu

ETİK KURUL ÜYELERİ

İMZA/ TARİH

09.10.2015

Prof. Dr. Aydın AYBAR*Rektör Yardımcısı / Etik Kurul Başkanı***Prof. Dr. Hayrettin TÜRK***Fen Bil. (Fen Fak.)***Prof. Dr. Yusuf ÖZTÜRK***Sağlık Bil. (Ecz. Fak.)***Prof. Dr. Coşkun BAYRAK (Yedek Üye)***Eğitim Bil. (Eğitim Bil. Ens.)***Prof. Dr. Kemal YILDIRIM***Sos. Bil. (İkt. ve İd. Bil. Fak.)***Doç. Dr. Münevver ÇAKI***Güz. San. (Güz. San. Fak.)*

EK-2. Anne/Baba İzin Formu

Merhaba, ben Anadolu Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Özel Eğitim Bölümü Zihin Engellilerin Eğitimi Anabilim Dalında yüksek lisans yapmaktayım. Aynı zamanda Anadolu Üniversitesi Eğitim Fakültesi Özel Eğitim Bölümünde Araştırma Görevlisi olarak görev yapmaktayım. Toplumdaki her birey gibi gelişimsel yetersizliği olan bireylerde okul sonrası iş yaşamına geçmektedirler. Bu geçiş sürecinde gelişimsel yetersizliği olan bireyler birçok sorunla karşılaşmaktadırlar ve bunun sonucu olarak işe geçiş olanaklarından yeteri kadar yararlanamamaktadırlar. Okuldan işe geçiş süreci bu bireyler için oldukça önem arz etmektedir. Bu çalışmanın amacı, gelişimsel yetersizliği olan genç bireylerin kendisi tarafından kullanılan tablet bilgisayarla görsel işitsel teknolojilerle sunulan video modellerle öğretimin iş görüşmesi yapma becerisini öğretmedeki etkililiğini incelemektir. Çalışmada gizliliğin esas olduğunu ve çocuğumun isminin hiç bir biçimde rapor edilmeyeceğini ve çalışmanın, çocuğum için psikolojik ya da fiziksel bir risk taşımadığını anlamış bulunmaktayım.

Bu çalışmada alınacak görüntülerin ve çalışmanın verilerinin araştırma kapsamında kongrelerde ve bilimsel çalışmalarda öğretmenler, öğrenciler ya da değişik alanlardan uzmanlara izlettirilebileceğini anlamış bulunmaktayım. Araştırma verileri ve görüntü kayıtları, hiçbir biçimde kopyalanarak araştırmacı/araştırma ekibi dışındaki üçüncü kişilerle paylaşılmayacaktır. Çocuğunuzdan toplanan veriler, gizlilik yöntemi ile korunacaktır. İstedikimde, neden ileri sürmeden çocuğumu çalışmadan çekebileceğimi anlamış bulunmaktayım. Bu çalışmada Doç. Dr. Arzu ÖZEN'in danışmanlığında Turgut BAHÇALI tarafından, video model ile öğretim yöntemi kullanılarak iş görüşmesi yapma becerilerinin öğretilmesinin amaçlandığını anlamış bulunmaktayım. Turgut BAHÇALI'nın, çalışma süresince kendisine soracağım tüm sorulara yanıt vereceğini anlamış bulunmaktayım. Turgut BAHÇALI'nın çocuğumla periyodik çalışmalar yürüteceğini anlamış bulunmaktayım. Bu çalışmada Doç. Dr. Arzu ÖZEN'in danışmanlığında Turgut BAHÇALI tarafından, video model ile öğretim yöntemi kullanılarak iş görüşmesi yapma becerilerinin öğretilmesi için izin veriyorum.

Araştırmacı Adı- Soyadı: Turgut BAHÇALI 0 (222) 335 05 80 / (3447 Dahili)

Adres: Anadolu Üniversitesi Eğitim Fakültesi C blok 201 numaralı oda

Anne/Baba Adı-Soyadı :

İmzası :

Tarih:

EK-3. İş Görüşmesi Becerisine İlişkin Video Modelle Öğretim Geçerlik Formu

Sayın.....:

Anadolu Üniversitesi Eğitim Fakültesi'nde Özel Eğitim Bölümünde Araştırma Görevlisi olarak görev yapmaktayım. Aynı zamanda, Zihin Engellilerin Öğretmenliği Anabilim Dalında yüksek lisans eğitimime devam etmekteyim. Yüksek lisans tez çalışmamda, gelişimsel yetersizliği olan genç bireylere iş görüşmesi yapma becerisinin öğretiminde tablet bilgisayar aracılığıyla görsel ve işitsel teknolojilerle sunulan video modelle öğretimin etkililiğini inceleyen bir araştırma yapmayı planlamaktayım. Bu araştırma Doç. Dr. Arzu ÖZEN'in danışmanlığında yürütülmektedir.

Çalışmada kullanılmak üzere iş görüşmesinin nasıl yapılacağına ilişkin video görüntü örnekleri hazırlanmıştır. Video görüntüleri üç bölümden oluşmaktadır. Birinci bölümde iş görüşmesine gitmeden önce yapılması gereken davranışlar sözel bilgi olarak sunulmuştur. Aynı zamanda, her bir sözel bilgiyi destekleyen görsel fotoğraflarda video görüntüsünde yer almıştır. İkinci bölümde bir işverenle iş görüşmesini gerçekleştiren bireyin örnek video görüntüsü hazırlanmıştır. Üçüncü bölümde ise iş görüşmesi sırasında yapılması gereken davranışlar, birinci bölümde olduğu gibi sözel bilgi ve her bir sözel bilgiyi destekleyen görsel fotoğraflardan olmuştur.

Hazırlanan video örneklerinin uzmanlar tarafından uygunluğunun değerlendirilmesi amaçlanmaktadır. Bunun için özel eğitim alanında uzman olan akademisyenlerin görüşlerine ihtiyaç duymaktayım. Size verilen dosyada çalışmaya ilişkin kısa açıklama, iş görüşmesi video görüntülerinin kayıtlı olduğu DVD ve "İş Görüşmesi Beceri Basamakları ve Video Görüntülerini Değerlendirme Formu" bulunmaktadır.

Dosyada yer alan materyalleri incelerken öncelikle çalışma hakkındaki kısa açıklamayı okumanızı, bu açıklamayı temel alarak; (a) iş görüşmesi beceri basamaklarının uygunluğu, (b) beceri basamakları ile video görüntüsündeki davranış sırasının birbiriyle uyumluluğu, (c) birinci ve üçüncü video görüntüsünde yer alan sözel ve görsel bilginin uygunluğunu değerlendirmenizi rica ederim. Bu değerlendirmeyi yaparken lütfen ekte yer alan "İş Görüşmesi Beceri Basamakları ve Video Görüntülerini Değerlendirme Formu'nu" kullanınız.

Çalışmaya yapacağınız katkılarınız için şimdiden çok teşekkür ederim.

Araş. Gör. Turgut BAHÇALI

Açıklama

Bu çalışmanın amacı, gelişimsel yetersizliği olan genç bireylere tablet bilgisayar aracılığıyla görsel ve işitsel teknolojilerle sunulan video modelle öğretimin iş görüşmesi yapma becerisinin öğretimindeki etkililiğini incelemektir.

Araştırmaya yaşları 20-30 arasında değişen genç gelişimsel yetersizliği olan bireyler katılacaktır. Araştırma bire-bir öğretim düzenlemesi şeklinde yapılacaktır. Çalışmanın uygulaması katılımcıların devam ettikleri Batıkent Engelliler Sosyal Yaşam Merkezi'nde gerçekleştirilecektir.

Çalışmada masa, sandalye, tablet bilgisayar, beceriye ilişkin video görüntü dosyası, kamera, tripod, veri toplama formu ve kalem kullanılacaktır.

Araştırmanın bağımsız değişkeni, katılımcıların kendisi tarafından kullanılan tablet bilgisayarla sunulan video modelle öğretim sürecidir. Bu öğretim sürecinde video modelle öğretim kullanılacaktır.

Araştırmanın bağımlı değişkeni, katılımcıların bir işverenle iş görüşmesi sırasında yapması gereken davranışları gerçekleştirme ve etkili bir iş görüşmesi için bilinmesi gereken sözel bilgileri ifade etme düzeyidir.

Çalışma tek denekli araştırma modellerinden katılımcılar arası yoklama evreli çoklu yoklama modeli ile gerçekleştirilecektir. Çalışma başlama düzeyi, öğretim, yoklama, genelleme ve izleme oturumlarından oluşacaktır. Araştırmada etkililik, güvenilirlik ve sosyal geçerlik olmak üzere üç tür veri toplanacak ve bu verilerin analizi yapılacaktır.

Çalışmada kullanılacak olan video görüntüleri üç bölümden oluşmaktadır. İlk bölümde iş görüşmesine gitmeden önce yapılması gereken davranışlar sözel bilgi olarak ifade edilmiş ve video görüntüsünde her bir sözel bilgiyi destekleyen görsel fotoğraflar yer almıştır. İkinci bölümde bir iş görüşmesi için örnek bir video görüntüsü hazırlanmıştır. Bu bölümde bir işveren ve iş başvurusu yapan bir kişi tarafından örnek bir iş başvurusu canlandırılmıştır. Katılımcının iş başvurusu için gelen kişiyi model alması beklenmektedir. Çalışmanın üçüncü bölümünde ise birinci bölümünde olduğu gibi iş

görüşmesi sırasında yapılması gereken davranışlar sözel bilgi olarak ifade edilmiş ve videoda her bir sözel bilgiyi destekleyen görsel fotoğraflar yer almıştır. Çalışmada kullanılan video görüntüleri çalışmanın katılımcılarına üç ayrı bölüm olarak sunulacaktır. Ancak görüntüler bir bütün olarak klip şeklinde de hazırlanmıştır. Video görüntülerinin bir bütün olarak mı yoksa üç bölüm halinde mi sunulacağına çalışmanın katılımcılarının performans düzeyi ve yapılacak olan pilot çalışma sonuçları dikkate alınarak karar verilecektir.

İŞ GÖRÜŞMESİ BECERİ BASAMAKLARINI VE VIDEO GÖRÜNTÜSÜNÜ DEĞERLENDİRME FORMU

Değerlendirenin Adı, Soyadı:

Tarih:

Bölüm: 1

Çalışmanın bu bölümünde aşağıda yazılı olan iş görüşmesine gitmeden önce yapılması gereken davranışlar sözel bilgi olarak ifade edilmiş ve video görüntüsünde her bir sözel bilgiyi destekleyen görsel fotoğraflar yer almıştır. Çalışmanın katılımcıları aşağıdaki bilgileri dinleyecekler ve bilgilerle ilişkili görselleri izleyeceklerdir. Daha sonra çalışmanın katılımcılarından bu davranışları sözel olarak ifade etmeleri beklenecektir.

İş görüşmesi öncesinde yapılması gereken davranışlar

1. İş görüşmesine gitmeden önce işyerinin adresini öğrenmeliyiz.
2. İş görüşmesine görüşme zamanından 10 dk önce gitmeliyiz.
3. İş görüşmesine uygun temiz bir kıyafet seçmeliyiz.
4. İş görüşmesine günlük duşumuzu alarak gitmeliyiz.

Bölüm: 2

Çalışmanın bu bölümünde iş başvurusu yapan kişinin yaptığı her bir davranışı katılımcının hem sözel olarak hem de davranışsal olarak yapması beklenecektir.

BECERİ BASAMAKLARI	Beceri Basamakları	Video Görüntüsü	Açıklamalar
	Uygun/Uygun Değil (+) / (-)	Uygun/Uygun Değil (+) / (-)	
İşe Başvuran: Odaya girmeden önce kapıyı çalar.			
İşveren: Kapı çaldığında “Girin” der.			
İşe Başvuran: “Merhaba” diyerek içeri girer.			

İşveren: “Merhaba” der.			
İşveren: Ayağa kalkar, “Hoşgeldiniz” der.			
İşe Başvuran: “Hoşbulduk” der.			
İşe Başvuran: İşverenin elini sıkar.			
İşveren: İşe Başvurannin elini sıkar.			
İşveren: “Buyrun” der, oturacağı yeri gösterir.			
İşe Başvuran: İşverenle yüz yüze konuşabileceği mesafede bir yere oturur.			
İşe Başvuran: Vücudunu hafifçe İşe Başvuranye doğru yönlendirir.			
İşe Başvuran: İşverenle göz teması kurar.			
İşveren: “İş görüşmesi için gelmişsiniz değil mi” der.			
İşe Başvuran: “Evet” der.			
İşveren: İşe Başvuranye “Kendinizi tanıtır mısınız” der.			
İşe Başvuran: Adını soyadını söyler.			
İşe Başvuran: Yaşını söyler.			
İşe Başvuran: Memleketini söyler.			
İşe Başvuran: Mezun olduğu okulu söyler.			
İşveren: “Peki iş tecrübeniz var mı? ” der.			
İşe Başvuran: Varsa söyler/“Evet var” der.			
İşe Başvuran: Daha önce çalıştığı yerin adını söyler.			
İşe Başvuran: Daha önce yaptığı işin ne olduğunu söyler.			
İşe Başvuran: Daha önce çalıştığı süreyi söyler.			

İşe Başvuran: İş hakkında soru sormak için izin ister.			
İşveren: “Tabii” der izin verir.			
İşe Başvuran: Tam olarak ne iş yapacağını sorar.			
İşveren: “Fabrikamızın mozaik atölyesi bölümünde çalışacaksınız” der.			
İşe Başvuran: Hangi günler çalışacağını sorar.			
İşveren: “Hafta içi her gün çalışacaksınız” der.			
İşe Başvuran: Çalışma saatlerinin nasıl olacağını sorar.			
İşveren: “Sabah 9’dan akşam 5’e kadar çalışacaksınız” der.			
İşe Başvuran: Ne kadar ücret alacağını sorar.			
İşveren: “Asgari ücret alacaksınız” der.			
İşe Başvuran: Bu işte çalışmak istediğini ifade eder.			
İşe Başvuran: İşe kabul edilip edilmediğini ne zaman öğrenebileceğini sorar.			
İşveren: “Bir hafta sonra öğrenebilirsiniz” der.			
İşe Başvuran: Nasıl öğrenebileceğini sorar.			
İşveren: “İşyerini telefonla arayarak öğrenebilirsiniz” der.			
İşe Başvuran: Verilen bilgiler için teşekkür eder.			
İşe Başvuran: Ayağa kalkar, işverenin elini sıkar.			
İşveren: Ayağa kalkar, İşe Başvurannin elini sıkar.			
İşe Başvuran: “İyi günler” der.			
İşveren: “İyi günler” der.			

İşe Başvuran: Odadan çıkar, kapıyı kapatır.			
---	--	--	--

Bölüm: 3

Çalışmanın bu bölümünde iş görüşmesi sırasında yapılması gereken davranışlar birinci bölümde olduğu gibi sözel bilgi olarak ifade edilmiş ve video görüntüsünde her bir sözel bilgiyi destekleyen görsel fotoğraflar yer almıştır. Çalışmanın katılımcıları aşağıdaki bilgileri dinleyecekler ve bilgilerle ilişkili görselleri izleyeceklerdir. Daha sonra çalışmanın katılımcılarından bu davranışları sözel olarak ifade etmeleri beklenmektedir.

İş görüşmesi sırasında yapılması gereken davranışlar

1. İş görüşmesi sırasında güler yüzlü olmalıyız.
2. İş görüşmesi sırasında uygun bir ses tonuyla konuşmalıyız.
3. İş görüşmesi sırasında işverenle göz kontağı kurarak konuşmalıyız.

Varsa başka görüşleriniz;

EK-4. İş Görüşmesi Becerisine İlişkin Başlama Düzeyi, Öğretim, Yoklama, Genelleme ve İzleme Oturumları Veri Kayıt Formu

Öğrencinin Adı-Soyadı:

Tarih						
Oturumlar	1	2	3	4	5	6
BECERİ BASAMAKLARI						
1.İşe Başvuran: Odaya girmeden önce kapıyı çalar.						
2.İşe Başvuran: “Merhaba” diyerek içeri girer.						
3. İşe Başvuran: Kapıyı kapatır.						
4.İşe Başvuran: “Hoşbulduk” der						
5.İşe Başvuran: İşverenin elini sıkar.						
6.İşe Başvuran: İşverenle yüz yüze konuşabileceği mesafede bir yere oturur.						
7.İşe Başvuran: Vücudunu hafifçe İşe Başvuranye doğru yönlendirir.						
8.İşe Başvuran: İşverenle göz teması kurar.						
9.İşe Başvuran: “Evet” der.						
10.İşe Başvuran: Adını soyadını söyler.						
11.İşe Başvuran: Yaşını söyler.						
12.İşe Başvuran: Memleketini söyler.						
13.İşe Başvuran: Mezun olduğu okulu söyler.						
14.İşe Başvuran: Varsa söyler/“Evet var” der.						
15.İşe Başvuran: Daha önce çalıştığı yerin adını söyler.						

16.İşe Başvuran: Daha önce yaptığı işin ne olduğunu söyler.						
17.İşe Başvuran: Daha önce çalıştığı süreyi söyler.						
18.İşe Başvuran: İş hakkında soru sormak için izin ister.						
19.İşe Başvuran: Tam olarak ne iş yapacağını sorar.						
20.İşe Başvuran: Hangi günler çalışacağını sorar.						
21.İşe Başvuran: Çalışma saatlerinin nasıl olacağını sorar.						
22.İşe Başvuran: Ne kadar ücret alacağını sorar.						
23.İşe Başvuran: Bu işte çalışmak istediğini ifade eder.						
24.İşe Başvuran: İşe kabul edilip edilmediğini ne zaman öğrenebileceğini sorar.						
25.İşe Başvuran: Nasıl öğrenebileceğini sorar.						
26.İşe Başvuran: Verilen bilgiler için teşekkür eder.						
27.İşe Başvuran: Ayağa kalkar, işverenin elini sıkar.						
28.İşe Başvuran: “İyi günler” der.						
29.İşe Başvuran: Odadan çıkar.						
30.İşe Başvuran: Kapıyı kapatır.						
Doğru Tepki Sayısı/Yüzdesi						
Yanlış Tepki Sayısı/Yüzdesi						

Doğru Tepki: +

Yanlış Tepki

EK-5. İş Görüşmesi Öncesinde Yapılması Gereken Davranışlara Yönelik Başlama Düzeyi, Öğretim, Yoklama, Genelleme ve İzleme Oturumları Veri Kayıt Formu

Öğrencinin Adı-Soyadı:

Tarih						
Oturumlar	1	2	3	4	5	6
BECERİLER						
1. İş görüşmesine gitmeden önce işyerinin adresini öğrenmeliyiz.						
2. İş görüşmesine duş alarak gitmeliyiz.						
3. İş görüşmesine giderken uygun temiz bir kıyafet seçmeliyiz.						
4. İş görüşmesine dişlerimizi fırçalayarak gitmeliyiz.						
5. İş görüşmesine saçlarımız düzgün ve taranmış olarak gitmeliyiz.						
6. İş görüşmesine görüşme zamanından 10 dk önce gitmeliyiz.						
Doğru Tepki Sayısı/Yüzdesi						
Yanlış Tepki Sayısı/Yüzdesi						

Doğru Tepki: +

Yanlış Tepki: -

EK-6. İş Görüşmesi Sırasında Yapılması Gereken Davranışlara Yönelik Başlama Düzeyi, Öğretim, Yoklama, Genelleme ve İzleme Oturumları Veri Kayıt Formu

Öğrencinin Adı-Soyadı:

Tarih						
Oturumlar	1	2	3	4	5	6
BECERİLER						
1. İş görüşmesi sırasında güler yüzlü olmalıyız.						
2. İş görüşmesi sırasında uygun bir ses tonuyla konuşmalıyız.						
3. İş görüşmesi sırasında işverenle göz kontağı kurarak konuşmalıyız.						
Doğru Tepki Sayısı/Yüzdesi						
Yanlış Tepki Sayısı/Yüzdesi						

Doğru Tepki: +

Yanlış Tepki: -

EK-7. Öğretmene Yönelik Sosyal Geçerlik Soru Formu

Sayın Öğretmen,

Sizin yanıtlanmanızı istediğim bu formda, "Gelişimsel yetersizliği olan genç bireylerin kendisi tarafından kullanılan tablet bilgisayarla görsel işitsel teknolojilerle sunulan video modelle yapılan iş görüşmesi yapma becerisinin öğretimi" uygulamalarına ilişkin görüşlerinizi almaya yönelik sorular bulunmaktadır.

Formdaki sorulara vereceğiniz yanıtlar çalışmanın doğru sonuçlanması için önemlidir. Çalışmaya katılımınız için şimdiden çok teşekkür ederim.

Araş. Gör. Turgut BAHÇALI

1. İzlediğiniz video görüntülerinde video modelle yapılan öğretimin iş görüşmesi yapma becerisini öğretmede etkili olduğunu düşünüyor musunuz?

Evet () Hayır ()

2. İş görüşmesi yapma becerisinin öğrenciniz için önemli bir beceri olduğunu düşünüyor musunuz?

Evet () Hayır ()

3. İş görüşmesi yapma becerisini öğrencinizin ileriki yaşamında kullanacağını düşünüyor musunuz?

Evet () Hayır ()

4. Çalışma sonunda öğrencinizin öğrendiği beceriyi kullanması için fırsat tanır mısınız?

Evet () Hayır ()

5. Çalışma sonunda öğrencinizin iş görüşmesi yapma becerilerini öğrenmesinin onun ileride bir işe girme olasılığını artıracakını düşünüyor musunuz?

Evet () Hayır ()

6. Çalışmamız aracılığıyla izlemiş olduğunuz uygulamayı meslek yaşantınızda kullanmayı düşünüyor musunuz?

Evet () Hayır ()

7. Sınıfınızda size fırsat sunulsa öğrencilerinize belli becerilerinin öğretimi sırasında tablet bilgisayarı kullanmayı düşünür müsünüz?

Evet () Hayır ()

8. Bu uygulamayı günlük öğretim programınızın içine kolaylıkla dahil edilebileceğinizi düşünüyor musunuz?

Evet () Hayır ()

9. Bu çalışmada kullanılan yöntemin öğretmene uygulama kolaylığı sağladığını düşünüyor musunuz?

Evet () Hayır ()

10. Tablet bilgisayar kullanımının sizin meslek yaşamınıza sağlayacağı kolaylıkları birkaç cümlede sıralayabilir misiniz?

11. Bu çalışmanın hoşlandığınız yönleri var mı? Varsa kısaca açıklayabilir misiniz?

12. Bu çalışmanın hoşlanmadığınız yönleri var mı? Varsa kısaca açıklayabilir misiniz?

EK-8. Öğrenciye Yönelik Sosyal Geçerlik Soru Formu

Sevgili.....

Seninle bir çalışma yaptık. Şimdi yaptığımız çalışmaya ilişkin ben sana sorular soracağım. Sorduğum sorulara dikkatlice cevap vermeni istiyorum. Çalışmaya katıldığın için şimdiden teşekkürler.

Araş. Gör. Turgut BAHÇALI

1.Çalışmaya katılmak hoşuna gitti mi?

Evet () Hayır ()

2.Öğrendiğin becerinin ileriki yaşamın için önemli olduğunu düşünüyor musun?

Evet () Hayır ()

3.Öğrendiğin becerileri bir iş görüşmesi sırasında kullanabileceğini düşünüyor musun?

Evet () Hayır ()

4. Video izleyerek bir şeyler öğrenmek hoşuna gitti mi?

Evet () Hayır ()

5. Tablet bilgisayarla çalışma yapmak hoşuna gitti mi?

Evet () Hayır ()

6. Böyle bir çalışma tekrar yapılırsa yine katılmak ister misin?

Evet () Hayır ()

7. Bu çalışmanın hoşlanmadığın yönleri var mı? Varsa kısaca açıklayabilir misin?

EK-9. Görüşme Gönüllü Katılım Formu

Öğrencinizin katılımcı olarak yer aldığı "Gelişimsel yetersizliği olan genç bireylerin kendisi tarafından kullanılan tablet bilgisayarla görsel işitsel teknolojilerle sunulan video modelle öğretimin iş görüşmesi yapma becerisini öğretmedeki etkililiğinin incelemesi" adlı bu çalışma ile ilgili olarak sizlerin düşüncelerinizi almak üzere sizlerle bir görüşme yapılacaktır. Görüşme sırasında tüm görüşmeyi yazmak zaman alacağı için görüşme sırasında ses kaydı alınacaktır. Görüşme sırasında yapılan ses kayıtlarının bilimsel veri olarak kullanılması dışında, başka hiçbir yerde hiçbir amaçla kullanılmayacaktır. Sizden alınacak ses kayıtları araştırmacı ve tez danışmanı dışında başka hiç kimse ile paylaşılmayacaktır. Görüşmeye gönüllü olarak katılmak istiyorsanız bu forma adınızı soyadınızı yazarak imzalayınız.

Görüşmeye katılımınız için şimdiden çok teşekkür ederim.

Katılımcının Adı-Soyadı :

İmza :

Tarih :

EK-10. İş Görüşmesi Yapma Becerisine İlişkin Başlama Düzeyi, Yoklama ve İzleme Oturumları Uygulama Güvenirliği Veri Toplama Formu

Planlanan Uygulamacı Davranışları	Evet	Hayır
1.Uygulamacı ortamı düzenler.		
2.Uygulamacı dikkat sağlar.		
3.Uygulamacı hedef uyarını sunar.		
4.Uygulamacı yanıt aralığını bekler (5 sn.).		
5.Uygulamacı işveren rolünde işe başvuran kapıyı çaldığında “Girin” der.		
6.Uygulamacı işe başvuran merhaba derse “Merhaba” der.		
7.Uygulamacı işe başvuran içeri girdiğinde ayağa kalkar, işe başvuran elini uzatırsa elini sıkar.		
8.Uygulamacı işe başvurana “Hoşgeldiniz” der.		
9.Uygulamacı işe başvurana “Buyrun” der, oturacağı yeri gösterir.		
10.Uygulamacı işe başvurana “İş görüşmesi için gelmişsiniz değil mi” der.		
11.Uygulamacı işe başvurana “kendinizi tanıtır mısınız” der.		
12.Uygulamacı işe başvurana “Peki iş tecrübeniz var mı? ” der.		
13.Uygulamacı işe başvurana soru sorduğunda izin için “Tabii” der izin verir.		
14.Uygulamacı işe başvurana “Fabrikamızın mozaik atölyesi bölümünde çalışacaksınız” der.		
15.Uygulamacı işe başvurana “Hafta içi her gün çalışacaksınız” der.		
16.Uygulamacı “Sabah 9’den akşam 5’e kadar çalışacaksınız” der.		
17.Uygulamacı işe başvurana “Asgari ücret alacaksınız” der.		
18.Uygulamacı işe başvurana “Bir hafta sonra öğrenebilirsiniz” der.		
19.Uygulamacı işe başvurana “İşyerini telefonla arayarak öğrenebilirsiniz” der.		
20.Uygulamacı işe başvuran çıkarken ayağa kalkar, işe başvuran elini uzatırsa elini sıkar.		
21.Uygulamacı işe başvuran iyi günler derse “İyi günler” der.		
22.Uygulamacı çalışmaya katılım davranışını pekiştirir.		
23.Uygulamacı oturumu sonlandırır.		

EK-11. İş Görüşmesi Yapma Becerisine İlişkin Öğretim Oturumları Uygulama
Güvenirlği Veri Toplama Formu

Planlanan Uygulamacı Davranışları	Evet	Hayır
1.Uygulamacı ortamı düzenler.		
2.Uygulamacı araç gereci hazırlar.		
3.Uygulamacı dikkat sağlar.		
4.Uygulamacı hedef uyarını sunar.		
5.Uygulamacı tablet bilgisayardan videoyu izletir.		
6.Uygulamacı yanıt aralığını bekler (5 sn.).		
7.Uygulamacı işveren rolünde işe başvuran kapıyı çaldığında “Girin” der.		
8.Uygulamacı işe başvuran merhaba derse “Merhaba” der.		
9.Uygulamacı işe başvuran içeri girdiğinde ayağa kalkar, işe başvuran elini uzatırsa elini sıkar.		
10.Uygulamacı işe başvurana “Hoşgeldiniz” der.		
11.Uygulamacı işe başvurana “Buyrun” der, oturacağı yeri gösterir.		
12.Uygulamacı işe başvurana “İş görüşmesi için gelmiştiniz değil mi” der.		
13.Uygulamacı işe başvurana “kendinizi tanıtır mısınız” der.		
14.Uygulamacı işe başvurana “Peki iş tecrübeniz var mı? ” der.		
15.Uygulamacı işe başvurana soru sorduğunda izin için “Tabii” der izin verir.		
16.Uygulamacı işe başvurana “Fabrikamızın mozaik atölyesi bölümünde çalışacaksınız” der.		
17.Uygulamacı işe başvurana “Hafta içi her gün çalışacaksınız” der.		
18.Uygulamacı “Sabah 9’dan akşam 5’e kadar çalışacaksınız” der.		
19.Uygulamacı işe başvurana “Asgari ücret alacaksınız” der.		
20.Uygulamacı işe başvurana “Bir hafta sonra öğrenebilirsiniz” der.		
21.Uygulamacı “İşyerini telefonla arayarak öğrenebilirsiniz” der.		
22.Uygulamacı işe başvuran çıkarken ayağa kalkar, işe başvurana elini uzatırsa elini sıkar.		
23.Uygulamacı işe başvuran iyi günler derse “İyi günler” der.		
24.Uygulamacı çalışmaya katılım davranışını pekiştirir.		
25.Uygulamacı oturumu sonlandırır.		

EK-12. İş Görüşmesi Öncesi Yapılması Gereken Davranışlara İlişkin Başlama Düzeyi, Yoklama, Genelleme ve İzleme Oturumları Uygulama Güvenirliği Veri Toplama Formu

Planlanan Uygulamacı Davranışları	Evet	Hayır
1.Uygulamacı ortamı düzenler.		
2.Uygulamacı dikkat sağlar.		
3.Uygulamacı hedef uyarını sunar.		
4.Uygulamacı yanıt aralığını bekler (5 sn.).		
5.Uygulamacı çalışmaya katılım davranışını pekiştirir.		
6.Uygulamacı oturumu sonlandırır.		

EK-13. İş Görüşmesi Sırasında Yapılması Gereken Davranışlara İlişkin Başlama Düzeyi, Yoklama, Genelleme ve İzleme Oturumları Uygulama Güvenirliği Veri Toplama Formu

Planlanan Uygulamacı Davranışları	Evet	Hayır
1.Uygulamacı ortamı düzenler.		
2.Uygulamacı dikkat sağlar.		
3.Uygulamacı hedef uyararı sunar.		
4.Uygulamacı yanıt aralığını bekler (5 sn.).		
5.Uygulamacı çalışmaya katılım davranışını pekiştirir.		
6.Uygulamacı oturumu sonlandırır.		

EK-14. İş Görüşmesi Öncesi Yapılması Gereken Davranışlara İlişkin Öğretim Oturumları Uygulama Güvenirliği Veri Toplama Formu

Planlanan Uygulamacı Davranışları	Evet	Hayır
1.Uygulamacı ortamı düzenler.		
2.Uygulamacı araç gereci hazırlar.		
3.Uygulamacı dikkat sağlar.		
4.Uygulamacı hedef uyarını sunar.		
5.Uygulamacı tablet bilgisayardan videoyu izletir.		
6.Uygulamacı yanıt aralığını bekler (5 sn.).		
7.Uygulamacı çalışmaya katılım davranışını pekiştirir.		
8.Uygulamacı oturumu sonlandırır.		

EK-15. İş Görüşmesi Sırasında Yapılması Gereken Davranışlara İlişkin Öğretim Oturumları Uygulama Güvenirliği Veri Toplama Formu

Planlanan Uygulamacı Davranışları	Evet	Hayır
1.Uygulamacı ortamı düzenler.		
2.Uygulamacı araç gereci hazırlar.		
3.Uygulamacı dikkat sağlar.		
4.Uygulamacı hedef uyarını sunar.		
5.Uygulamacı tablet bilgisayardan videoyu izletir.		
6.Uygulamacı yanıt aralığını bekler (5 sn.).		
7.Uygulamacı çalışmaya katılım davranışını pekiştirir.		
8.Uygulamacı oturumu sonlandırır.		

EK-16. İş Görüşmesi Yapma Becerisine İlişkin Genelleme Oturumları Uygulama Güvenirliği Veri Toplama Formu

Planlanan Uygulamacı Davranışları	Evet	Hayır
1.Uygulamacı ortamı düzenler.		
2.Uygulamacı dikkat sağlar.		
3.Uygulamacı hedef uyarını sunar.		
4.İşveren yanıt aralığını bekler (5 sn.).		
5.İşveren işe başvuran kapıyı çaldığında “Girin” der.		
6.İşveren işe başvuran merhaba derse “Merhaba” der.		
7.İşveren işe başvuran içeri girdiğinde ayağa kalkar, işe başvuran elini uzatırsa elini sıkar.		
8.İşveren işe başvurana “Hoşgeldiniz” der.		
9.İşveren işe başvurana “Buyrun” der, oturacağı yeri gösterir.		
10.İşveren işe başvurana “İş başvurusu için gelmiştiniz değil mi” der.		
11.İşveren işe başvurana “Kendinizi biraz tanıtır mısınız” der.		
12.İşveren işe başvurana “Daha önce bir yerde çalıştınız mı” der.		
13.İşveren işe başvurana “Peki iş tecrübeniz var mı?” der.		
14.İşveren işe başvuran soru sorduğunda izin için “Tabii/Buyrun” der izin verir.		
15.İşveren işe başvurana “Fabrikamızın mozaik/seramik atölyesi bölümünde çalışacaksınız” der.		
16.İşveren işe başvurana “Hafta içi her gün çalışacaksınız” der.		
17.İşveren işe başvurana “Sabah 9’dan akşam 5’e kadar çalışacaksınız” der.		
18.İşveren işe başvurana “Asgari ücret alacaksınız” der.		
19.İşveren işe başvurana “Bir hafta içinde/sonra öğrenebilirsiniz” der.		
20.İşveren işe başvurana “Buraya telefon ederek öğrenebilirsiniz” der.		
21.İşveren işe başvuran çıkarken ayağa kalkar, işe başvuran elini uzatırsa elini sıkar.		
22.İşveren işe başvuran iyi günler derse “İyi günler/güle güle” der.		
23.Uygulamacı çalışmaya katılım davranışını pekiştirir.		
24.Uygulamacı oturumu sonlandırır.		